

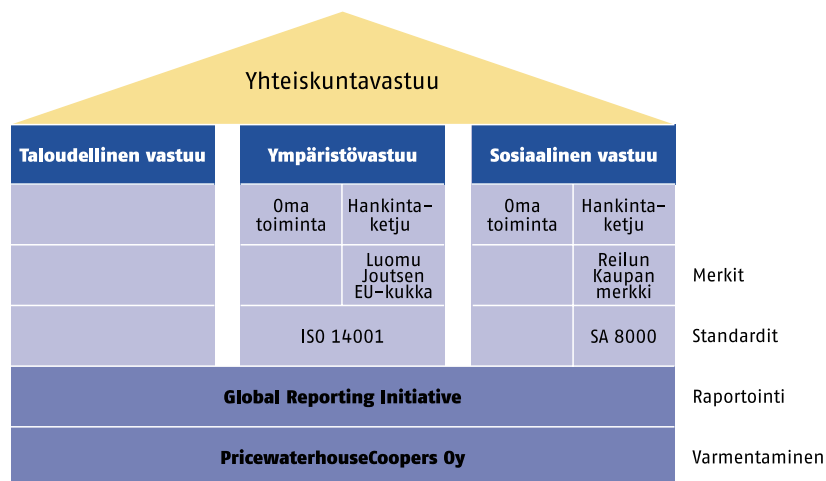
Yhteiskuntavastuun raportti 2002
Käytännön tekoja huomisen hyväksi

KESKO

Raportin sisällön esittely

2

Keskon kolmas yhteiskuntavastuun raportti on laadittu Global Reporting Initiative -organisaation (GRI) elokuussa 2002 julkaisemaa "Sustainability Guidelines on Economic, Environmental and Social Performance" raportointisuositusta noudattaen. Poikkeamat GRI:n suosituksesta sekä puutteet sen perustunnuslukujen ("Core Indicators") esittämisessä selvitetään raportin lopussa julkaistavassa vertailussa.

Raportti on rakenteeltaan aikaisemmin julkaistujen kaltainen. GRI:n uudistettu suositus on johtanut pieniin täsmennyksiin, samoin Keskon oma kehitystyö. Raportin varmentaminen ulkopuolisella puolueettomalla taholla on tuonut tullessaan tiedon keruuseen ja dokumentointiin liittyviä parannusehdotuksia, joista osa on toteutettu jo tätä raporttia laadittaessa.

Raportin alussa esitellään perustiedot Keskon yrityksenä ja kerrotaan, millaiseksi Keskon ylin johto arvioi yh-

teiskuntavastuun nykytilan ja tulevaisuudennäkymät. Keskon arvot, vastuullisuuden liittyvät toimintaperiaatteet, strategiat ja johtamisjärjestelmät käsitellään lyhyesti, samoin hallintotapa ja sidosryhmät. Raportin pääpaino on taloudellisista, sosiaalisista ja ympäristövastuuta kuvaavissa mittareissa, joita on jonkin verran lisätty ja tarkennettu. Keskeisistä tunnusluvuista on laadittu taulukkomuotoinen yhteenveto. Lopuksi kuvataan tuotevastuuseen liittyviä toimintoja sekä yksityisyyden suojan turvaavia periaatteita kanta-asiakasjärjestelmässä. Mukana on myös luettelo keskeisistä yhteyshenkilöistä.

Pääosa tunnusluvuista koskee vain Kesko-konsernin kotimaisia osia. Ulkomaiden toimintojen - Ruotsin ja Baltian maiden - tilastoja on nyt saatu mukaan raportin henkilöstöosioon sekä joiltakin osin taloudellisen vastuun tunnuslukuihin. Ulkomaisilla tytäryhtiöillä ei

ole vielä sellaista ympäristöjärjestelmää, jolla voitaisiin tuottaa ympäristövastuun tunnuslukuja.

Painetusta raportista on laadittu Keskon Internet-sivuille sähköinen versio, joka sisältää joillakin osa-alueilla yksityiskohtaisempaa tietoa kuin painotuote. Sähköisessä raportissa on myös runsaasti linkkejä eri tietolähteisiin ja organisaatioihin. Internet-sivujen tarjoamista lisätiedoista on maininta raportin vastaavassa kohdassa.

Raportin asianmukaisuus on nyt ensimmäistä kertaa varmennettu. Työn on tehnyt Keskon tilintarkastusyhtiön PricewaterhouseCoopers Oy:n Sustainability Services -yksikkö. Varmennuslausunto on julkaistu raportin lopussa.

Raportti kertoo vuoden 2002 tuloksesta. Joitakin tietoja on tammi-maaliskuulta 2003. Vuoden 2001 raportti julkaistiin toukokuussa 2002.

Käytännön tekoja huomisen hyväksi

Käsillä oleva yhteiskuntavastuun raporttimme on järjestyksessä kolmas. Kansainvälisen GRI-suosituksen noudattaminen on helpottanut työtämme. Olemme GRI:n avulla oppineet jäsentämään vastuutamme ja tarkentamaan tulosten mittaamista. Uudistettujen arvojemme jalkauttamisen ja raportointimme kehittymisen myötä yhteiskuntavastuu on alkanut luontevasti integroitua kaikkeen johtamiseemme. Niin pitääkin. Vastuullisuus ei voi toteutua irrallaan muusta tekemisestä, vaan sen on oltava itsestään selvä osa jokapäiväistä työtämme. Vastuullisuudella ei ensisijaisesti tavoitella parempaa yrityskuvaa, vaan sen tulee ehkäistä liiketoimintariskejä ja parantaa toiminnan kannattavuutta. Raportti ei ole yhteiskuntavastuun päätuote vaan väline kertoa työn tuloksista.

Käyttämistämme vastuullisuuden mittareista jo nyt merkittävä osa liittyy

kannattavuuteen. Kuvaamme itse vastuullisuutta kohtalaisen hyvin, mutta emme vielä riittävästi analysoi sen vaikutusta taloudelliseen tulokseen. Näitä analyyseja kannattaa kehittää, koska hyvät taloudelliset tulokset tukevat vastuullisuutta ja kannustavat entistä parempiin suorituksiin. Laajempi vertailu- ja tutkimustieto olisi tarpeen, jotta voisimme paremmin arvioida tekemisemme tasoa. Raportoinnin yleistyessä vertailuaineisto vähitellen kasvaa, varsinkin ympäristölaskennan piirissä, kun kirjanpitolautakunnan suositukset vauhdittavat ympäristötulosten esittelyä talousnumeroina tilinpäätöksissä.

Henkilöstön työtyytyväisyyden yhteys taloudelliseen tulokseen on tiedostettu pitkään. Kun henkilöstöä koskevat tilastot ja tunnusluvut alkavat löytää pysyvän muotonsa, johtamisen laadun kehittämiseen on tarjolla runsaas-

Kesko sai vuonna 2002 kansainvälistä tunnustusta mm. K-ympäristökauppadiplomista ja eurokäteisen käyttöönnotosta. Pääjohtaja Matti Honkala (oikealla) ja kehitysjohtaja Jouko Kuisma jakavat kiitokset edelleen kaikille niille keskolaisille, K-kauppiaille ja K-kauppojen henkilökunnalle, joiden työllä tunnustukset on ansaittu.

ti perustietoa. Keskossa uusiin haaste tällä alueella on voimakkaasti kasvavan ulkomaan henkilöstön sitouttaminen Keskon arvoihin, periaatteisiin ja tavoitteisiin. Olemme käynnistäneet tämän työn ja uskomme mittaustemme tuottavan mielenkiintoista vertailutietoa siitä, miten meidät on otettu vastaan uusilla markkinoilla niin asiakkaiden kuin työntekijöiden piirissä.

Keskolla on ollut ilo saada monenlaista tunnustusta yhteiskuntavastuun osa-alueilta. Vaikka palkinnot eivät ole itseisarvoja, tunnustus tekee aina hyvää. Olemme havainneet sillä olevan positiivista vaikutusta sekä oman työn arvostukseen että uusien työntekijöiden rekrytointiin. Yhteiskuntavastuun parissa antamamme näyttö turvaa asemiamme työvoimapulan lähestyessä. Parantamisen varaakin toki on. Esimerkiksi päästöjen ja pakkausmateriaalien vähentämisessä ja sosiaalisessa laadunvalvonnassa on yhä paljon tekemättä. Luotan, että pystymme vielä parempaan, niin kuin monet muutkin yritykset. Kilpailun kiristyminen tälläkin alueella on tuloselämälle ja yhteiskunnalle hyväksi.

Matti Honkala
pääjohtaja, vuorineuvos
Kesko Oyj

Sisällysluettelo

Raportin sisällön esittely	2	Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä	33
Pääjohtajan katsaus	3	Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet	33
Perustietoja konsernista	5	Sosiaaliset tulokset	34
Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut vuosilta 2000-2002	6	Työntekijöiden määrä	35
Yhteiskuntavastuun visio ja strategia	8	Keski-ikä ja työsuhteiden pituus	35
Visio yhteiskuntavastuun keskeisistä osatekijöistä	8	Työsuhteen päättymissytyt	36
Strategiat	9	Keskon kiinnostavuus työpaikkana	36
Keskeiset vaikuttamisalueet	9	Johtamisen laatu	37
Yhteiskuntavastuuta ohjaavat periaatteet ja johtamisjärjestelmät	10	Terveys ja turvallisuus	38
Sidosryhmäanalyysi	12	Palkat ja muut edut	38
Yhteiskuntavastuun tulokset 2002	14	Eläkkeet	39
Taloudelliset tulokset	15	Tasa-arvo	39
Talouden kehitys osakkeenomistajien kannalta	15	Koulutus	40
Investoinnit ja kauppaverkosto	17	Järjestäytyminen	40
Työpaikkojen kehitys	19	Tavarantoimittajien sosiaalinen laadunvalvonta	41
Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot	19	Ostotoiminnan periaatteet	42
Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät	19	Valvontatyö osa riskienhallintaa	42
Tavaroiden ja palvelujen toimittajat	20	Ostaja tavarantoimittajan kumppanina	42
Taloudellinen tukeminen	20	Sertifioinnin eteneminen	43
Ympäristötulokset	22	Suomen tuontikaupan keskinäinen yhteistyö	44
Ympäristöjärjestelmä ja -laskenta	23	Reilun kaupan tuotteet	45
Ekotehokkuus rakennuttamisessa	24	UNICEF-projekti Intiassa	45
Maankäytön ympäristöriskit	24	Muita vastuullisuuden osa-alueita	46
Energian ja veden kulutus	25	Tuoteturvallisuus	46
Energian ympäristöprofiili	25	Markkinointi- ja kilpailusäännökset	47
Kuljetukset	26	Yksityisyydensuoja	47
Syntyneet päästöt	28	Suhteet politiikkaan	48
Konsernin hiilidioksiditase	28	Suhtautuminen lahjontaan	48
Materiaalien käyttö	29	Raportin vertailu Global Reporting	
Jätehuolto ja kierrätys	29	Initiativen suositukseen	49
Kehitys tuotekaupassa	31	Laskentakaavoja ja termejä	52
K-ympäristökaupat	31	Yhteiskuntavastuun yhteyshenkilöitä	53
		Varmennuslausunto	54

Perustietoja Kesko-konsernista

Kesko yrityksenä

Kesko on Suomen suurin kaupan alan yritys. Sen toimialayhtiöt (Ruokakesko Oy, Rautakesko Oy, Maatalouskesko Oy ja Keswell Oy) vastaavat omien tavara-alojensa kauppapaikoista, hankinnasta, logistiikasta, markkinoinnista ja ketjuysteistyöstä K-kauppiaiden kanssa. Keskolla on omia vähittäiskauppoja käyttötavara-, rauta- ja maatalouskaupassa - Baltiassa myös ruokakaupassa. Konsernin liikevaihdosta, joka vuonna 2002 oli 6,5 miljardia euroa, 56 prosenttia tuli päivittäistavara-kaupasta. Ulkomaisten toimintojen osuus oli 8,3 prosenttia (6,3 prosenttia vuonna 2001).

Kesko toimii tiiviissä, ketjusopimukseen perustuvassa yhteistyössä K-kauppiaiden kanssa. K-kauppiaita oli vuoden 2002 lopussa 1 428. K-ryhmän vähittäiskauppoja oli kotimaassa 1 792 ja ulkomailla 78, ja niiden myynti oli yhteensä 7,2 miljardia euroa.

Keskon omistajat

Kesko on pörssiyhtiö, jolla oli vuoden 2002 lopussa 25 485 omistajaa. A-osakkeiden osuus kaikista osakkeista oli 34,8 prosenttia ja äänimäärästä 84,2 prosenttia. B-osakkeita oli 65,2 prosenttia ja niiden osuus äänimäärästä oli 15,8 prosenttia. Yksittäisten K-kauppiaiden osuus pysyi ennallaan ja oli osakepääomasta 17,1 prosenttia ja äänimäärästä 34,9 prosenttia. Ulkomaalaisten omistajien osuus nousi vuoden aikana 18,1 prosentista 20,6 prosenttiin.

A-osakkeiden markkina-arvo oli vuoden lopussa 520 miljoonaa euroa ja B-osakkeiden 719 miljoonaa euroa, eli koko yhtiön yhteensä 1 239 miljoonaa

euroa. Edellisen vuoden lopusta markkina-arvo oli kasvanut 13 prosentilla.

Henkilökunta

Vuonna 2002 Keskon palveluksessa oli keskimäärin 12 217 henkeä, joista ulkomaisissa tytäryhtiöissä oli 2 497 henkeä eli 20,4 prosenttia. Määrä kasvoi vuoteen 2001 verrattuna 673 hengellä eli 5,8 prosentilla. Ulkomailla kasvu oli 61,0 prosenttia, Suomessa työntekijämäärä väheni 2,7 prosenttia. Keskimääräisissä luvuissa osa-aikaiset työpaikat on muunnettu kokoaikaisiksi työtuntien suhteessa. Työsuhteita oli vuoden lopussa 15 212 eli 224 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Koko henkilökuntamäärästä työskenteli vähittäiskaupassa 67,0 prosenttia.

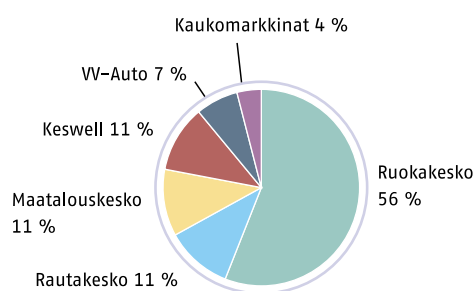
Kiinteistöt

Kesko-konserni omisti vuoden 2002 lopussa kiinteistöjä ja osakehuoneistoja Suomessa 1 101 000 neliometriä ja ulkomailla 128 000 neliometriä. Varasto-, toimisto- ym. tilojen osuus tästä on runsas neljännes, loput ovat myymälätilaa. Vuokrattuja tiloja - pääosin myymälätilaa - oli Suomessa 1 573 000 neliometriä ja ulkomailla 109 000 neliometriä. Valtaosa Suomessa omistetuista ja vuokratuista myymälätiloista on edelleen vuokrattu K-kauppiaille.

Tavaran- ja palveluntoimittajat

Vuoden 2002 aikana Kesko osti tavaroita ja palveluja noin 5,7 miljardilla eurola. Kotimaisten aktiivisten toimittajien - noin 14 500 kappaletta - osuus oli 79,8

Keskon liikevaihdon jakauma toiminnoittain 2002

prosenttia ja ulkomaisten - 4 500 kappaletta - 20,2 prosenttia. Tärkeimmät tuontimaat olivat Saksa, Italia, Kiina, Ruotsi ja Espanja.

Kesko kuuluu seuraaviin kansainvälisiin ostoryhmittymiin: Associated Marketing Services AMS (päivittäistavara), EuroMat (rakennus- ja sisustus-tarvikkeet), Intersport International (urheiluvälineet), EP:International (kodin elektroniikka) ja World Wide Retail Exchange (yritysten välinen internet-kauppapaikka).

Asiakkaat

K-kauppiat ostivat Keskon myynnistä 50,1 prosenttia. K-kauppiaitten ostokeskitysaste Keskon oli keskimäärin 86,3 prosenttia (86,1 prosenttia vuonna 2001) ja päivittäistavara-kaupassa 90,3 prosenttia (90,8 prosenttia). Tukkuasiakkaiden - hotelleja, ravintoloita, huoltoasemia, kioskeja, rakennusliikkeitä jne. - osuus Keskon myynnistä oli 32,6 prosenttia. Vähittäiskauppaa harjoittavien tytäryhtiöiden kautta Keskon myynnistä meni 17,3 prosenttia suoraan kuluttajille.

Yhteiskuntavastuun keskeiset tunnusluvut vuosilta 2000–2002

6

Taloudellisen vastuun mittarit	2000	2001	2002
Liikevaihto (milj. €)	6 308	6 214	6 466
Voitto ennen satunnaisia eriä (milj. €)	126	86	110
Sijoitetun pääoman tuotto (%)	8,5	6,6	7,6
Maksetut osingot (milj. €)	135	90	54
Investoinnit (milj. €)	247	206	185
Omavaraisuusaste (%)	54,7	53,6	53,3
Maksetut palkat (milj. €)	268	267	281
Tuloverot (milj. €)	34	30	42
Henkilökunnan määrä (keskimäärin)	11 099	11 544	12 217
Toimittajien määrä ¹⁾	*)	*)	19 000
Ostot toimittajilta (milj. €)	5 522	5 439	5 714
Yleishyödyllisten yms. yhteisöjen tukeminen (milj. €)	2,0	2,4	1,9
Kotitalouksia alle 1 km päässä K-ruokakaupasta (%)	47,3	46,4	*)

(luvut koko konsernista, paitsi "kotitaloudet alle 1 km:n päässä...")

Ympäristövastuun mittarit			
Kiinteistöjen sähköenergian kulutus (GWh) ²⁾	²⁾	628	644
Kiinteistöjen lämpöenergian kulutus (GWh) ²⁾	²⁾	290	282
Kiinteistöjen veden kulutus (m ³) ²⁾	²⁾	546	545
Käytetyn sähkö- ja lämpöenergian tuotannon päästöt			
- ilmaston muutos (tn CO ₂ -ekv) ²⁾	²⁾	293 509	231 702
- happamoituminen (tn SO ₂ -ekv) ²⁾	²⁾	742	645
- alailmakehän otsoni (tn C ₂ H ₄ -ekv) ²⁾	²⁾	15,2	15,2
Jakelukuljetukset			
- kuormia	112 300	117 125	116 260
- kilometrejä (1 000 km)	18 512	17 840	15 365
- tonneja	646 393	658 552	697 000
- energiankäyttö (MWh) ⁴⁾	88 665	85 447	73 592
- päästöt (tn) ⁴⁾			
- hiilidioksidi	23 508	22 654	19 511
- häkä	11	11	9
- hiilivedyt	8	7	6
- typen oksidit	247	238	205
Materiaalien käyttö/jätteet (tn)			
- maahantuotujen pakkausten materiaali	27 971	25 250	31 704
- jakeluvaretojen jätteet ³⁾	9 996	10 066	9 510
- ostosähkön tuotannon radioaktiivinen jäte	0,65	0,54	0,67

(ympäristötunnusluvut vain kotimaan toiminnosta)

¹⁾ Vuodesta 2002 alkaen laskettu ns. aktiiviset toimittajat, aikaisemmat vuodet eivät vertailukelpoisia

²⁾ Laskenta tarkentui 2002, vuosi 2001 korjattu vastaavasti, vuosi 2000 ei vertailukelpoinen

³⁾ Sisältää K-kaupoista kerätyn aaltopahvin

⁴⁾ Myös vuosien 2000 ja 2001 tunnusluvut laskettu tieliikenteen uusilla kertoimilla (LIISA 2002)

*) Tieto on epätarkka tai sitä ei ole kerätty

Sosiaalisen vastuun mittarit	2000	2001	2002
Työtyytyväisyys Suomessa (skaala 1–5)			
- oma työ	3,71	3,73	3,72
- esimiestoiminta	3,74	3,82	3,82
- yksikön toiminta	3,63	3,73	3,78
- Keskon toiminta	3,61	3,60	3,71
Työntekijöiden vaihtuvuus			
- uusia	4 100	3 800	5 189
- lähteneitä	3 600	3 500	5 064
- sisäisillä työmarkkinoilla avoimet työpaikat	500	500	500
- eläkkeelle siirtyneitä	198	194	254
Työntekijöiden keski-ikä (vuotta)	*)	36,4	*)
- Suomessa	*)	*)	35,1
- ulkomaisissa toimipaikoissa	*)	*)	30,2
Työsuhteen keskipituus (vuotta)	*)	11,8	11,3
Sairaspoissaolot (työpäiviä/henkilö)	7,7 **)	7,8	8,1
- Suomessa	7,7 **)	7,8	7,9
- joista tapaturmien aiheuttamia	0,5	0,3	0,3
- ulkomaisissa toimipaikoissa	*)	*)	9,1
Terveystenhoitoon käytetyt varat (/henkilö, €)	323	328	340
Virkistys- ja harrastustoimintaan käytetyt varat (/henkilö, €)	46	43	36
Keskimääräinen vuosipalkka koko konsernissa (/henkilö, €)	24 109	23 164	23 009
- Suomessa	*)	24 917	26 280
- ulkomaisissa toimipaikoissa	*)	11 605	10 275
Koulutuspäiviä/henkilö **)			
- Suomessa	2,0	1,7	1,5
- ulkomaisissa toimipaikoissa	*)	*)	1,2
Sijoitus koulutukseen/henkilö, €	570	598	445
Ostojen sosiaalinen laadunvalvonta			
- kehitysmaiden tavarantoimittajia tilastoinnin piirissä	135	220	236
- ko. yritysten yhteinen työntekijämäärä	120 000	225 000	221 500
- SA 8000 –sertifioituja yrityksiä	1	11	17
- sertifioitujen työntekijämäärä	*)	19 000	30 700

(tiedot konsernista, ellei mainittu erittelyä "Suomessa/ulkomaisissa toimipaikoissa")

*) tietoa ei saatavissa

**) laskelmat kattavat vain osan konsernin henkilökuntaa

Yhteiskuntavastuun visio ja strategia

8

Kesko otti vuoden 2002 alussa käyttöön parannetun johtamismallin, joka ohjaa strategista suunnittelua ja sen käytännön vientiä. Samassa yhteydessä konsernin arvot määriteltiin uudelleen. ”Kannamme yhteiskunnallisen vastuun” on sijoitettu uuden arvopyramidin perustaksi. Jotta arvot toteutuisivat käytännön työssä, vastuullisuuden ylläpitäminen ja kehittäminen on sisällytettävä johtamismallin mukaisiin toimintaperiaatteisiin, strategioihin ja toimenpidesuunnitelmiin. Kehitystyössä ja toiminnan ohjaamisessa käytetään hyväksi tarkoitukseen soveltuvia kansainvälisiä standardeja ja GRI-raportointisuositusta.

Konsernijohtoryhmä hyväksyi maaliskuussa 2001 ensimmäisen yhteiskuntavastuun tulevaisuudennäkymiä koskevan vision, johon tehtiin pieniä muutoksia keväällä 2003.

Visio yhteiskuntavastuun keskeisistä osatekijöistä

Kuluvalla vuosikymmenellä globalisoituminen vauhdittaa yritysten keskittymistä, ulkomaisia investointeja ja kansalliset rajat ylittävää kilpailua. Kaupan kansainvälisten sääntöjen kehittäminen etenee hitaasti, mikä lisää paineita yritysten vastuulliseen itsesääntelyyn. Sijoittajien kiinnostus yritysten toimintaetiikkaan kasvaa suoritustuntareiden kehittyessä. Myös muut sidosryhmät vaativat monipuolista ja avointa tietoa yritysten toiminnasta, mikä johtaa vastuullisuutta kuvaavien tunnuslukujen ja raportoinnin yleistymiseen tilinpäätöstietojen rinnalla. Tunnuslukujen käyttö yritysten keski-

näisiin vertailuihin vaatii raportoinnilta erityistä luotettavuutta, mikä edellyttää puolueetonta varmennusta.

Kesko säilyttää tasaisen myynnin, tuloksen ja osakkeen arvon kasvun. Maksuvalmius pysyy hyvänä ja Kesko pystyy jatkamaan sijoittajalle edullista osinkopolitiikkaa. Tämä kehitys mahdollistaa hyvinvoinnin kasvun Keskon taloudellisille sidosryhmille ja auttaa Keskoa pitämään ympäristö- ja sosiaaliset tuloksensa toimialan kärjessä.

Kesko kasvaa kotimaassa markkinoiden kasvua vastaavasti, mutta laajentuu samalla voimakkaasti ulkomaille. Kaupan voimakkaasta rakennemuutoksesta johtuen työpaikkojen määrään ei ole Suomessa odotettavissa merkittävää lisäystä.

Uusista työntekijöistä käydään yhä kovempaa kilpailua suurten ikäluokkien siirtymässä eläkkeelle. Yrityksen ja sen tuotemerkkien arvoilla ja arvostuksella on vaikutusta työpaikan kiinnostavuuteen. Keskon toimenpiteet yhteiskuntavastuun hyväksi kiinnostavat uutta

työhön tulevaa sukupolvea ja helpottavat rekrytointia. Ikääntyneiden työntekijöiden suorituspain- ja jaksamisongelmia ehkäistään suunnitelmallisella työn kierrolla ja koulutuksella. Myös työterveyshuollossa panostetaan ennaltaehkäisyyn, tavoitteena vähentää työkyvyttömyyseläkkeiden määrää ja nostaa eläkkeelle jäämisen keski-ikä.

Keskolla on merkittävä vastuu yrittäjyyteen perustuvan vähittäiskaupan kilpailukyvyistä, jolla on vastaavasti merkittävä vaikutus Keskon menestymiseen. Keskon tarjoamat kauppapaikat, liiketoimintamallit ja kilpailukykyä tukevat palvelut tuovat K-kauppiaille edullisten tavarastojen ohessa sellaista lisäarvoa, joka auttaa kauppiaita erottumaan edukseen kilpailijoista ja toimimaan tuloksellisesti. Kauppialla on puolestaan taloudellinen vastuu omasta liiketoiminnastaan sekä kauppakohtaisesta asiakastyytyväisyydestä. Maan sisäisen muuttoliikkeen jatkuessa kauppa- ja jakeluverkko on pystyttävä pitämään asiakkaitten kannalta oikein mitoitettuna ja taloudellisesti tehokkaana.

Tavara- ja palvelutarjonnan kasvaessa kuluttajilla on ostopäätöksiä tehdessään entistä enemmän vaihtoehtoja mutta myös valtaa vaikuttaa kaupan rakenteeseen ja esimerkiksi tavaratarjontaan. Myös tiedotusvälineiden merkitys kuluttaja-asioissa kasvaa. Yhä useampi kuluttaja haluaa tietää tuotteiden alkuperästä, turvallisuudesta ja tuotanto-oloista, mikä vaatii Keskolta hankintaketjun aktiivista hallintaa ja avointa, aktiivista viestintää. Kesko ja K-kauppi-

aat vaikuttavat kuluttajien hyvinvointiin ja elämänlaatuun sekä toiminnallaan yleensä että tuotteita koskevilla linjauksillaan, valikoimillaan ja valvonnallaan. Turvallisuus, luotettavuus ja eettisyys nousevat viestinnässä ja markkinoinnissa vähitellen hintakuvan rinnalle.

Voidakseen olla edelläkävijä ja vaikuttaja Kesko seuraa ja ennakoii aktiivisesti yhteiskunnan muutoksia sekä tarjoaa asiantuntemustaan niin oman toimialan kuin koko yhteiskunnan kehittämiseen. Tätä varten Kesko pitää aktiivisesti yhteyttä kansalaisjärjestöihin, viranomaisiin ja muihin päättäjiin sekä osallistuu aktiivisesti oman toimialansa ja koko elinkeinoelämän kansallisten ja kansainvälisten järjestöjen toimintaan.

Strategiat

Keskon arvot ja missio ohjaavat konsernin kokonaissuunnitelman eli strategian laatimista niistä keinoista, joilla Keskon visio ja päämäärät saavutetaan. Arvoja ei voi suunnittelussa ohittaa taloudellisten tai muiden lyhyen aikavälin syiden perusteella. Edellä kuvattu yhteiskuntavastuuta koskeva konsernitason visio on haasteellinen ja sisältää monien yksiköiden toiminnan kannalta kriittisiä menestystekijöitä ja mahdollisuuksia kilpailuedun saavuttamiseen.

Johtamismallin rinnalla suunnitella ja toimintaa ohjaavat kaikilla liike-toimintatasoilla konsernin toimintaperiaatteet, joita ovat mm. henkilöstö-, ympäristö-, viestintä-, taloushallinto-, kiinteistö-, turvallisuus- ja riskienhallintaperiaatteet. Yhteiskuntavastuun näkökulma sisältyy arvojen edellyttämällä tavalla myös toimintaperiaatteisiin.

Keskeiset vaikuttamisalueet

Seuraavassa on määritelty niitä yhteiskuntavastuun osa-alueita, joilla Keskolle on parhaat mahdollisuudet saada aikaan yhteiskuntaa ja sidosryhmiä hyödyttäviä tuloksia:

Taloudelliset tulokset

- kasvavan tavarakaupan myötä lisää myyntiä tavarantoimittajille, uusia

- yrityksiä ja työpaikkoja niin teollisuuteen kuin vähittäiskauppaan, lisää palkkaa ja muita henkilöstöetuja, enemmän veroja kunnille ja valtiolle, enemmän varoja sosiaaliturvan ja yhteiskunnan kehittämiseen;
- uus- ja korjausinvestointien myötä kasvavaa rakentamisen ja muiden palvelujen kysyntää;
- osakkeen arvon ja tuloksen kehittymisen myötä omistajille tasaisesti kehittyvä, turvallinen kohde ja hyvä osinkotuotto

Ympäristötulokset

- Oman jatkuvan parantamisen kautta
- toiminnan volyyymiin nähden aleneva energiankulutus kiinteistöissä ja kuljetuksissa = erityisesti hiilidioksidipäästöjen suhteellinen aleneminen;
  - jätteiden väheneminen ja hyötykäytön kasvattaminen

Yhteistyössä

- tavarantoimittajien kanssa
- ympäristön kannalta parempia tuotteita koko elinkaaren ajalta;
  - pakkausmateriaalien käytön suhteellinen väheneminen;
  - tuotteiden ja pakkausten hyötykäytön kasvattaminen

Sosiaaliset tulokset

- omalle henkilökunnalle hyvä, turvallinen työpaikka, jossa ihmisistä pidetään huolta ja jossa viihdytään;
- kehitysmaissa toimivien tavarantoimittajien työolojen kehittäminen yhteistyössä, pienin askelin;
- vastaavien periaatteiden levittäminen esimerkin ja aloitteiden avulla muihin yrityksiin kotimaassa ja ulkomailla;
- panostusta sosiaalisia ongelmia ennaltaehkäisevään työhön

Oman toimialan ja yhteiskunnan kehitystyö

- asiantuntijapanosta toimialan, elinkeinoelämän ja kaupan kansallisten ja kansainvälisten säännösten kehittämiseen järjestötoiminnan ja sidosryhmäyhteyksien kautta;
- tukea Keskon arvojen mukaisiin ja toimintaan liittyviin, yhteiskunnan ja lähiyhteisön palveluja ja hyvinvointia edistäviin hankkeisiin.

Yhteiskuntavastuuta Keskossa ohjaavat periaatteet ja johtamisjärjestelmät

10

Kesko-konsernin kaikissa yksiköissä on 1990-luvun puolivälistä alkaen sovellettu arvo- ja laatujohtamisjärjestelmiä. Ympäristöjohtamisjärjestelmän käyttöönotto, joka koskee ympäristövaikutuksiltaan merkittävimpiä yksiköitä, alkoi vuonna 1997. Keskolaisten oman toiminnan eettiset periaatteet sekä kehityksmaista tapahtuvan tavaranhankinnan eettiset periaatteet määriteltiin ensimmäistä kertaa vuonna 1999. Yhteiskuntavastuun tavoitteellinen kehittäminen on mahdollista näiden olemassa olevien johtamisjärjestelmien avulla. Helmikuussa 2002 käyttöön otetussa parannetussa johtamismallissa yhteiskuntavastuun merkitystä on arvojen uudelleen määrittelyn myötä entisestään vahvistettu. Johtamismallin suunnittelusta ja käytön ohjauksesta vastaa konsernin laatu ja riskienhallinta -yksikkö. Yhteiskuntavastuun kehittämis- ja koordinoituvuudesta vastaavan kehitysjohtajan sijoituspaikkana on konserniviestintä ja yhteiskuntasuhteet -yksikkö.

Yksikön johtaja on konsernijohtoryhmän jäsen ja raportoi pääjohtajalle.

Keskon arvot

Keskon perusarvot määriteltiin vuonna 1996 henkilöstön ja K-kauppiain pöirissä tehdyn tutkimuksen pohjalta. Uuden johtamismallin käyttöönottoon liittyi arvojen uudistaminen pienryhmäkeskustelujen avulla. Pääjohtaja esitteli uudet arvot kymmenissä henkilökuntatilaisuuksissa kevään 2002 aikana. Myös K-kauppiat ottivat vastaan arvot käyttöön omassa johtamisessaan.

Ylitämme asiakkaamme odotukset

Tuntemme asiakkaittemme tarpeet ja odotukset. Haluamme luoda heille myönteisiä kokemuksia toimintamme jatkuvan uudistamisen ja yrittäjyyden avulla.

Olemme alamme paras

Tarjoamme asiakkaillemme markkinoiden parhaat tuotteet ja palvelut varmistaaksemme kilpailukykyämme ja menestyksemme.

Luomme hyvän työyhteisön

Toimimme avoimessa, vuorovai-
kutteisessa ja ihmisiä arvosta-
vassa työyhteisössä, jossa
jokainen voi toimia täysi-
painoisesti ja aloitteel-
lisesti.

Kannamme yhteiskunnallisen vastuun

Toimimme vastuullisesti ja noudatamme eettisesti hyväksyttäviä periaatteita kaikissa teoissamme niin työyhteisössä kuin yhteistyökumppaneidenkin kanssa.

Tapamme toimia

Arvojen pohjalta on laadittu sisäiseen käyttöön tarkoitetut keskolaisen eettiset periaatteet eli ”Tapamme toimia”. Opas kuvaa sitä, kuinka keskolaiset toimivat keskenään sekä yhdessä tavarantoimittajien, asiakkaiden ja muiden sidosryhmien kanssa, ja kannustaa pohtimaan työpaikan arvoja ja asioita avoimesti. Opas on jaettu koko henkilökunnalle ja esimiehet ovat esitelleet oppaan henkilökunnalle kaikissa yksiköissä. Ulkomaan tytäryhtiöitä varten opas on käännetty kunkin maan omalle kielelle. Opas on otettu käyttöön myös K-kaupoissa. Siihen voi tutustua Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Kesko lyhyesti/Yrityskansalaisuus).

Keskon sisäisessä intranetissä - Keskonetissä - on Suora linja -palautekanava, jonka kautta henkilökunta voi nimellä tai nimettömänä esittää johdolle kysymyksiä ja tehdä kehittämis ehdotuksia. Myös pääjohtajalle on Keskonetissä suora palautelinja.

Hallintoperiaatteet

Keskon hallintoperiaatteisiin (Corporate Governance) voi tutustua Keskon Internet -sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Kesko lyhyesti/Hallinto ja johto). Periaatteet koostuvat seuraavista alakohtista:

- konsernirakenne

- sovellettavat säännökset
- yhtiökokous ja äänivallan käyttö yhtiökokouksessa
- hallitus
  - kokoonpano ja toimikausi
  - tehtävät ja kokoukset
  - palkkiot ja muut etuisuudet
- toimitusjohtaja ja toimitusjohtajan sijainen
- konsernijohtoryhmä
- tytäryhtiöhallinto
- tilintarkastajat
- valvonta- ja raportointijärjestelmä
- yhtiön sisäpiiri
- hallintoperiaatteiden päivitys

Laatujohtaminen

Johtamismalliin kuuluu osana laatuarviointi, joka tehdään yksiköissä itsearviointina Suomen Lautupalkinto -kriteeristön avulla. Laatuarviointiin on liitetty konsernin sisäinen, yksiköiden välinen lautupalkintokilpailu.

Ruokakesko Oy:n tuotetutkimusyksikkö vastaa ostettavien päivittäistavarojen ja osittain käyttötavarojen laadunvarmistuksesta. Toiminta perustuu ISO 9000 -standardin mukaiseen laatujohtamismalliin ja viranomaisten hyväksymään omavalvontajärjestelmään. Ruokakeskon ostoyksikkö on käynnistänyt ISO 9000 -laatujohtamismallin rakentamisen. Tytäryhtiö Kespro Oy:llä on sertifioitu ISO-laatujohtamismalli.

Ruokakesko osallistuu mm. elintarvikkeiden kansalliseen laatuohjelmaan ja elintarvikkeikaupan ja -teollisuuden maailmanlaajuisen järjestön CIES:in turvallisuustyöryhmän toimintaan.

Ympäristöjohtaminen

Keskon voimassaoleva ympäristöpolitiikka on peräisin vuodelta 1996, jolloin Kesko sitoutui myös Kansainvälisen Kauppakamarin laatimaan elinkeinoelämän peruskirjaan kestävän kehityksen aikaansaamiseksi. Vireillä oleva ympäristöpolitiikan uudistaminen siirtyi resurssipulan takia vuoden 2003 puolelle.

ISO 14001 -standardin mukainen ympäristöjohtamismalli on käytössä kaikissa

niissä yksiköissä, joiden ympäristövaikutukset ovat merkittävät. Järjestelmän sertifiointeista kerrotaan tarkemmin Ympäristövastuu-osiossa sivulla 23. Ympäristöpolitiikka on nähtävissä Keskon Internet-sivuilla www.kesko.fi (Ympäristö ja yhteiskunta/Ympäristövastuu).

Ostotoiminnan eettiset periaatteet

Kesko toteuttaa sosiaalista laadunvalvontaansa tuontikaupassaan kansainvälisen Social Accountability SA 8000 -standardin avulla. Standardi perustuu YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja lapsen oikeuksien yleissopimukseen sekä Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n keskeisiin työelämää sääteleviin perussopimuksiin. Yhteistyökumppanina standardin käytön edistämiseksi ja tavarantoimittajien sertifiointiin on Bureau Veritas Quality International. Sosiaalisesta laadunvalvonnasta kerrotaan tarkemmin sivulta 41 alkaen. Keskon ostotoiminnan periaatteisiin voi tutustua Keskon Internet-sivuilla www.kesko.fi (Ympäristö ja yhteiskunta/Taloudellinen ja sosiaalinen vastuu).

Ruokakeskon tuotetutkimus on oman laadunvarmistusohjelmansa yhteydessä ottanut kantaa elintarviketuotantoon liittyviin eettisiin kysymyksiin kuten geeniteknologiaan, hormonien käyttöön, atsoväriin jne.

Osallistuminen elinkeinoelämän ja toimialan kehitystyöhön

Aktiivinen osallistuminen oman toimialan ja elinkeinoelämän kansalliseen ja kansainväliseen kehittämiseen on osa yritysten yhteiskuntavastuuta. Keskon edustajat toimivat muun muassa seuraavissa järjestöissä ja muissa työryhmissä:

Kansainväliset järjestöt

- Kansainvälinen Kauppakamari ICC
- hallintoneuvosto (World Council)
- työryhmät (ympäristö ja energia, yritysten yhteiskuntavastuu)
- Suomen osasto (varapuheenjohtajuus)

YK:n ympäristöjärjestö UNEP

- kaupan toimialaryhmä (perustettu 2002)

CIES - The Food Business Forum

- (elintarvikkeikaupan ja -teollisuuden yhteistyöjärjestö)
- elintarvikkeiden turvallisuustyöryhmä

EU ja EU-järjestöt

EU-komission yhteiskuntavastuufoorumi (CSR Multi Stakeholder Forum)

- yhteiskuntavastuuraportoinnin työryhmä

UNICE (EU-maiden

työnantajien keskusjärjestö)

- hallitus

EuroCommerce

(kaupan EU-keskusjärjestö)

- yhteiskuntavastuun asiantuntijaryhmä (CSR Experts)

Valtionhallinto kotimaassa

- Kuluttaja-asiain EU-valmistelujaosto (kauppa- ja teollisuusministeriö)
- Ketju - kuljetusten kehittämisselitys (liikenne- ja viestintäministeriö)
- Tietosuojalautakunta (liikenne- ja viestintäministeriö)

Kotimaiset keskusjärjestöt

- Palvelutyönantajat ry (puheenjohtajuus)
- Kaupan Keskusliitto ry (hallituksen varapuheenjohtajuus, kaikki valio-kunnat, joista puheenjohtajuus verovaliokunnassa)
- Keskuskauppakamari (hallituksen varapuheenjohtajuus)

Näiden lisäksi Keskon edustajat toimivat aktiivisesti lukuisissa toimialajärjestöissä ja kierrätysorganisaatioissa. Edustuksista on nähtävillä tarkempi luettelo www.kesko.fi -linkkeineen Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Ympäristö ja yhteiskunta/Raportit ja tunnusluvut).

Sidosryhmäanalyysi

12

Yrityksen taloudellista tulosta tarkastellaan useimmiten osakkeenomistajien näkökulmasta. Yhteiskuntavastuun tuloksia arvioitaessa sidosryhmiä on useita, ja kaikilla on omat odotuksensa, jotka voivat olla keskenään myös ristiriitaisia. Vastuullisen yrityksen on pystyttävä tasapainottamaan erilaisia odotuksia, jotta kaikki sidosryhmät voisivat kokea yrityksen onnistuneen yhteiskuntasuhteissaan. Sidosryhmiin tulisi pitää säännöllistä, dokumentoitua yhteyttä. Keskossa yhteydenpito on aktiivista, mutta varsinaisen ”sidosryhmäprosessin” luominen on vielä kesken.

Keskon toiminta on niin monipuolista, että sillä on runsaasti yhteiskuntavastuuseen liittyviä sidosryhmiä, joita ei voi eikä kannatakaan asettaa tärkeysjärjestykseen. Seuraavassa lyhyt kuvaus Keskon keskeisistä sidosryhmistä sekä arvio Keskon vastuullisuuteen kohdistuvista tärkeimmistä odotuksista:

Viranomaiset (EU, Suomen valtio, kunnat)

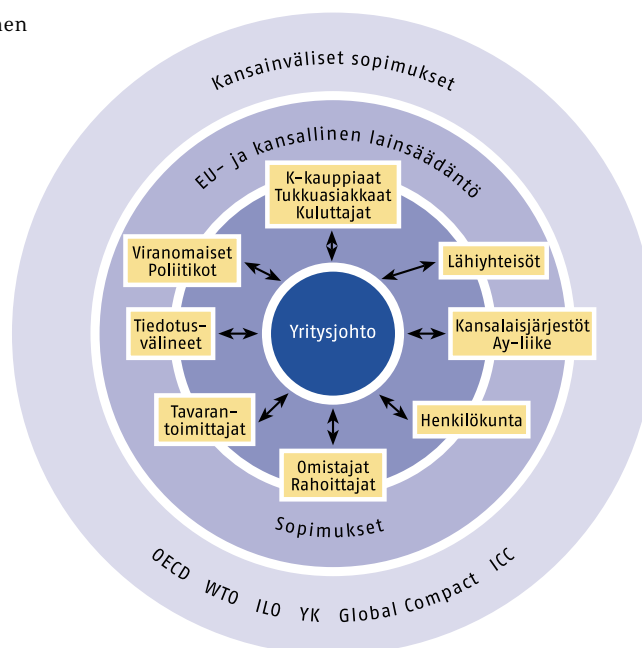
Euroopan unioni ja Suomen valtio luovat Keskon toiminnalle puitteet lainsäädännön, kansainvälisten sopimusten ja muun ohjauksen avulla. Kesko tarjoaa omaa asiantuntemustaan kauppa ja elinkeinoelämää koskevaan yh-

teiskunnalliseen päätöksentekoon toimiala- ja keskusjärjestöjen kautta. Kesko toimii yhteistyössä kuntien kanssa kauppaverkon kehittämiseksi ja ylläpitämiseksi. Yhteiskunnan hyvinvoinnin kustantamiseen Kesko osallistuu muun muassa maksamalla välittömiä veroja ja sosiaaliturvamaksuja sekä tilittämällä välillisiä veroja ja työntekijöitensä ennakoveronpidätyksiä.

Tavaroiden ja palvelujen toimittajat

Kesko ostaa koti- ja ulkomaisilta viljelijöiltä, teollisuudelta ja maahantuojilta kulutustuotteita ja myy ja jakelee niitä edelleen K-kauppiaille ja tukkuasiakkaalle. Kesko rakennuttaa ja ylläpitää K-kauppaverkkoa ja hankkii K-kauppiaille näiden liiketoiminnassaan tarvitsemia kalusteita, laitteita ja tarvikkeita, tietojärjestelmiä jne.

Toimittajat odottavat Keskolta liiketoiminnan kasvua ja hyvää maksuvalmiutta.

K-kauppiat ja tukkuasiakkaat

Keskon ja K-kauppioiden yhteistyö perustuu vertikaaliseen sopimukseen, jossa kummallekin osapuolelle on määritelty selkeät vastuut ja velvoitteet. Kesko vastaa toimintamallin ja kauppakonseptien kehittämisestä, ketjutoiminnan ohjauksesta ja tuotteiden hankinnasta. Kesko ostaa ketjujen käyttöön liikepaikat ja tietojärjestelmät ja organisoii markkinoinnin, koulutuksen ja muut tarpeelliset palvelut. K-kauppiat vastaa oman kauppansa operatiivisesta toiminnasta ja kannattavuudesta, henkilöstön johtamisesta ja kehittämisestä, paikallismarkkinoinnista ja asiakassuhteiden vahvistamisesta. Kauppapaikkatoiminnallaan Kesko edistää uusien yritysten

Viranomaiset odottavat Keskolta lainsäädännön tunnollista noudattamista, hyvää veronmaksukykyä, vakautta työllisyyttä ja monipuolisen kauppaa ja jakeluverkon ylläpitämistä.

perustamista ja jo toimivien kauppiaiden etenemistä urallaan.

Kesko myy ja toimittaa tuotteita myös lukuisille tukkuasiakkaille ja seuraa tutkimusten avulla niin K-kauppiaiden kuin tukkuasiakkaiden mieliteitä tarjoamistaan palveluista.

K-kauppiat odottavat Keskolta kilpailukyisiä kauppapaikkoja, kauppa-konsepteja, valikoimia ja hintoja sekä kilpailukykyä tukevia palveluja ym. ratkaisuja.

Kuluttajat

Keskon yhteistoiminta K-kauppioiden ja muiden kuluttajia palvelevien yritysasiakkaiden kanssa tähtää kuluttajien tarpeiden tyydyttämiseen. Tätä varten Kesko suunnittelee ja toteuttaa kuluttajia kiinnostavia ja tyydyttäviä kaupakonsepteja, tuotevalikoimia ja markkinointikampanjoita, jotka toimeenpannaan yhteistyössä K-kauppiasketjun kanssa.

Kuluttajatutkimuksia käytetään laajalti asiakastyytyväisyyden mittaamisessa ja toiminnan kehittämisessä. Asiakaslehti Pirkka jaetaan veloitusetta kaikkiin Plussa-kanta-asiakaskortin hankkineisiin talouksiin. Kuluttajille tarjotaan helppoja mahdollisuuksia palautteen antamiseen.

Kuluttajat odottavat Keskolta ja K-kaupoilta yleistä vastuullisuutta, vaivattonta kaupassa asiointia, mahdollisuuksia eettisiin kulutusvalintoihin sekä kierrätys- yms. palvelujen tarjontaa.

Omistajat

Kesko on pörssiyhtiö, jonka omistajina on K-kauppiaita, muita yrityksiä, yhtei-

söjä ja yksityisiä sijoittajia. Kesko pitää säännöllistä yhteyttä pääomamarkkinoiden edustajiin ja jakaa runsaasti tietoa taloutensa kehitymisestä ja toiminnastaan yleensä Internet-sivujensa välityksellä. Neljä kertaa vuodessa ilmestyvä sidosryhmälehti Kaupantekijä jaetaan kaikille osakkeenomistajille.

Omistajat odottavat Keskolta hallinnollisten, sosiaalisten ja ympäristö-riskien hallintaa sekä osakkeen hyvää vuosituottoa.

Henkilökunta

Kesko edistää henkilöstönsä osallistumista toiminnan suunnitteluun ja kehittämiseen ja panostaa työkyvyn ylläpitämiseen ja sisäiseen tehtäväkiertoon. Henkilöstön työtyytyväisyyttä ja sisäistä asiakastyytyväisyyttä seurataan monipuolisilla vuosittaisilla tutkimuksilla. Myös Keskon yrityskuvaa ja kiinnostavuutta työpaikkana tutkitaan säännöllisesti.

Henkilökunta odottaa Keskolta työtyytyväisyyttä ylläpitäviä ja edistäviä toimenpiteitä ja työpaikan arvostukseen vaikuttavia tuloksia.

Tiedotusvälineet

Pörssiyhtiönä Kesko jakaa toiminnastaan tietoa paitsi osakkeenomistajille myös suurelle yleisölle sekä pörssi-sääntöjen mukaisesti että omaehtoisesti. Yhteistyö tiedotusvälineiden kanssa on päivittäistä ja monipuolista. Kesko seuraa säännöllisesti tutkimusten avulla toimittajien käsityksiä Keskoista ja sen viestinnästä.

Tiedotusvälineet odottavat Keskolta avointa, luotettavaa ja nopeaa viestintää.

Kansalaisjärjestöt ja ay-liike

Kesko pitää säännöllistä yhteyttä kuluttaja-, ympäristö-, ihmisoikeus- ym. järjestöihin mm. valmistellessaan vastuullisuuden liittyviä toimintapolitiikkiaan ja -mallejaan sekä esitellessään työnsä tuloksia. Ammattijärjestöistä läheisin on Palvelualojen Ammattiliitto PAM, jolla on Keskon sisällä oma paikallisosastonsa. Kesko tukee taloudellisesti lukuisten yhteiskunnallisesti merkittävien järjestöjen ja yhteisöjen työtä.

Järjestöt odottavat Keskolta yleistä vastuullisuutta, selkeitä toimintaperiaatteita, luotettavaa tulosten raportointia ja avointa kanssakäymistä.

Yhteiskuntavastuun tulokset 2002

14

Taloudellisen vastuun keskeisiä tuloksia 2002

- Tulos ja pääoman tuotto parantivat
- Osakkeiden markkina-arvo nousi ja efektiivinen osinkotuotto säilyi korkeana
- Ulkomaisten omistajien osuus kasvoi hieman
- Storebrand luokitteli Keskon toimialansa vastuullisimmaksi yritykseksi
- Investoinneista runsas kolmannes ulkomaille
- Työpaikkojen määrä laski kotimaassa, mutta kasvoi sitäkin enemmän Baltian maissa
- Osa-aikaisten työsuhteiden osuus kasvoi
- Ostot tavarantoimittajilta kasvoivat selvästi
- Suurten kauppojen osuus K-ruokakauppojen myynnistä kasvoi 1,8 %-yksiköllä
- Yleishyödyllisen tuen kokonaismäärä laski, nuorisotyön ja kulttuurin osuus tuesta nousi

Taloudelliset tulokset

Hyvä taloudellinen tulos on vastuullisen toiminnan perusta. Se turvaa taloudellisen hyvinvoinnin omistajille, tavarantoimittajille ja henkilökunnalle sekä varmistaa yrityksen osallistuvan verotuksen kautta koko yhteiskunnan hyvinvoinnin kehittämiseen. Vahva taloudellinen asema antaa mahdollisuudet panostaa ympäristö- ja sosiaaliseen vastuuseen, joissa saavutetut tulokset taas vahvistavat taloudellista tulosta. Näin yhteiskuntavastuun kolme pilaria ovat toinen toisistaan riippuvaisia ja niitä tulee kehittää rinnakkain ja tasapainoisesti.

Kesko on koko toimintansa ajan tehnyt tasaisen varmaa tulosta. Omistajat ovat saaneet pörssiyhtiöiden keskiarvoa korkeampaa osinkoa, työpaikkojen määrä on kasvanut, tavarantoimittajien ja yhteiskunnan laskut on maksettu ajallaan. Myymäläverkkoa on jatkuvasti uudistettu kuluttajien asuinpaikkojen ja kulutustottumusten muutoksia seuraten, lähi- ja haja-asutusalueen palveluja unohtamatta. Kansalaisjärjestöjen ja muiden yhteisöjen toimintaan on osallistuttu niin henkisesti kuin taloudellissellakin panoksella.

Seuraavassa analysoidaan taloudellisia tuloksia eri sidosryhmien kannal-

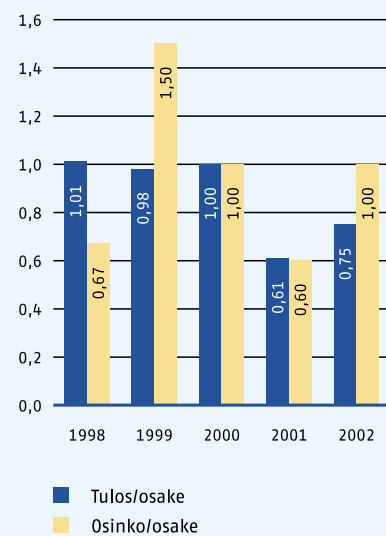
ta. Muita talouden tunnuslukuja ja liiketoiminnan kehitystä vuonna 2002 on selostettu Keskon vuosikertomuksessa. Vastaavat tiedot löytyvät myös Keskon Internet-sivuilta (www.kesko.fi) Sijoittajatietoa-osiosta.

Talouden kehitys osakkeenomistajien kannalta

Kesko on tuottanut voittoa ja maksanut osinkoa yhtäjaksoisesti koko toimintansa ajan vuodesta 1940 lukuunottamatta vuotta 1967. Viimeksi kuluneiden kymmenen vuoden jaksolta, joka sisältää 1990-luvun alun syvän laman, B-osakkeen vuosituotto (osinko ja arvonnousu) on ollut keskimäärin 12,8 prosenttia ja viideltä viimeksi kuluneelta vuodelta 2,8 prosenttia. Efektiivinen osinkotuotto on ollut viideltä viimeksi kuluneelta vuodelta keskimäärin 8,1 prosenttia. Vuonna 1997 täsmennetyin osinkopolitiikan mukaan Kesko jakaa osinkoa tuloksestaan vähintään kolmanneksen tai puolet, jos omavaraisuusaste ylittää 50 prosenttia. Tavoite on viimeisten viiden vuoden aikana ylittynyt selvästi ollen keskimäärin 110 prosenttia tuloksesta.

Keskon osakkeen hintakehitys on ollut melko tasaista noudatellen kaupan

Tulos/osake
Osinko/osake

toimialan yleiskehitystä pörssissä. Helsingin Pörssin Hex-yleisindeksi ja painotettu Hex-portfoliindeksi kehittyivät 1990-luvun lopussa ja vuosituuhannen vaihteessa selvästi Keskon B-osaketta nopeammin, johtuen tietotekniikka-alan ja erityisesti Nokian hintakehityksestä. Vuonna 2001 tilanne kuitenkin olennaisesti muuttui, kun esimerkiksi tietotekniikka-alan kurssit kääntyivät voimakkaaseen laskuun. Vuonna 2002 Keskon

Toiminnan kannattavuusluvut	2000	+/- %	2001	+/- %	2002	+/- %
Liikevaihto, miljoonaa euroa	6 308	3,2	6 214	-1,5	6 466	4,1
Myyntikate, %	12,1		12,5		12,3	
Voitto ennen satunnaisia eriä, miljoonaa euroa	126	-2,1	86	-31,7	110	27,9
Voitto ennen satunnaisia eriä, %	2		1,4		1,7	
ROI (sijoitetun pääoman tuotto), %	8,5		6,6		7,6	

osakkeiden hintakehitys oli selvästi positiivinen (A-osake +9,3 % ja B-osake +17,5 %), kun Hex-yleisindeksi laski 34,4 % ja portfolioindeksi 16,7 %.

Keskon markkina-arvo on ollut korkeimmillaan vuosien 1998 ja 2000 alkupuolella noin 1,4 miljardia euroa. Vuoden 2002 lopussa markkina-arvo oli noin 1,2 miljardia euroa. Se oli noin 0,8 prosenttia koko Helsingin Pörssin päälistan markkina-arvosta ja noin puolet kaupan toimialan markkina-arvosta. Oman pääoman kirjanpitoarvosta markkina-arvo oli noin 90 prosenttia, eli Keskon osakkeen arvoon ei näy sisältyvän merkittäviä kasvun odotusarvoja.

Keskon osakaskunnan perustan muodosti yhtiön alkuvaiheissa K-kauppiaskunta. Vuonna 1960 tapahtunut listautuminen sekä osakeannit 1970- ja 1980-luvuilla lisäsivät ja monipuolistivat osakaskuntaa. 1990-luvun alussa osakkaita oli yli 40 000. Osakasmäärä laski 1990-luvun loppupuolella, mutta on kääntynyt kasvuun jälleen 2000-luvulla. Vuoden 2002 lopussa osakasmäärä oli 25 485.

Yksityishenkilöiden osuus osakepääomasta oli 1990-luvun alussa noin kolmannes ja tällä hetkellä noin neljännes. K-kauppiat ja muut yksityiset yritykset ovat säilyttäneet vajaan 30 prosentin osuutensa melko vakaana koko viime vuosikymmenen, samoin rahoitus- ja vakuutuslaitokset sekä julkisyhteisöt ja voittoa tavoittelemattomat yhteisöt yhteensä myös runsaan neljänneksen osuutensa osakkeiden kokonaismäärästä. Kotimaiset eläke- ja henkivakuutusyhtiöt ovat olleet pitkään Keskon suurimpia omistajia. Keskon lähiyhteisöistä vakiintuneita merkittäviä omistajia ovat olleet Keskon Eläkekassa, Vähittäiskaupan Takaus ja K-kauppiasliitto. Ulkomaisen omistuksen osuus on nousut viidennekseen osakekannasta.

Kesko tuottaa sijoittajasuhdestrategiansa mukaisesti markkinoille jatkuvasti oikeaa ja ajan tasalla olevaa tietoa Keskon osakkeen hinnanmuodostuksen perustaksi. Tavoitteena on parantaa

Keskon toiminnan tunnettuutta, lisätä sijoitusinformaation avoimuutta ja siten Keskon kiinnostavuutta sijoituskohteena. Sijoittajaviestinnässä noudetaan tasapuolisuuden periaatetta. Kaikki sijoittajatieto julkaistaan ensisijaisesti Internet-sivuilla suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi (www.kesko.fi). Painettu vuosikertomus julkaistaan myös suomeksi, ruotsiksi ja englanniksi. Tilinpäätöstiedote ja kolme osavuosisausta ilmestyvät osana sidosryhmälehti Kaupantekijää (Trademaker), joka postitetaan mm. kaikille osakkeenomistajille. Lisäksi yhtiössä ylläpidetään listaa vuosikertomuksen ja Kaupantekijälehden postittamista varten muille kuin osakkeenomistajille.

Kesko järjestää analytikoille ja medialle tiedotustilaisuuksia tulosjulkistusten ja merkittävien uutisointien yhteydessä sekä taustatietotilaisuuksia (Capital Market Day) eri teemoista 1-2 kertaa vuodessa. Vuonna 2002 taustatietoa jaettiin Baltian toimintoista. Lisäksi käydään esittäytymässä eri tilaisuuksissa Keskoa kiinnostuneille sijoittajille.

Osakkeenomistajat 31.12. kpl

Keväällä osallistuttiin Pörssisäätiön yksityissijoittajille suunnattuun road show -tapahtumaan neljällä paikkakunnalla Suomessa sekä Sijoitus-Investmessuille Helsingissä. Ulkomaisia road show -matkoja tehtiin viisi, kohteina Yhdysvallat, Iso-Britannia ja Keski-Euroopan markkinat. Yksittäisiä tapaamisia analyttikoiden ja sijoittajien kanssa oli noin 30. Kesko noudattaa kahden viikon

Investoinnit ja varallisuus	2000	2001	2002
Investoinnit, miljoonaa euroa	247	206	185
Investoinnit, % liikevaihdosta	3,9	3,3	2,9
Omavaraisuusaste, %	54,7	53,6	53,3
Velkaantumisaste, %	45,3	46,4	46,7
Nettovelkaantumisaste, %	16,3	12,7	13,9

K-ruokakauppojen määrä Suomen kunnissa				
K-ruokakauppoja	Kuntia 2001	Kuntia 2002	% kunnista 2001	% kunnista 2002
10 tai enemmän	15	14	3,3	3,1
7-9	13	13	2,9	2,9
5-6	24	24	5,4	5,4
3-4	70	66	15,6	14,7
2	111	110	24,8	24,6
1	165	165	36,8	36,8
ei yhtään	50	56	11,2	12,5

hiljaista jaksoa ennen tulostiedotteiden-
sa julkistamista. Muina aikoina analy-
tikoiden ja sijoittajien kyselyihin vasta-
taan puhelimitse, sähköpostilla ja järjes-
tämällä sijoittajatapaamisia.

Kesko oli mukana Storebrand In-
vestments SRI:n vuonna 2002 tekemäs-
sä kaupan kansainvälisessä toimiala-
vertailussa, jossa arvioitiin 86 yrityk-
sen ympäristö- ja sosiaalisen vastuun
tuloksia. Storebrand luokitteli Keskon
toimialan parhaaksi yritykseksi (katso
www.storebrand.com / SRI-sivut).

Tarkempaa tietoa Keskon omista-
jista ja osakekehityksestä löytyy Kes-
kon Internet-sivuilta (www.kesko.fi) Si-
joittajatietoa-osiosta.

Investoinnit ja kauppaverkosto

Vuonna 2002 Kesko-konsernin inves-
toinnit olivat 185 miljoonaa euroa eli
2,9 prosenttia liikevaihdosta. Tästä
määrästä 137 miljoonaa euroa käytet-
tiin kauppapaikkojen ja 37 miljoonaa
euroa Keskon ja sen tytäryhtiöiden ra-
kennuksiin, kalustoihin ja tietotekniik-

kaan. Ulkomaisten liiketoimintojen
osuus oli 36,9 prosenttia kokonaisin-
vestoinneista. Keskon investoinneilla
on ollut taloudellista vaikutusta ennen
kaikkea rakennusliikkeiden, raken-
nusalan palveluyritysten, kaluste- ja
laitetoimittajien sekä tietojärjestelmä-
toimittajien toimintaan Suomessa,
Ruotsissa ja Baltian maissa.

Vuonna 2002 Kesko rakennutti Suo-
messä 14 uutta ruokakauppaa ja 15 eri-
koistavarakauppaa. Ruokakaupoista
kuusi oli K-citymarketeja ja viisi K-su-
permarketeja. K-ruokakauppoja oli koti-
maassa kaikkiaan 1 124 kappaletta eli 37
vähemmän kuin vuoden 2001 lopussa.
Pieniä K-ruokakauppoja oli 669. Pien-
ten kauppojen ryhmässä kaupunkien
modernien lähikauppojen K-pikkoloi-
den määrä kasvoi edelleen ja oli vuoden
lopussa 28. Suuryksiköiden eli K-city-
marketien osuus K-ruokakauppojen ko-
timaan myynnistä kasvoi hieman ja oli
nyt 31,4 prosenttia. K-ruokakauppoja oli
392 kunnassa (erittely oheisessa taulu-
kossa), kun Suomessa on kuntia 448.

Baltian maissa avattiin 16 uutta
ruokakauppaa, kaksi rautakauppaa ja
kaksi maatalouskonekeskusta. Ruot-
sissa avattiin kaksi uutta K-rautaa.

Vuoden 2001 lopussa 46,4 prosent-
tia kaikista suomalaisista asui enintään
kilometrillä päässä lähimmästä K-ruoka-
kaupasta. Vuodelta 2002 samaa laskel-
maa ei ole tehty, koska vuosittaiset
muutokset tässä asiassa ovat suhteelli-
sen pienet verrattuna tiedonhankinnan
kustannuksiin. Seuraavan kerran etäi-
syystilasto esitetään vuodelta 2003 ke-
vällä 2004 julkaistavassa raportissa.

Kauppapaikkoja suunniteltaessa on
tärkeää ottaa huomioon myös julkisen
liikenteen käyttömahdollisuudet. Palve-
lujen saavutettavuus julkisella liiken-
teellä sopisi vastuullisuuden tunnuslu-
vuksi, jos aiheesta olisi saatavissa yksi-
selitteistä tietoa kautta maan. Linja-au-
toliikenteen osalta tällaisia tilastoja ei
ole saatavissa. Paras esimerkki on pää-
kaupunkiseudun raideliikenne, johon
liittyvistä kauppalpalveluista on käytet-

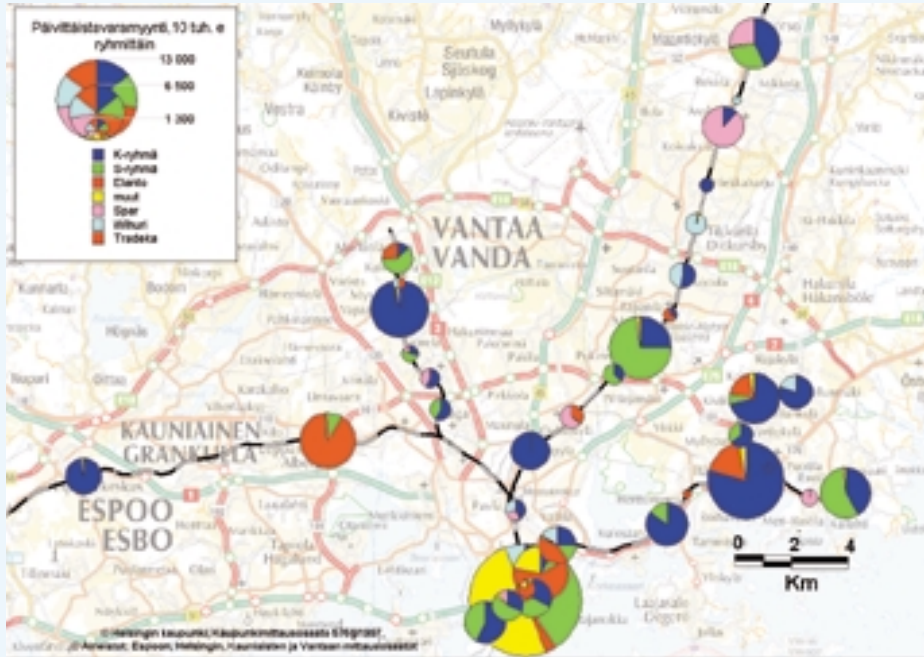
Tunnuslukuja tuottamassa

Nimeni
Antti Mansikka

Tehtäväni
Toimin Ruokakeskon kenttäyksikössä
paikkatietosuunnittelijana.

Vastuuni
Kehitän paikkatietojärjestelmäämme
kauppaverkostosuunnittelun työväli-
neenä. Suunnittelussa tarvitaan tietoa
mm. kaupan vaikutusalueesta ja sen
ostovoimasta, liikenneverkostosta,
oheispalveluista, kilpailijoista ja alu-
een tulevasta suunnitelmista. Viestin
pääasiassa kartoilla ja opastan kaikkia
MapInfo -ohjelman käyttäjiä.

Ruokakaupat pääkaupunkiseudun raideliikenteen asemilla (K-kauppojen myyntiosuus tummansinisellä).
Lähteet: A.C.Nielsen Oy 2003. Myymälärekisteri 2002. Genimap Oy 2002.

Henkilöstökulut (miljoonaa euroa)	2000		2001		2002	
Palkat ja palkkiot	268	+ 2,7 %	267	- 0,1 %	281	+ 5,1 %
- tästä palkkiopalkkaus	7,2		-		8,5	
Henkilösivukulut						
- eläkekulut	22		40		42	
- muut henkilösivukulut	26		26		25	

Verot (miljoonaa euroa)	2002	2002	2002
Tulovero Suomeen	34	30	42

Työn tuottavuus (tuhatta euroa)	2000	2001	2002
Liikevaihto/työntekijä koko konserni	568	538	529
Liikevaihto/työntekijä kotimaassa	*)	583	610
Liikevaihto/työntekijä ulkomailla	*)	251	215
Voitto ennen satunnaisia eriä/työntekijä	11,3	7,4	9,0

*) tietoa ei ole kerätty

tävissä A.C. Nielsenin tilastoja.

Pääkaupunkiseudulla on juna- ja metroasemia on yhteensä 39, joiden yhteydessä tai välittömässä läheisyydessä on 144 kauppaa. Näistä kaupan ryhmittymiin kuuluu 81, loput ovat pieniä palvelukauppoja. K-ruokakauppoja on 27 asemalla yhteensä 36 kappaletta. Niiden markkinaosuus asemien ruokakaupasta - arvoltaan yhteensä 700 miljoonaa euroa - oli vuoden 2002 lopussa 42,2 prosenttia eli noin kaksi prosenttiyksikköä enemmän kuin K-kauppojen markkinaosuus pääkaupunkiseudulla keskimäärin.

Työpaikkojen kehitys

Kesko-konsernin palveluksessa oli vuoden 2002 lopussa 15 212 henkeä eli 224 henkeä enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Näistä kotimaassa työskenteli 12 162 (-638) ja ulkomailla 3 060 henkilöä (+862). Keskimäärin henkilökunta oli kotimaassa 9 720 (-273) ja ulkomailla 2 497 (+946) eli yhteensä 12 217 henkeä, missä oli kasvua 673 henkeä eli 5,8 prosenttia. Keskimääräistä henkilökuntaa laskettaessa mukaan otetaan kuukausittain vakinaisessa ja määräaikaisessa työsuhteessa olevat, mutta ei pitkäaikaispoissaolevia. Osa-aikaiset työsuhteet muutetaan kokoaikaisiksi osa-aikaisuusprosentin mukaan.

Toiminnan laajeneminen Baltiassa kasvatti Ruokakeskon, Rautakeskon ja Maatalouskeskon henkilökunnan määrää. Rautakeskon henkilömäärä kasvoi myös Ruotsissa. Uusien K-citymarket-tavaratalojen perustaminen lisäsi Ruokakeskon henkilömäärää kotimaassa.

Henkilöstön vähennyksistä suurin oli Carrols-hampurilaisketjun myynti. Myös palvelu- ja tukitoimintojen ulkoistaminen jatkui pienessä mittakaavassa. Ulkoistetuissa toiminnoissa työskenteli vuoden 2002 lopussa yhteensä noin 650 henkilöä.

Baltian toimintojen voimakkaan kasvun johdosta konsernin henkilöstöstä jo 67 prosenttia työskentelee vähittäiskaupassa.

Vuoden lopussa konsernin palve-

luksessa olleista oli vakinaisessa työsuhteessa 13 069 henkilöä eli 85,9 prosenttia ja määräaikaisessa 2 143 eli 14,1 prosenttia. Vakinaisiin on laskettu 689 pitkäaikaispoissaolevaa. Osa-aikaisia oli konsernin koko työntekijämäärästä 34,9 prosenttia. Lähes kaikki osa-aikaiset työsuhteet ovat kotimaan vähittäiskauppayhtiöissä, joissa niin osa- kuin määräaikaiselle työlle on jatkuvasti kovaa kysyntää.

K-kauppiaille on palveluksessaan - kauppiat mukaan lukien - noin 21 500 henkeä. Kun K-kauppoja on lähes joka kunnassa ja Keskolla on toimipaikkoja lähes 50 kunnassa, K-ryhmän lähes 34 000 työpaikan hyvinvointivaikutukset ulottuvat käytännössä koko Suomeen.

Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot

Vuonna 2002 Kesko-konsernin tuloslaskelman mukaiset palkat olivat 281,1 miljoonaa euroa, eläkekulut 42,0 miljoonaa euroa ja muut henkilösivukulut 25,3 miljoonaa euroa. Palkoista ulkomaan toimintojen osuus oli 25,7 miljoonaa euroa.

Koko konsernin laskennallinen tulovero oli 42 miljoonaa euroa, jonka verohallinto jakaa edelleen. Ulkomaille veroa maksettiin 0,4 miljoonaa euroa. Kiinteistövero Kesko maksoi 2,6 miljoonaa euroa yhteensä 149 kuntaan.

Välittömien verojen lisäksi Kesko on kerännyt yhteiskunnalle huomattavan määrän välillisiä veroja ja maksuja kuten arvonlisäveroa, autoveroa, alkoholiveroa, työntekijöiden ennakonpidätyksiä, TEL- ja sosiaaliturvamaksuja jne. Vaikka nämä maksut ovat Keskon kannalta välillisiä, Kesko on omalta osaltaan huolehtinut vastuullisesti siitä, että yhteiskunnan saatavat ovat kertyneet ajallaan ja täysimääräisinä.

Työeläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät

Keskon Sairauskassa hoitaa työpaikkakassana Kesko-konserniin kuuluvien yhteisöjen henkilökunnan lakisääteisen sairausvakuutuksen. Sairauskassan piirissä on runsaat 10 500 henkilöä. Sairauskassa maksoi vuonna 2002 sairausvakuutuskorvauksia 6,3 miljoonaa euroa.

Tunnuslukuja tuottamassa

Nimeni

Saara Halko

Tehtäväni

Olen eläkevakuutus- ja työterveysyksikön toimisto-esimies.

Vastuuni

Toimin yksikkömme johtajan sihteerinä, valmistelen eläkekassan hallituksen kokoukset ja tilastoin eläkemyyännöt. Hoidan työterveyshuollon budjetointia ja kirjanpitoa. Laadin toimintamme seurantaraportit ja analyysit.

Tiedekeskus Heureka on Keskon uusimpia yhteistyökumppaneita.

Keskon Eläkekassa hoitaa Kesko Oyj:n, sen toimialayhtiöiden sekä eräiden muiden lähiyhteisöjen henkilökunnan TEL-vakuutuksen eläkekassan osastossa B. Varma-Sampo hoitaa muiden tytäryhtiöiden lakisääteiset TEL-vakuutukset. Keskon Eläkekassassa on lisäetujen osasto A, joka on suljettu 8.5.1998. Osastoon A kuuluvalla on mahdollisuus joihinkin sellaisiin eläkelajeihin, joita ei ole lakisääteisessä TEL-vakuutuksessa, kuten esimerkiksi tuotannollisilla perusteilla myönnettävään varhaiseläkkeeseen.

Keskon Eläkekassa maksoi vuonna 2002 eläkkeitä 43 miljoonaa euroa yhteensä 3 076 henkilölle. Eläkekassan piiriin kuului vuoden lopussa vajaa 3 900 henkilöä ja osastoon A vajaa 1 300 henkilöä.

Keskon Eläkekassan sijoitustoiminta on pitkällä aikavälillä onnistunut hyvin ja vakuutusmaksujen taso on ollut yleistä TEL-maksutasoa matalampi. Myös Varma-Sampoon maksettujen vakuutusmaksujen taso on ollut yleistä

TEL-maksutasoa matalampi, koska työkyvyttömyyseläkkeitä on myönnetty Keskon vakuutetuille selvästi vähemmän kuin Suomessa keskimäärin.

Tavaroiden ja palvelujen toimittajat

Vuonna 2002 Keskon ostot kotimaisilta tavarantoimittajilta olivat 4 486 miljoonaa euroa ja ulkomaisilta 1 135 miljoonaa euroa. Kotimaisten ostojen arvo kasvoi edellisestä vuodesta neljällä prosentilla ja ulkomaisten 13 prosentilla. Tiedot ovat konsernitason tasolta, maakohtaista erittelyä ei ole käytettävissä. Koti- ja ulkomaisten ostojen suhde ei kerro myytyjen tuotteiden kotimaisuusasteesta, koska ostot Suomessa toimivilta maahantuojilta kirjautuvat kotimaisiksi ostoiksi. Palveluja, jotka olivat pääasiassa kotimaisia, ostettiin 92 miljoonalla eurolla.

Kymmenen suurimman tavarantoimittajan osuus Keskon ostoista oli 24,8 prosenttia ja sadan suurimman 50,7 prosenttia. Kymmenestä suurimmasta - kaikki suomalaisia - kahdeksan on

elintarviketeollisuusyrityksiä. Vastavia lukuja ei ole laskettu aikaisemmin.

Taloudellisten vaikutusten piiriin kuuluvat myös Keskon investoinnit, jotka olivat 185 miljoonaa euroa (katso sivu 17). Valtaosa investointivaroista käytettiin rakennuksiin, kalustoihin ja tietotekniikkaan.

Kesko maksoi laskuistaan yli 99 prosenttia sovitun maksuajan puitteissa. Tarkkaa tilastoa ei ole käytettävissä, joten luku on arvioitu mm. maksettujen viivästyskorkeiden (80 000 euroa) perusteella. Suomessa sekä maksuehtojen mukainen että käytännössä toteutuva maksuaika on kaiken kaikkiaan merkittävästi lyhyempi kuin pääosassa EU-maita.

Taloudellinen tukeminen

Kesko ja sen tytäryhtiöt ovat vuosikymmenien ajan tukeneet yhteiskunnan hyväksi työtä tekevien, pääasiallisesti valtakunnallisten järjestöjen toimintaa. Viime vuosina tukea on suunnattu erityisesti lasten liikuntaan, nuorisotyöhön ja terveiden elämäntapojen edistä-

miseen. Merkittäviä tuen saajia on ollut noin sata. Keskon lisäksi K-kauppiat tukevat merkittävästi oman paikkakuntansa järjestöjä ja urheiluseuroja.

Rajanveto lahjoitusten, sponsoroinnin ja markkinoinnin välillä on usein vaikeaa. Kun puhtaat markkinointitoimenpiteet jätetään laskelmien ulkopuolelle, Kesko-konsernin taloudellinen tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin oli vuonna 2002 noin 1,9 miljoonaa euroa (2,4 miljoonaa euroa vuonna 2001). Tästä vajaa 40 prosenttia meni urheilu- ja liikuntajärjestöille (mm. Suomen alppihiihdon maajoukkueet, Suomen Palloliitto, nuorten urheilijoiden stipendit). Nuorisotyöhön käytettiin neljännes - tärkeimpinä yhteistyökumppaneina Nuori Suomi ry ja uutena Tiedekeskus Heureka - ja kulttuuriin (mm. Tapiolan kuoro ja erilaiset musiikki- ja tanssitapahtumat) runsaat kymmenen prosenttia. Kulttuurin, nuorisotyön, järjestöjen ja kehitysyhteistyön osuus tukimäärärahoista kasvoi hieman, lasten terveydenhoidon sekä tieteen ja koulutuksen osuus laski. Viime-mainituissa ryhmissä oli vuonna 2001 kertaluonteisia projekteja, joita vastaavia ei toteutunut vuonna 2002.

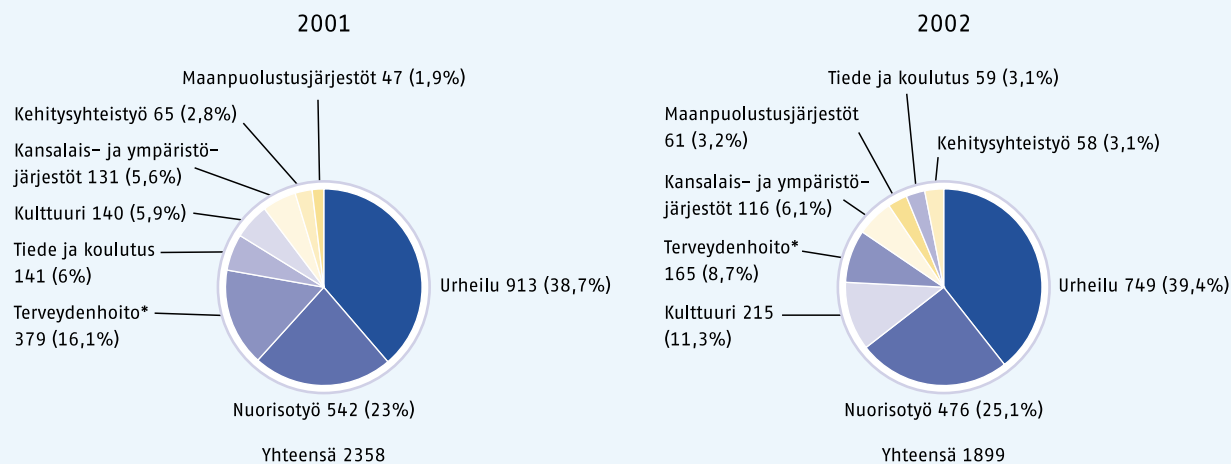

Yhteistyö Tapiolan kuoron kanssa sisältää mm. joului- ja kevätkonsertin Keskon sidosryhmille.

Keskon toiminnasta syntyvä taloudellinen hyöty eri sidosryhmille (milj. €)

	2000	2001	2002
Tavarantoimittajat			
- kotimaa	4 710	4 325	4 486
- ulkomaat	812	1 008	1 135
Palvelujen toimittajat	72	75	92
Investointihyödykkeiden toimittajat	202	206	185
Henkilökunta (palkat ja muut edut)	268	267	281
Osakkeenomistajat (osingot)	135	90	54
Verottaja (tulo- ja kiinteistöverot)	36	32	45
Sosiaaliturva (eläke- ja henkilösivukulut)	48	66	67

Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin (1 000 €)

* osa lahjoitusvaroista tullut K-kauppojen asiakkailta

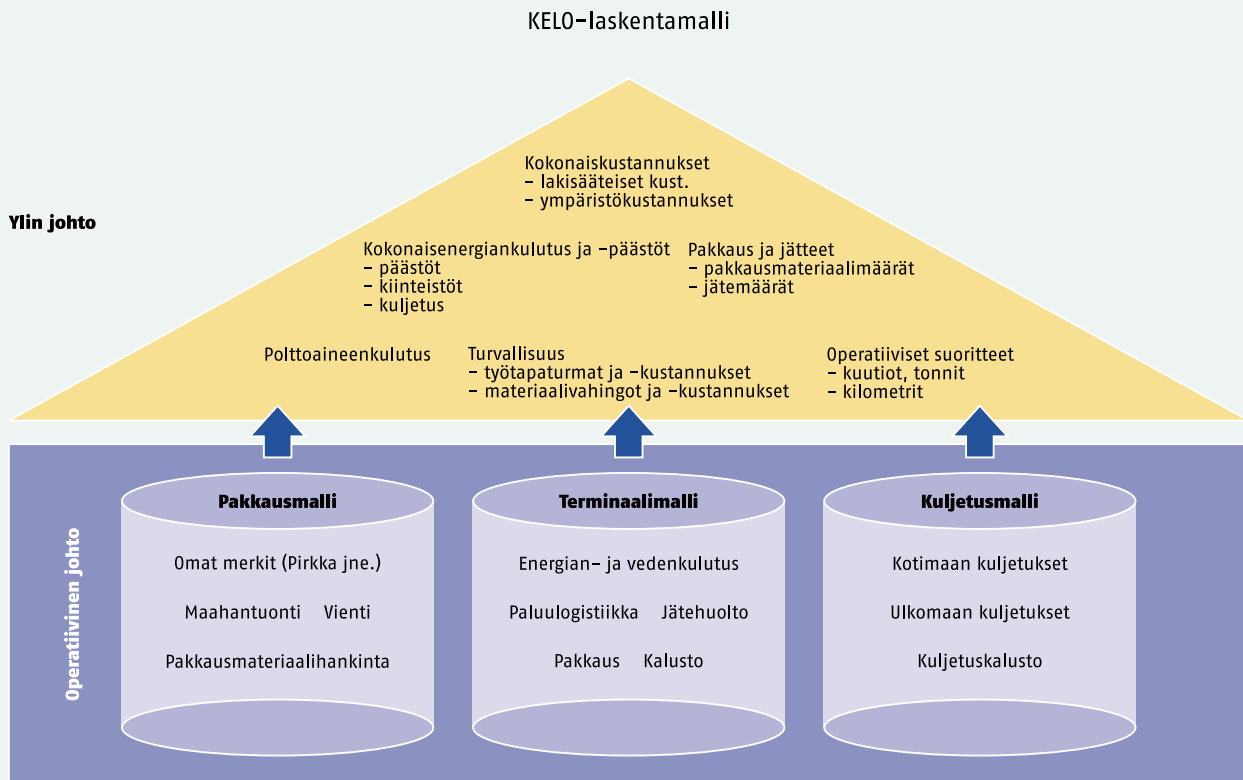
Ympäristötulokset

22

Ympäristövastuun keskeisiä tuloksia vuodelta 2002

- Anttila Oy:n tavaratalojen sertifiointi etenee arvioitua nopeammin
- Energiankulutuksen seuranta tarkentui edelleen
- Sähkön ominaiskulutus nousi ja lämmön ja veden laski hieman
- Ajettujen jakelukilometrien määrä laski merkittävästi
- Pääasiallisen sähköntoimitajan muutos vähensi hiilidioksidipäästöjä
- Maankäytön ympäristöriskit kartoitettiin
- Sekajätteen määrä keskusvarastoilla väheni ja jätteen hyötykäyttöaste nousi 90 %:iin
- Pakkausten osuus tuonnin volyymista kääntyi nousuun
- K-ympäristökauppadiplomille YK:n ympäristöjärjestön ja Kansainvälisen Kauppakamarin tunnustuspalkinto
- Keskon yhteiskuntavastuun raportti palkittiin Suomen parhaana sekä maailmanlaajuisessa vertailussa kaupan alan parhaana

Kesko raportoi ympäristötuloksistaan jo kuudetta kertaa, joten vertailutietoa keskeisistä ympäristövaikutuksista on olemassa runsaasti. Sitä mukaa kuin tiedonkeruu- ja laskentajärjestelmät kehittyvät, tulosten mittaaminen tarkentuu ja tuloksia opitaan entistä paremmin käyttämään toiminnan ohjauksessa. Tyypillistä on, että ympäristövaikutukset näyttävät kasvavan, kun laskennan tarkkuus ja kattavuus paranee. Tyypillistä on myös, että seuranta-menettelyjä kehitettäessä aikaisempiin tuloksiin joudutaan joskus suhtautumaan kriittisesti ja korjaamaan niitä jälkikäteen. Näin on Keskossa käynyt

esimerkiksi energiankulutuksen seurannassa, jossa vuonna 2002 toteutetut muutokset paransivat merkittävästi mittauksen luotettavuutta.

Ympäristöjärjestelmä ja -laskenta

Keskon ympäristövaikutuksiltaan merkittävimmissä yksiköissä - Ruokakeskon logistiikka, Kesped Oy, kiinteistötoiminnot (ulkoistettu ABB Kiinteistöpalvelut Oy:lle) - on käytössä sertifioitu ISO 14 001 -ympäristöjärjestelmä.

Anttila Oy:ssä tavaratalojen sertifiointi on jatkunut hyvää vauhtia. Vuoden 2002 lopussa Pitäjänmäen keskus-

yksikön kiinteistötoiminnot sekä yhdeksän Anttila-tavarataloa ja seitsemän Kodin Ykkönen -sisustustavarataloa oli saanut ISO 14 001 -sertifikaatin. Vuoden 2004 loppuun mennessä Anttilan kaikki tavaratalot ja yhtiön keskus-toiminnot on tarkoitus saada sertifiointiin piiriin. Anttila on ensimmäinen suomalainen vähittäiskauppayhtiö, jolla on ISO 14 001 -sertifiointi, ja ensimmäisiä koko maailmassa.

Keskon logistiikan ympäristölaskentajärjestelmän KELO-mallin (KELO = kestävä logistiikka) avulla tuotettiin mm. Ruokakeskon jätehuolto- ja paluulogistiikkatilastot. Jätehuoltomalli oli

Tunnuslukuja tuottamassa

Nimeni

Johanna Saarivuo

Tehtäväni

Toimin Kiinteistökeskossa kiinteistökehityspäällikkönä.

Vastuuni

Vastaan Kiinteistökeskon ympäristöasioista. Painopisteitä ovat kiinteistöjen käytönaikaisen energiankulutuksen ja sitä kautta hiilidioksidipäästöjen vähentäminen sekä ympäristöriskien hallinta. Työhöni kuuluu myös rakennuttamisemme ekotehokkuutta parantavien ratkaisujen kehittäminen.

Ruokakeskon lisäksi käytössä neljässä Rautakeskon yksikössä sekä koekäytössä muutamassa Anttila-tavaratalossa. Mallin automaattinen tiedonsiirto Hakkilan logistiikkavarastojen ja jätehuoltoyhtiön välillä otettiin käyttöön vuoden 2003 alusta.

Ekotehokkuus rakennuttamisessa

Keskon uudisrakennushankkeiden laajuus oli vuonna 2002 Suomessa noin 80 000 neliometriä, jonka lisäksi muutoshankkeiden rakennuttamista oli vähintään saman verran. Määrät ovat Suomen mittakaavassa huomattavia, mikä on saanut Keskon panostamaan ekotehokkaan rakennuttamisen kehittämiseen. Lähtökohtana on kiinteistön koko elinkaaren aikainen tarkastelu tontin hankinnasta aina rakennuksen kuviteltuun purkuun saakka. Tavoitteena on minimoida elinkaaren aikaiset energia-, muutos- ja muut kustannukset sekä ympäristö- että taloudellisista syistä.

Tontin hankintaan ja käyttöönnottoon liittyvät ympäristövaikutukset ar-

vioidaan merkittävässä hankkeissa yleensä kaavoituksen yhteydessä. Ekotehokkaassa rakennuttamisessa käytössä on ns. ”kuori ja kasetti” -konsepti. Siinä liikerakennus jaetaan pitkäikäiseen kiinteistökuoreen ja nopeasti muuttuvaan liiketoimintakasettiin. Esimerkkejä kuoreen kuuluvista osista ovat seinät, katto ja kiinteät järjestelmät kuten lämmitys ja ilmanvaihto. Kasetti taas sisältää olennaisesti kaupan toimintaan liittyvät osat kuten kalusteet ja kassa-alueet.

Ideana on, että kasettia voidaan muuttaa joustavasti ja nopeasti, kiinteistökuoren perusratkaisuihin puuttumatta. Kuoren ja kasetin energiankulutusta voidaan seurata ja ohjata erikseen. Kun energiankäyttö ja tilojen muunneltavuus on koko elinkaaren ajan hallittavissa ja ohjattavissa, liike-tilojen kustannukset ovat edulliset ja K-kauppiainien kilpailukyky paranee. Samalla vaikutetaan positiivisesti ympäristöön tehostamalla raaka-aineiden ja energian käyttöä.

Elinkaariedullisuutta tavoitellaan

suunnittelun keinoin. Ekotehokas rakennuttaminen on yksinkertaistamista, pelkistämistä, olennaisten asioiden tunnistamista ja elinkaaren aikaisten erilaisten käyttömahdollisuuksien huomioonottamista jo suunnittelun alkuvaiheessa.

Hyviä esimerkkejä ekotehokkaasta rakennuttamisesta ovat vanhoihin teollisuuskiinteistöihin toteutetut kauppa-keskukset: Forssassa vanhan kutomon tiloissa, Helsingin Arabiassa entisen leipomon ja meijerin kiinteistössä sekä Ruoholahdessa Alkon entisessä pullotamossa. Vanhojen teollisuuskiinteistöjen käyttö edistää kaupunkiympäristöjen kestävästä kehitystä uudisrakentamista vähentämällä.

Keskon ekotehokas rakennuttamismalli on saanut myös julkista tunnustusta. Vuonna 2001 sille myönnettiin kunniamaininta kiinteistö- ja rakennusalan ympäristökilpailussa. Mallia kiitettiin erityisesti uusista, innovatiivisista oivalluksista, jotka yhdistävät ekologisuuden ja taloudellisesti kannattavan liiketoiminnan. Vuonna 2002 Euroopan rakennusperintöpäivien Suomen päätapahtumapaikkana oli Forssan kutomon kauppa-keskus, jolle myönnettiin tunnustukseksi ko. päivien laatta.

Ekotehokkaan rakennuttamisen kehitystyö jatkuu. Tärkeä tavoite on kiinteistöjen ekotehokkuuden mitattavuuden ja vertailukelpoisuuden parantaminen. Tämän edistämiseksi Kesko on osallistunut tiiviisti vuonna 2000 alkaneeseen ympäristöministeriön, RAK-LL:n, Motivan ja kiinteistöalan yritysten yhteishankkeeseen kiinteistöjen ympäristöluokituksen kehittämiseksi. Hankkeen tuloksena valmistunut PromisE -ympäristöluokitus saatiin koekäyttöön vuoden 2002 lopussa.

Maankäytön ympäristöriskit

Keskon hallinnassa olevista 874 kiinteistöstä noin puolet on omistuskohteita, jotka ovat siirtyneet Keskon omistukseen viimeksi kuluneiden neljänkymmenen vuoden kuluessa. Olennainen osa kohteiden ympäristöriskien hallintaa on

pilaantuneen maaperän kartoitus, kunnossapito ja ennaltaehkäisy.

Rakennushankkeiden yhteydessä löydettyjen pilaantuneeseen maaperään viittaavien havaintojen suhteen toimitaan viranomaismääräysten mukaisesti. Havainnosta ilmoitetaan a.o. valvontaviranomaisille, joiden kanssa sovitaan tarvittavista puhdistus- ja kunnostustoimenpiteistä.

Olemassa olevan kiinteistökannan mahdollisesti pilaantuneiden maa-alueiden järjestelmällinen kartoitus aloitettiin kesällä 2002. Kartoituksessa Keskon Suomessa sijaitsevat omistuskohdeet ryhmiteltiin kiinteistön toimialahistorian, sillä sijaitsevien rakennusten iän ja mahdollisesti tehtyjen maaperäkartoitusten perusteella pilaantumisen todennäköisyyden mukaisesti luokkiin. Kartoituksen perusteella päätettiin tarvittavista lisätutkimuksista ja kunnostustoimenpiteistä 12 kiinteistössä, joista kolmessa tarvittavat toimenpiteet ovat keväeseen 2003 mennessä valmistuneet ja muissa käynnissä.

Ruotsissa kaikista kohteista teetetään ympäristöselvitys, joka sisältää dokumentoidun maaperätutkimuksen mahdollisten epäpuhtauksien toteamiseksi. Baltian alueella ympäristöselvityksen tarve on harkittu kohdekohtaisesti.

Energian ja veden kulutus

Energiankulutuksen seurantarjestelmä uudistettiin vuoden 2001 alussa. Mittauksessa siirryttiin Energiakolmio Oy:n kanssa tuntipohjaiseen kaukoluentaan, mikä mahdollistaa ongelmien nopean havaitsemisen ja välittömät korjaustoimenpiteet. Vuonna 2002 on panostettu kulutusseurannan laajentamiseen ja tarkentamiseen. Tällä hetkellä noin 60 prosenttia Suomessa sijaitsevista kiinteistöistä on ns. monienergiaseurannassa (sähkö, lämpö ja vesi). Sähkönkulutusta seurataan 80 prosentissa kiinteistöistä.

Vuoden 2002 energiaseurannassa eri kiinteistötyyppien ominaiskulutusten laskentaa kehitettiin tilavuus- ja

pinta-alatietoja tarkentamalla sekä ns. sekakäytössä (esimerkiksi Anttila ja K-citymarket samassa kiinteistössä) olevien kiinteistöjen mitta- ja seurantaraperusteita selkeyttämällä. Uusi, aikaisempaa huomattavasti tarkempi laskentatapa osoitti, että vuodelta 2001 lasketut ominaiskulutukset olivat sähkön osalta liian suuria ja lämmön osalta liian pieniä, mikä vaikutti myös koko kiinteistökannasta lasketun kulutuksen yhteismäärään. Vuoden 2002 tuloksia kirjattaessa myös vuoden 2001 tiedot on korjattu tarkennetuilla laskentaperusteilla vertailtavuuden säilyttämiseksi. Vuoden 2000 luvut on jätetty kokonaan pois vertailusta.

Ympäristölaskelmissa käytetty Keskon Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen kokonaispinta-ala oli 2 674 000 neliometriä, jossa oli kasvua edellisvuoteen noin 1,5 prosenttia. Ulkomaisille kiinteistöille, joiden osuus koko kiinteistökannasta on noin 8 prosenttia, ei ole vielä organisoitu järjestelmällistä kulutusseurantaa.

Vuonna 2002 Keskon ja sen hallinnoimissa kauppapaikoissa toimivien K-kauppiainden yhteinen sähkönkulutus oli 644 GWh. Kulutus kasvoi 2,5 prosenttia edelliseen vuoteen verrattuna. Lämpöenergian kulutus oli 282 GWh eli 2,7 prosenttia vähemmän kuin edellisenä vuonna. Veden kulutus - 545 065 kuutiometriä - laski 0,1 prosentilla.

Kesko seuraa omana ryhmänään kiinteistö- ja rakennusalan energiasopimukseen kuuluvien kiinteistöjensä kulutustietoja. Tässä vaiheessa tavoitteet näyttävät toteutuvan suunnitellun mukaisesti, mutta tuloksista ei vielä ole tehtävissä luotettavia johtopäätöksiä.

Keskon vuonna 2002 käyttämä primäärienergia oli noin 0,4 prosenttia energian kokonaiskulutuksesta Suomessa. Sähkön käyttö oli noin 0,8 prosenttia Suomen kokonaiskäytöstä (Fingerly: joulukuun 2002 pikatilasto) ja lämmön osuus noin 0,9 prosenttia (Suomen Kaukolämpöyhdistys, tiedot vuodelta 2001).

Sähkön, lämmön ja veden ominaiskulutukset Keskon Suomessa hallinnoimissa kiinteistöissä 2001-2002

Energian ympäristöprofiili

Vuoden 2002 ympäristöprofiilit on edellisen vuoden tapaan laskenut JP-Talotekniikka ns. hyödynjakomenetelmällä. Laskelmia on kaksi. Keskon K-ryhmälle toimittaman sähkön ympäristöprofiili on laskettu energiayhtiöiden antamien yksilöityjen tietojen perusteella. Toisessa otetaan lisäksi huomioon K-kauppiainden itse ostama sähkö, jonka profiili on saatu Suomen sähkötuotannon keskiarvotiedoista. Lisäksi mukana on kiinteistöjen lämmityksessä käytettävä kaukolämpö, jonka ympäristöprofiilina käytetään Suomen keskimääräistä kaukolämpöä.

Keskon K-ryhmälle toimittaman sähkön määrä kasvoi kolmella prosentilla ja oli 509 GWh. Hankinnassa tapahtui jonkin verran muutoksia. Kun Helsingin Energian osuus vuonna 2001 oli 99 prosenttia, se putosi nyt 26 prosenttiin, ja suurin toimittaja oli Espoon Sähkö 61 prosentin osuudella. Marraskuun 2002 alusta osa hankinnoista on keskitetty ns. sähkösalppuun, jossa on useita toimittajia samanaikaisesti. Marras-joulukuun aikana pääasiainen fyysinen toi-

Keskon K-ryhmälle toimittaman sähkön ympäristövaikutukset 2000–2002

	Yksikkö	2000	2001	2002	Muutos 2001/2002
Hankinta	GWh	447	494	509	3,0%
Primäärienergia	PJ	3,4	3,8	3,7	-3,0%
- uusiutumaton	PJ	3,2	3,5	2,9	-16,7%
- uusiutuva	PJ	0,3	0,2	0,7	193,7%
Ympäristövaikutukset					
- ilmastonmuutos	tn CO ₂ -ekv	152 330	173 430	127 455	-26,5%
- happamoituminen	tn SO ₂ -ekv	363	399	308	-22,8%
- alailmakehän otsoni	tn C ₂ H ₄ -ekv	6,6	7,5	7,1	-4,8%
Radioaktiivinen jäte	tonnia	0,39	0,42	0,44	5,1%

Keskon Suomessa hallinnoimien kiinteistöjen lämpö- ja sähköenergian kulutus ja ympäristöprofiili 2001–2002

	Yksikkö	2001			2002		
		Lämpö	Sähkö	Yhteensä	Lämpö	Sähkö	Yhteensä
Volyymi	GWh	290	628	918	282	644	926
Primäärienergia	PJ	1,2	4,8	6,0	1,1	4,8	5,9
- uusiutumaton	PJ	1,0	4,5	5,5	0,9	3,8	4,8
- uusiutuva	PJ	0,2	0,3	0,5	0,2	1,0	1,2
Ilmaston muutos	tn CO ₂ -ekv	72 865	220 644	293 509	70 874	160 827	231 702
Happamoituminen	tn SO ₂ -ekv	234	508	742	227	418	645
Alailmakehän otsoni	tn C ₂ H ₄ -ekv	5,7	9,5	15,2	5,5	9,7	15,2
Radioaktiivinen jäte	tonnia	-	0,54	0,54	-	0,67	0,67

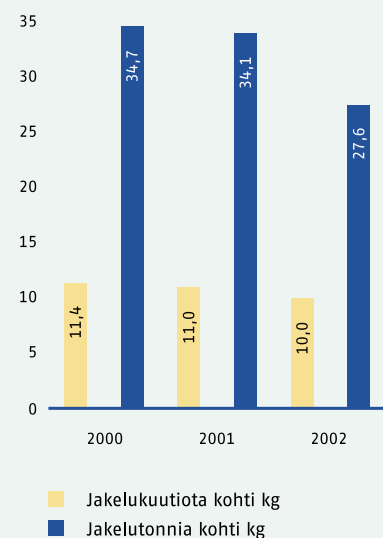
mittaja oli Fortum Markets. Espoon Sähkön toimittamasta sähköstä kaksi kolmasosaa hankitaan pohjoismaisesta sähköpörssistä Nord Poolista. Koska pohjoismainen sähkö koostuu suurelta osin vesi- ja ydinvoimasta, Keskon käyttämästä sähköstä syntyvä hiilidioksidipäästöjen määrä laski ja radioaktiivisen jätteen määrä nousi hieman. Primäärienergian kulutus laski toimitetun määrän kasvusta huolimatta. Tämä selittyi sillä, että vesivoima lasketaan primäärienergiaksi 100 prosentin hyötysuhteella, kun esimerkiksi lauhdesähkön tuotannon hyötysuhde on 35-40 prosenttia.

Keskon ja K-kauppiainien energiankäytön yhteenlaskettu vaikutus ilmastomuutokseen eli osuus Suomen yhteenlasketuista kasvihuonekaasupäästöistä oli noin 0,3 prosenttia.

Kuljetukset

Keskon tytäryhtiö Kesped Oy hoitaa suuren osan Keskon jakelukuljetuksista Suomessa. Poikkeuksia ovat Ruokakeskon ja Valion yhteistyö pakastejakelussa, Rautakeskon yhteistyö Suomen Postin kanssa sekä Anttilan oma kuljetusjärjestelmä. Kespedillä on 30 omaa jakeluautoa ja 240 sopimusjakeluautoa. Kesped kuljetti vuonna 2002 K-kauppoihin ja muille Keskon asiakkaille 106 061 jakelukuormaa (ei muutosta edelliseen vuoteen), joissa oli tavaraa 683 000 tonnia (lisäystä kuusi prosenttia). Jakelukuljetusten ajokilometrejä kertyi 14,9 miljoonaa (17,3 miljoonaa vuonna 2001).

Kilometrien vähenemiseen ovat vaikuttaneet mm. jakeluverkoston rakennemuutokset, jakelureittien systemaattinen optimointi ja muille operaattoreille

Kesped Oy:n jakelun CO₂-päästöt suhteessa jakelun volyymiin

siirtyneet jakeluvolyymit. Varastointi on keskitetty Etelä-Suomeen lähelle tuotantoa ja maahantuontia, ja varastot keskityvät omiin tuoteryhmiinsä. Teolliset elintarvikkeet, non-food-tuotteet ja pakasteet varastoidaan Vantaalla ja teolliset tuoretuotteet Turussa. Ainoastaan hedelmiä ja vihanneksia varastoidaan sekä Vantaalla, Turussa että Tampereella. Omien optimointitratkaisujen ja muille operaattoreille siirrettyjen kuljetusten vaikutuksia vuoden 2002 tunnuslukuihin on vaikeaa luotettavasti eritellä.

Yhdessä jakelukuormassa oli vuonna 2002 tavaraa keskimäärin 6 442 kiloa ja 17,7 kuutiota. Ajomatka kuormaa kohti oli 140,2 kilometriä. Ajomatkat kuormaa kohti laskivat huomattavasti lukuunottamatta Oulun aluetta. Täyttöasteet laskivat Kuopion aluetta lukuunottamatta. Tähän kehitykseen on vaikuttanut vuonna 2002 aloitettu Vantaalta tapahtuva kaukojakelu, johon siirtyi suuria K-citymarket- ja K-supermarket-kauppoja Tampereen, Kuopion ja Oulun alueilta.

Kespedin operoimia hankinta- ja runkokuljetuksia ei ole toistaiseksi tilastoitu vastaavalla tavalla kuin jakelukuljetuksia. Hankintakuljetusten määräksi on arvioitu 7 miljoonaa ja runkokuljetusten 4 miljoonaa ajokilometriä, joten Kespedin arvioitu kokonaismäärä oli noin 26 miljoonaa ajokilometriä.

Kespedillä ei ole käytettävissä ajoneuvokohtaisia polttoainekulutustietoja eikä tietoa ajokilometriä ja kaantumisesta kaupunki- ja maantien ajon kesken. Omasta kalustosta tiedot ovat olemassa, mutta sopimusautojen

Tunnuslukuja tuottamassa

Niminen

Kari Nurmela

Tehtäväni

Toimin Kesped Oy:ssä huolintapäällikkönä.

Vastuuni

Kerään yhteiskuntavastuun raportointia varten yleiset tuonti- ja vientitilastot sekä sosiaalisia riskejä sisältävistä tuontimaista tuoteryhmäkohtaiset tilastot. Huolehdin eettisten periaatteittemme liittämistä huolintasopimuksiimme.

Kesped Oy:n huolinnan hoitama tuonnin volyymi vuonna 2002 (tonnia)

Ruokakesko	214 530	77,2%
Rautakesko	29 718	10,7%
Keswell	15 512	5,6%
Maatalouskesko	8 685	3,1%
Konekesko	9 510	3,4%
Yhteensä	277 955	100,0%

Kesped Oy:n jakelun tunnuslukuja 2000–2002

Jakelukeskus	tn/kuorma				km/kuorma				m ³ /kuorma			
	2000	2001	2002	kehitys 01/02 %	2000	2001	2002	kehitys 01/02 %	2000	2001	2002	kehitys 01/02 %
Helsinki	5,9	6,0	6,5	8,4	124	129	112	-13,5	18,2	18,7	17,7	-5,3
Tampere	6,1	6,1	5,6	-8,1	193	180	121	-32,8	17,7	18,3	15,9	-13,1
Turku	5,1	4,9	5,2	8,0	125	119	119	-	15,1	14,9	14,5	-2,7
Kuopio	7,6	7,6	9,4	23,7	262	259	260	0,4	24,3	24,8	26,0	4,8
Oulu	7,3	6,2	7,0	12,1	269	238	243	2,1	21,9	19,6	19,3	-1,5
Koko Kesped	6,1	6,1	6,4	5,9	168	163	140	-14,1	18,7	18,9	17,7	6,3

Kotimaan jakelukuljetusten energiankäyttö ja päästöt

	Kuljetuksia 1000 km	Energiankulutus MWh	Päästöt (tonnia)				
			CO ₂	CO	HC	No _x	Hiukkaset
2000							
- Kesped	17 993	86 179	22 849	11	8	240	3
- Anttila	519	2 486	659	0,3	0,2	6,9	0,1
2001							
- Kesped	17 303	82 878	21 973	11	7	231	3
- Anttila	536	2 569	681	0,3	0,2	7,2	0,1
2002							
- Kesped	14 871	71 226	18 884	9	6	198	3
- Anttila	494	2 366	627	0,3	0,2	6,6	0,1

osalta ei kulutustilastoja ole toistaiseksi vaadittu. Suhteellisen polttoaineenkulutuksen ja päästöjen vähentämiseksi kuljettajille on järjestetty vuosittain taloudellisen ajotavan koulutusta. Vuonna 2002 koulutukseen osallistui 18 Kespedin kuljettajaa.

Anttila käyttää jakelukuljetuksissaan 12:ta kuljetusyritystä. Lähteviä kuormia oli 10 200 ja ajokilometrejä 494 000, jossa oli vähennystä edelliseen vuoteen kahdeksan prosenttia.

Kesped Oy:n huolitseman tuonnin kokonaisvolyyymi oli 278 000 tonnia, jossa oli lisäystä edelliseen vuoteen 10,1 prosenttia. Euroopasta saapuvat kuljetukset tapahtuivat kuorma-autoilla, puoliperävaunuilla ja konteilla, Euroopan ulkopuolelta tulevat pelkästään konteilla. Ruokakeskon osuus tuonnin määrästä oli 77,2 prosenttia.

Vientikuljetuksia oli lähinnä Ruotsiin, Baltiaan ja Venäjälle, ja ne hoidettiin kuorma-autoilla. Viennin kokonaisvolyyymi ilman viljakauppaa oli 18 000 tonnia, josta Rautakeskon osuus oli 55,6 prosenttia.

Syntyneet päästöt

Kespedin jakelun päästöt on laskettu entiseen tapaan ajettujen kilometrien poh-

jalta ja käyttäen VTT:n tutkimia päästökertoimia. Aiemmin VTT:n laskentamallissa (LIISA 1999) oli päästölukujen yleiskertoimet keskimääräiselle kuljetuskalustolle ja kaikille tietyypeille. Päivitettyssä LIISA-mallissa (2002) kertoimet on laskettu kuorma-autotyyppittäin, moottoriluokittain ja ajonopeusluokittain.

Kesped on tehnyt LIISAn ohjeiden mukaiset määritykset oman päästölaskentansa pohjaksi. Kaluston osalta on käytetty EURO2 (vuosimallit 1996-98) kertoimia. Kuljetuksista 22 prosenttia suoritetaan kuorma-autoilla, joiden täyttöaste on 50 prosenttia, ja 78 prosenttia täysperävaunuilla, joiden täyttöaste on 70 prosenttia. Kuorma-autoliikenteessä käytetään oletusta 30 prosenttia maantie- ja 70 prosenttia kaupunkiajtoa, täysperävaunuliikenteessä 70 prosenttia maantie- ja 30 prosenttia kaupunkiajtoa. Myös vuosien 2000 ja 2001 päästöluvut on laskettu LIISA 2002:n kertoimilla vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi. Päästölaskennan perusteet on liitetty tämän raportin Internet -version vastaavaan kohtaan. Anttilan laskelmissa on käytetty yleiskertoimia kaikille kuorma-autoille (LIISA 2002).

Jakelukuljetusten päästölaskenta perustuu kuljetustilastoihin. Hankinta-

ja runkokuljetusten päästöt on laskettu kilometrimäärät arvioimalla, joten niiltä osin luvut antavat kuvan lähinnä suuruusluokasta.

Vuonna 2002 jakelun päästöt olivat selvästi alle edellisvuoden tason, koska ajettujen kilometrien määrä putosi merkittävästi. Kokonaislukujen vertailukelpoisuus kärsii kuitenkin jakelun siirtämisestä osaksi muille toimijoille. Volyyymiin suhteutettuna Kespedin päästöt alenivat selvästi sekä toimitettua kuutiota että etenkin tonnia kohti.

Kiinteistöjen päästöjä käsitellään sivulla 26. Keskon toiminnasta ei synny mainittavia päästöjä veteen.

Konsernin hiilidioksiditase

Hiilidioksidipäästöt ovat Keskon ympäristövaikutusten keskeisimpiä tunnuslukuja. Kesko on laskenut hiilidioksiditaseensa vuodesta 2001 alkaen Ruotsissa pörssiyrityöiden päästövertailuja varten kehitetyn ns. Green Indexin mukaisesti. Laskelmaan sisällytetään hankinta- ja jakelukuljetukset, kiinteistöjen käyttämän energian tuotannossa syntyneet päästöt, mahdollinen muu polttoaineen käyttö sekä henkilökunnan työssä tekemät matkat. Päästöt suhteutetaan liikevaihtoon.

**Keskon hiilidioksiditase vuodelta 2002
(CO₂-tonnia liikevaihdon miljoonaa euroa kohti)**

	CO ₂ tonnia	CO ₂ tonnia per milj €
Kuljetukset		
- hankintakuljetukset (7,0 milj.km)	8 890	
- runkokuljetukset (4,0 milj. km)	5 080	
- jakelukuljetukset	19 510	
Henkilöautojen työkäyttö (14,8 milj.km)	3 120	
Yhteensä (jakajana liikevaihto 6,5 mrd euroa)	36 600	5,6
Kiinteistöjen lämpöenergia	70 900	
Kiinteistöjen sähköenergia	160 800	
Yhteensä (jakajana liikevaihto 9,0 mrd euroa *)	231 700	25,7
Kaikki yhteensä		31,3

* Liikevaihtoon on laskettu Keskon liikevaihto sekä Keskon kauppapaikoissa toimivien K-kauppioiden liikevaihto vähennettynä K-kauppioiden ostoilla Keskoa.

**Keskon maahantuomien ja itse pakkaamien pakkausten materiaalit (tonnia)
sekä pakkausten osuus kokonaispainosta (%)**

	2000	2001	2002
Kuitu	18 139	17 226	21 048
Muovi	3 800	3 149	3 973
Metalli	2 875	2 333	3 244
Lasi	1 248	1 006	1 432
Puu	1 908	1 927	2 007
Yhteensä	27 971	25 641	31 704
Osuus %	10,3	10,2	11,4

Keskon hiilidioksiditaseen laskennassa on runsaasti epätarkkuuksia. Hankinta- ja runkokuljetuksista on vain arvio, ulkomaan hankintakuljetuksista tieto puuttuu kokonaan, kuljetuksissa ei ole otettu huomioon polttoainenkulutuksen vaikutusta, eikä henkilökunnan matkoista julkisilla kulkuvälineillä pystytä raportoimaan. Tunnusluku on kuitenkin laskettu, jotta saataisiin käsitys päästöjä aiheuttavien tekijöiden keskinäisistä mittasuhteista ja kokonaispäästöjen suuruusluokasta.

Vuonna 2001 Keskon hiilidioksidipäästöiksi arvioitiin 42 tonnia liikevaihd-

on miljoonaa euroa kohti. Jos laskelma uusittaisiin tarkennettujen energiankulutustietojen pohjalta, luku olisi noin 39 tonnia. Vuoden 2002 hiilidioksidi-indeksiksi saadaan 31 tonnia miljoonaa euroa kohti. Valtaosa päästöjen suhteellisen osuuden pienentymisestä johtuu ostetun energian päästöprofiilin muutoksesta.

Materiaalien käyttö

Kesko toimi edelleen aktiivisesti pakkausten standardisoinnin, ympäristömyötäisten materiaalien käytön ja materiaalmäärien vähentämisen hyväksi mm. suomalaisissa tuottajayhteisöissä ja

kansainvälisissä standardiorganisaatioissa. Vuonna 2002 järjestettiin Keskon oman merkin eli Pirkka-tuotteiden valmistajille ensimmäistä kertaa pakkausseminaari, johon osallistui 120 henkeä 45 yrityksestä. Seminaarissa käsiteltiin pakkausten kehittämistarpeita niin logistisista kuin ympäristölähtökohdista.

Keskon toimialojen pakkaustiedot vuodelta 2002 on edelleen laskettu pääasiassa tuonnin huolintatilaston avulla. Keskon maahantuomien ja itse pakkaamien pakkausten materiaalmäärä nousi 25 641 tonnista 31 704 tonniin eli runsaalla 23 prosentilla. Kun samanaikaisesti tuonnin määrä kasvoi kymmenellä prosentilla, pakkausten suhteellinen osuus tuonnin kokonaisvolyyymistä kääntyi nousuun.

Ruokakeskossa uudelleenkäytettävien Transbox-laatikoiden käyttökerrat laskivat ja rullakoiden kasvoivat. Muilta osin uudelleenkäytön volyyymi oli suunnilleen ennallaan. Hyötykäyttöön kerättävien alumiinitölkkien määrä kasvoi jo neljättä vuotta peräkkäin ja oli nyt 15,3 miljoonaa kappaletta.

Jätehuolto ja kierrätys

Ruokakeskossa KELO-laskentamalli on tuottanut tilastotietoa kaikkien jakelukeskusten jätehuollosta. Jätehuoltomallin automaattista tiedonsiirtoa on testattu vuonna 2002 yhteistyössä jätehuolto-operaattorin Lassila&Tikanojan kanssa. Automaattinen tiedonsiirto on otettu käyttöön Hakkilan logistiikkavarastoilla vuoden 2003 alusta.

Ruokakeskon varastojen kokonaisjätemäärä oli 8 304 tonnia, jossa oli vähennystä viisi prosenttia. Kokonaisuudessa suhteessa toimitettuihin kuutioihin oli 3,93 kiloa, jossa on mukana paluulogistiikan K-kaupoista keräämä aaltopahvi. Sekajätteen määrä suhteessa toimitettuihin kuutioihin oli 0,37 kiloa, kun se vuonna 2001 oli 0,42 kiloa ja vuonna 2000 0,45 kiloa. Sekajätteen kokonaisuudessa väheni edellisestä vuodesta 20 prosentilla, mikä johtui biojätteen lajittelun tarkentumisesta. Jätte-

**Ruokakeskon paluulogistiikassa palautuneet
hyötykäytettävät pakkaukset (milj. kpl)**

	1998	1999	2000	2001	2002
Alumiinitölkit	13,2	12,5	12,7	14,1	15,3
Kertapullot	1,3	1,5	2,0	2,2	2,0

**Ruokakeskon logistiikassa palautuneet
uudelleenkäytettävät pakkaukset (1000 kpl)**

	1998	1999	2000	2001	2002
Transbox-laatikot	3700	4200	3900	4700	4400
Rullakot	2000	2300	2400	2390	2638
Palautuslavat	342	361	387	403	328
Kiertopullot	936	890	1002	922	923

**Keswellin keskusvarastoon palautuneiden
uudelleenkäytettävien pakkausten määrät (käyttökertoja)**

	2000	2001	2002
Häkit	94 545	99 273	92 324
Lainalaatikot	39 000	39 000	36 270
Palautuslavat	222 000	240 000	223 200
Pahvikaulukset	11 865	7 500	6 000
Pitkät huonekalulavat	13 000	15 600	15 600

Jätehuoltotilastot (tonnia)

	Ruokakesko			Keswell			Rautakesko+Maatalouskesko		
	2000	2001	2002	2000	2001	2002	2000	2001	2002
Biojäte	660	791	931	3	3	4	14	30	19
Energiajäte	357	341	322	30	-	11	129	95	116
Puujäte	589	620	512	141	30	51	143	159	157
Sekajäte	1159	997	793	150	84	60	211	211	126
Metalli	43	333	109	20	2	3	-	25	15
Kalvomuovi	113	185	267	*)	*)	*)	17	17	6
Aaltopahvi	5421	5278	5084	407	436	427	73	23	147
Paperi	136	210	239	37	39	40	*)	50	20
Muu	-	-	-	-	-	4	-	-	-
	8478	8755	8304	788	594	600	587	610	606

*) tieto on epätarkka tai sitä ei ole kerätty

Tunnuslukuja tuottamassa

Nimeni

Kaj Uhlenius

Tehtäväni

Työskentelen aluemiehenä Hakkilassa Keskusvarasto kakkosella.

Vastuuni

Hoidan paluulogistiikassa mm. muovien ja energijakeen keräilyä. Tavoitteenamme on edelleen vähentää sekajätteen määrää ja yksikössämme tapahtuvia tapaturmia.

den hyötykäyttöaste nousi 88 prosentista 90 prosenttiin. Anttilan keskusvarastolla sekajätteen määrä on kahdessa vuodessa pudonnut 60 prosentilla lajittelun tarkennettua ja hyötykäyttöaste nousi vuoden 2002 aikana 85 prosentista 90 prosenttiin. Myös Rautakeskon ja Maatalouskeskon toiminnoissa sekajätteen määrä pieni merkittävästi.

Kehitys tuotekaupassa

Keskon toimialayhtiöt ovat tehneet vuosien ajan yhteistyötä tavarantoimittajien kanssa tuotteiden ja pakkausten ympäristövaikutusten vähentämiseksi. Koska ympäristövaikutuksia on tarkasteltava koko elinkaaren ajalta, näkyvien tulosten aikaansaaminen on ollut vaikeaa.

Ruokakesko osallistui vuosina 2000-2002 ”Ympäristövaikutukset ruokakorissa - FOODCHAIN” -nimiseen elinkaariarviointitutkimukseen yhtenä tutkimuksen päärahoittajista. Tutkimuksen toteuttivat VTT:n Kemiantekniikka ja Maa- ja elintarviketalouden tutkimuskeskuksen luonnonvarojen

tutkimusyksikkö. Tutkimuksen tavoitena oli tuottaa todelliseen tuotantoketjuun ja -prosesseihin pohjautuvaa, tutkittua elinkaariarviointitietoa valittujen tuotteiden ympäristövaikutuksista. Yksi tutkituista neljästä tuotteesta oli Finnamylin Keskolle valmistama Pirkka-perunajauho. Tutkimuksen tulokset julkaistaan keväällä 2003.

Ruokakeskon valikoimissa oli vuoden 2002 lopussa 445 luomutuotetta ja 215 ympäristömerkittyä tuotetta. Luomutuotteiden määrä kasvoi edellisestä vuodesta yli sadalla. Luomu- ja ympäristömerkittyjen tuotteiden vähittäismyynnin seuranta oli edelleen vaikeaa, koska osa tuotteista - esimerkiksi maito ja liha - menee K-kauppoihin suoraan toimittajalta. Keskon omat myyntitilastot eivät näin ollen kuvaa luomun todellisia myyntiosuuksia. Ainoastaan hedelmissä ja vihanneksissa, jotka ovat pääosin varastokauppaa, myyntiosuus - kaksi prosenttia - on kohtalaisen tarkkaan tiedossa, tosin kauppiat hankkivat luomuvihanneksia lähituottajilta

myös Keskon valikoimien ulkopuolelta.

Rautakeskon valikoimissa on runsaasti ympäristö-, energia- ja päästöluokkamerkillä varustettuja tuotteita. Puulevy- ja puutavaratoimittajat hankkivat raaka-aineensa entistä enemmän sertifioiduista metsistä. Viiden tärkeimmän sahatavaran toimittajan ilmoitusten mukaan sertifioidun puun osuus ko. yritysten käyttämästä raaka-aineesta on toimittajasta riippuen 76-100 %. FSC-sertifioituja kovapuusta valmistettuja puutarhakalusteita on tulossa K-rautojen ja Rautioiden myyntiin. Lämpökäsiteltyä puutavaraa on entistä enemmän tarjolla vaihtoehtona painekyllästetyille, mutta sen osuus myynnistä on edelleen pieni. Painekyllästetyn puutavaran toimittajiksi hyväksytään ainoastaan ne tuottajat, joilla on voimassaoleva laadunvalvontasopimus (katso www.kestopuu.fi). Asiakkaat voivat palauttaa käytetyn painekyllästetyn puutavaran veloitusetta K-rautojen ja Rautioiden pihilla oleviin keräyslavoihin, joista tavara toimitetaan energiakierrätykseen.

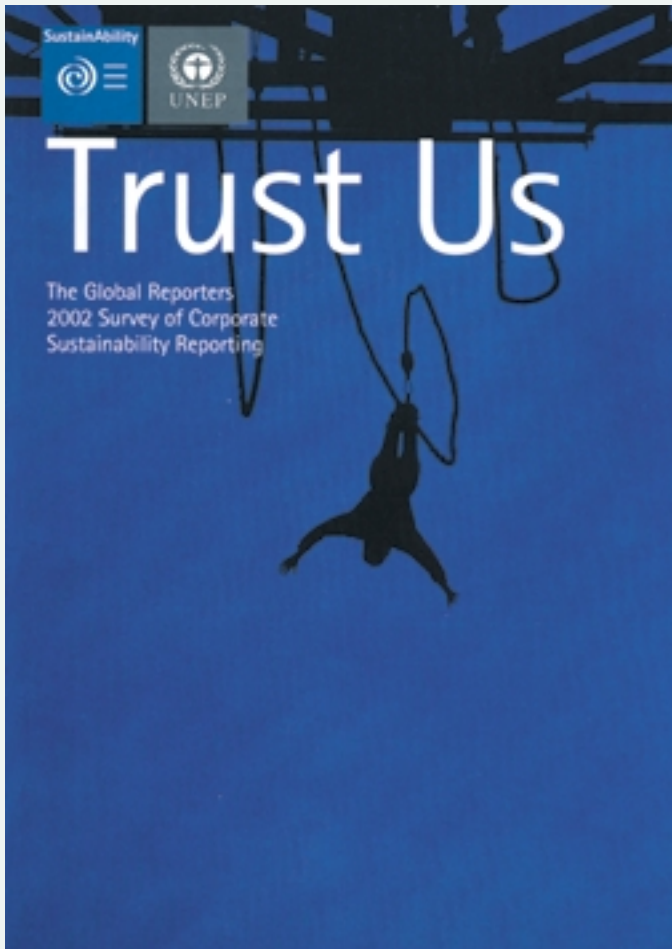
Maatalouskesko aloitti vuonna 2002 kierrätysmuovista valmistettujen Muovix-tuotteiden markkinoinnin. Kesko on Muovix Oy:n suurin raaka-ainetoimittaja.

K-ympäristökaupat

Keskon, K-kauppiasliiton ja Suomen Luonnonsuojeluliiton yhteistyössä kehittämä K-ympäristökauppadiplomi oli käytössä viidettä vuotta. Vuoden 2002 lopussa diplomeja oli 162 K-ruokakaupalla ja 13 rautakaupalla. Määrä on hieman pienempi kuin edellisellä vuonna, koska kauppiaita on siirtynyt laajennusten ja muiden muutosten myötä K-ruokakaupan ketjusta toiseen, eikä diplomia ole tässä yhteydessä uusittu.

K-kauppojen panostus ympäristötyöhön on pienen välivaiheen jälkeen jälleen voimakkaassa kasvussa. Vuonna 2003 uusia diplomeja arvioidaan myönnettävän yhteensä noin 75. Keväällä 2003 diplomien sai 33 K-ruokakauppaa ja 9 K-rau-

takauppaa. Myös K-maatilouskauppojen kriteeristö valmistui, ja ensimmäisistä kahdesta diplomin saaneesta maatalouskaupasta saadaan arvokasta kokemusta jatkoa varten.

Diplomin saavuttaminen edellyttää kaupalta muun muassa kauppiaan, tavaratalojohtajan, ympäristövastavien ja koko henkilökunnan kouluttamista ympäristöasioihin sekä kokonaisvaltaisen ympäristökatsastuksen läpäisemistä. Puolueettoman tahon tekemässä katsastuksessa tarkastetaan, täyttääkö kauppa diplomille asetetut yksityiskohtaiset vaatimukset.

K-ympäristökauppadiplomi sai osakseen kansainvälistä tunnustusta, kun YK:n ympäristöjärjestö UNEP ja kansainvälinen kauppakamari ICC valitsivat sen yli 120 hakijan joukosta maailman kymmenen parhaan kestävä kehityksen kumppanuusohjelman joukkoon. Tunnustus luovutettiin YK:n kestävä kehityksen kokouksen yhteydessä pidetyssä tilaisuudessa Johannesburgissa 31.8.

Tunnuslukuja tuottamassa

Nimeni

Saila Grav

Tehtäväni

Toimin ympäristösuunnittelijana Ruokakeskon markkinointiyksikössä.

Vastuuni

Vastaan K-ympäristökauppa –konseptin kehittämisestä ja toimeenpanosta. Tavoitteena on kaksinkertaistaa nykyisten K-ympäristökauppadiplomien määrä parissa vuodessa. Neuvon kauppiaita ympäristöasioissa tarpeen mukaan.

Lisätietoa diplomin vaatimuksista sekä K-ympäristödiplomikauppojen luettelo Keskon Internet-sivuilla www.kesko.fi (Ympäristö ja yhteiskunta / ympäristövastuu).

Sidosryhmäyhteistyö ja viestintä

Kesko piti vuoden aikana entiseen tapaan tiivistä yhteyttä ympäristötoimintojensa sidosryhmiin.

Viranomaisyhteyksiä Suomessa ja Euroopan unionissa hoidettiin pääasiassa Kaupan Keskusliiton ympäristövaliokunnan kautta. Keskon edustaja osallistui Suomen delegaation jäsenenä YK:n kestävän kehityksen kokoukseen Johannesburgissa elokuussa sekä kokouksen valmistelu- ja seurantatyöhön kotimaassa. Elinkeinoelämän yhteistyöhön YK:n ympäristöjärjestön ja muiden kansainvälisten järjestöjen kanssa osallistuttiin toimimalla aktiivisesti Kansainvälisen Kauppakamarin ympäristövaliokunnassa. Marraskuussa Kesko kutsuttiin UNEPin käynnistämän kaupan toimialaryhmän jäseneksi.

Tavarantoimittajien kanssa jatkettiin yhteistyötä mm. luomutuotteiden ja erilaisten kierrätysjärjestelmien hyväksi. Suomen Luonnonsuojeluliitossa Kesko oli edelleen kannattajajäsen ja perhetoimintaprojektin päärahoittaja. Ruokakesko, Rautakesko ja Maatalouskesko kehittivät K-ympäristökauppadiplomia yhdessä liiton asiantuntijoiden kanssa. Maatalouskesko osallistuu Maatalouden tutkimuskeskuksen projektiin ”Ekotehokas jätehuolto haja-asutusalueilla” sekä tekee yhteistyötä Pro Agria Maaseutukeskusten Liiton kanssa viljan jäljitettävyyden ja laatu-tietopankin kehittämiseksi.

Suomen ympäristötiedotuksen seura Elinkaari ry:n vuosittaisessa ympäristö- ja yhteiskuntavastuun raporttien vertailussa Keskon raportti palkittiin parhaana. Kesko oli myös paras yleisraporttija (vuosikertomus, painettu raportti, www.sivut). YK:n ympäristöjärjestön UNEPin tilaamassa ja konsulttityhtiö SustainAbility Ltd:n toteuttamassa kansainvälisessä raportointivertailussa

(Global Reporters Survey) Keskon raportti luokiteltiin TOP 50 -ryhmään (sija 31) parhaana kaupan alan yrityksenä.

Ympäristöriskit, -vahingot ja -onnettomuudet

Ympäristöriskien hallinta sisältyy Keskon turvallisuussuunnitelmaan. Kaupan alan yritykselle suurin riski on tulipalo, jonka varalta henkilöstö on saanut tarvittavat toimintaohjeet ja koulutuksen. Maa-alueiden pilaantumista koskevia riskejä selostetaan sivulla 24. Kaukomarkkinat Oy:n Haminan terminaali-toimintoihin sisältyy öljy- ja kemian teollisuuden tuotteiden ja raaka-ainesten kuljetuksia ja välivarastointipalvelua, joihin liittyy ympäristöriskejä. Konsernissa käytössä olevat ympäristöjärjestelmät sisältävät ISO 14 001 -standardin mukaisen valmiuden ympäristöriskien hallintaan.

Konsernissa ei vuoden 2002 aikana tapahtunut ympäristövahinkoja tai onnettomuuksia.

Sosiaaliset tulokset

34

Sosiaalisen vastuun keskeisiä tuloksia vuodelta 2002

- Ulkomaisten tytäryhtiöiden osuus koko henkilökunnasta nousi 20 prosenttiin
- Pääosa tunnusluvuista saatiin myös ulkomaiden yhtiöistä
- Henkilöstön tyytyväisyys Keskon toimintaan parani merkittävästi
- Baltian yhtiöiden työtyytyväisyys korkealla tasolla
- Tasa-arvon toteutuminen parani henkilöstön mielestä edelleen
- Keskimääräinen eläkkeelle jäänti-ikä oli edellisvuotta alhaisempi
- Työtaturmien määrä aleni
- Koulutuspäivien määrä henkilöä kohti laski
- Tavarantoimittajien sosiaalinen sertifiointi etenee, mutta hitaasti
- UNICEF-projekti Intiassa tuottanut rohkaisevia tuloksia

Sosiaalisten tulosten raportointi ja kaantuu kahteen osaan: Kesko-konsernin omaa henkilöstöä kuvaaviin mittareihin ja tuotteiden hankintaketjussa työskentelevän henkilökunnan työoloihin ja -ehtoihin. Omasta henkilökunnasta on edelliseen raporttiin verrattuna käytettävissä tietoa myös ulkomaisista toimipaikoista. Hankintaketjusta perustiedot on saatu tärkeimmiltä kehitysmaiden tavarantoimittajilta.

Rakennemuutos jatkuu

Kesko-konsernin henkilökunnan määrä kasvoi vuonna 2002 Baltian maissa lähes 800 hengellä. Ulkomaisten tytäryhtiöiden osuus henkilökunnasta nousi 20 prosenttiin, kun se vielä vuonna 2000 oli 8 prosenttia. Koko konsernissa vähittäiskaupassa työskentelevien osuus nousi 60 prosentista 67 prosenttiin.

Työntekijöiden määrä

Vuoden 2002 lopussa Kesko-konsernissa työskenteli 15 212 henkeä (vuotta aikaisemmin 14 988 henkeä). Kotimaassa työntekijöitä oli 12 152 (12 795) ja ulkomailla 3 060 (2 193).

Keskimäärin (laskentatavasta sivulla 19) työntekijöitä oli vuoden aikana 12 217 (11 544), joista kotimaassa 9 720 (9 993) ja ulkomailla 2 497 (1 551).

Vuoden aikana konsernin palvelukseen tuli määräaikaiset, osa-aikaiset ja kesätyöntekijät mukaan lukien 5 189 uutta työntekijää, joista vähittäiskaupan tehtäviin 4 250. Vastaavasti konsernista lähti 5 064 henkeä, joista vähittäiskaupasta 3 694. Vaihtuvuus oli kesätyöntekijät pois lukien noin 25 prosenttia. Kesätyöntekijöitä oli koti-

Henkilökunnan määrän kehitys			
	2000	2001	2002
Kotimaassa 31.12.	12 239	12 795	12 152
Ulkomailla 31.12.	1 122	2 193	3 060
Yhteensä 31.12.	13 361	14 988	15 212
Kotimaassa keskimäärin	10 161	9 993	9 720
Ulkomailla keskimäärin	938	1 551	2 497
Yhteensä keskimäärin	11 099	11 544	12 217

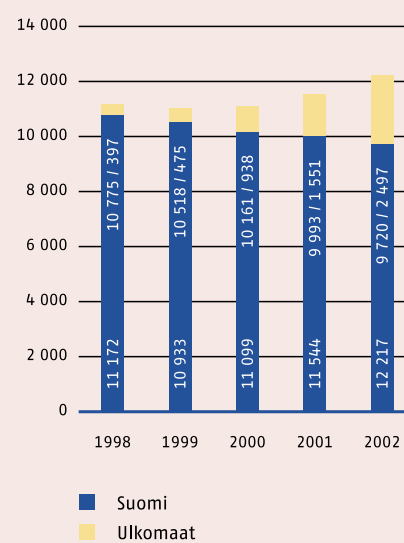
maassa 1 050 ja ulkomailla 225, joista suurin osa työskenteli vähittäiskaupassa ja varastotehtävissä. Kesko-konsernin sisäisillä työmarkkinoilla oli vuoden aikana 500 avointa työpaikkaa. Eläke myönnettiin 254 henkilölle.

Keski-ikä ja työsuhteen pituus

Työntekijöistä oli naisia Suomessa 62,8 prosenttia ja ulkomailla 58,4 prosenttia. Miehiä oli Suomessa 37,2 prosenttia ja ulkomailla 41,6 prosenttia. Keski-ikä oli joulukuun 2002 lopussa Suomessa 35 vuotta ja ulkomailla 30 vuotta. Vähittäiskaupaa harjoittavissa tytäryhtiöissä keski-ikä oli kaikkein alhaisin.

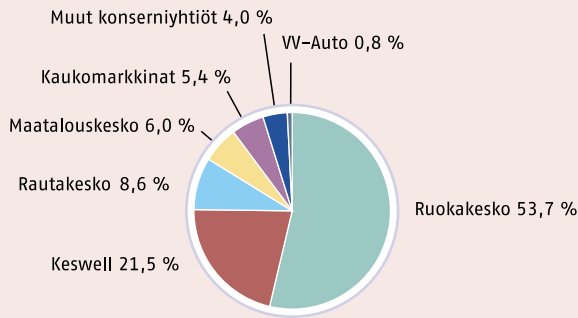
Voimassa olevien työsuhteiden pituus oli muissa kotimaan toiminnoissa kuin vähittäiskauppayhtiöissä keskimäärin 11,3 vuotta (11,8 vuotta vuonna 2001). Yli 15 vuoden keskiarvoon päästiin mm. konsernin emoyhtiössä, VV-Auto Oy:ssä ja Rautakesko Oy:ssä. Yli 25 vuotta kestäneitä työsuhteita on kotimaassa 8,4 prosenttia kaikista. Ulkomaisissa tytäryhtiöissä kaikki työsuhteet ovat alkaneet vasta viime vuosina. Pisimmät ovat Ruotsin K-raudoissa,

Kesko-konsernin henkilökunta keskimäärin

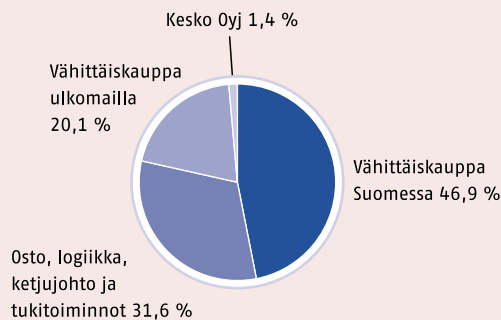

Kesko-konsernin henkilökunnan
jakautuminen toimialoittain 31.12.2002

Kesko-konsernin henkilökunnan
jakauma toiminnoittain 31.12.2002

joista ensimmäiset perustettiin vuonna 1996. Kotimaan vähittäiskauppayhtiöissä puolet työntekijöistä on tullut taloon viimeisten viiden vuoden aikana. Suuri vaihtuvuus johtuu siitä, että monien nuorten työntekijöiden elämäntilanne ja suunnitelmat suosivat osa- ja määräaikaista työtä, jota on tarjolla erityisesti vähittäiskaupassa.

Työsuhteen päättymissyöt

Vuoden 2002 aikana kotimaan yhtiöissä päättyi 4 172 työsuhdetta ja ulkomailla 892.

Yleisin syy päättymiseen oli tehtävän määräaikaisuus - kotimaassa 63 prosenttia, ulkomailla 24 prosenttia. Ir-tisanoutuneiden osuus oli kotimaassa 29 prosenttia ja ulkomailla 52 prosenttia. Tuotannollisista ja taloudellisista sekä muista työ sopimuslain mukaisista syistä päättyneitä työsuhteita oli kotimaassa kolme prosenttia eli 128 kappaletta ja ulkomailla 18 prosenttia eli 161 kappaletta. Eläkkeelle jääneiden osuus oli neljä prosenttia.

Keskon kiinnostavuus työpaikkana

Kesko seuraa kiinnostavuuttaan työpaikkana usean sekä opiskelijoiden että jo työssäolevien keskuudessa tehtävän tutkimuksen avulla. Keskon sijoitukset paranivat edellisestä vuodesta jonkin verran.

Universum-tutkimuksessa Kesko nousi vuonna 2002 yritysten välisessä kiinnostavuusvertailussa liiketalouden opiskelijoiden keskuudessa sijalta 40 sijalle 32 ja työelämään siirtyneiden ("young professionals") kaupallisen korkeakoulututkinnon suorittaneiden keskuudessa sijalta 32 sijalle 12. Mukana oli 120 yritystä.

Ammattikorkeakoulussa opiskelevien (Helian työnantajakuvatutkimus) piirissä Kesko eteni 8. sijalta 5. sijalle, tosin tutkittavien yritysten määrä putoasi 41:stä 12:een.

Talentumin tutkimuksessa opintojensa loppuvaiheessa olevat kaupallisten ja teknisten aineiden korkeakou-

Tunnuslukuja tuottamassa

Nimeni

Mikko Myyryläinen

Tehtäväni

Tehtävänimikkeeni on Human Resources (HR) Controller konsernin henkilöstöresurssit -yksikössä.

Vastuuni

Kehitän konsernitasaista henkilöstömittaristoa ja henkilöstötietojen analysointia. Tavoitteena on tunnistaa uusia vastuullisuutta kuvaavia mittareita ja käynnistää niihin tarvittava tilastointi. Ulkomaan yksiköistä kerätävää tietoa laajennetaan ja tarkennetaan.

luopiskelijat arvioivat 90 yritystä. Kesko oli sijalla 43 (vuonna 2001 sijalla 58). Vastaajista enemmistö oli tekniikan opiskelijoita, joita Kesko ei yleensä työpaikkana kiinnosta.

Johtamisen laatu

Henkilökunnan työtyytyväisyyttä mitataan Keskossa vuosittain kirjallisen työtyytyväisyystutkimuksen avulla. Tutkimuksen on toteuttanut Gallup markkinatutkimus Oy. Vuoteen 2000 asti tutkimus tehtiin Keskon ”perustoinnoissa” työskentelevästä henkilökunnasta ja vähittäiskauppayhtiöistä kustakin erillisenä. Vuonna 2001 tutkimukset yhtenäistettiin, mutta raportissa tulos julkaistiin vertailukelpoisuuden säilyttämiseksi vain vanhan otoksen osalta. Nyt julkaistavissa luvuissa on mukana kaikki kotimaan toiminnot sekä vuodelta 2002 että oikaistuna lukuina vuodelta 2001. Tätä aikaisemmilta vuosilta puuttuu siis vähittäiskaupan osuus. Vuonna 2002 tutkimus tehtiin kotimaan lisäksi myös Baltian ja Ruotsin tytäryhtiöissä.

Tutkimuksessa vastaajia pyydetään arvioimaan asteikolla 1-5 omaa työtään (19 väittämää), esimiestyötä (17 väittämää), kehityskeskustelua (2 väittämää), oman yksikön toimintaa (21 väittämää), Keskon (tai maayhtiön) toimintaa (16 väittämää), toiminnan ja ilmapiirin kehittymistä (4 väittämää) sekä tutkimuksen tulosten käsittelyä (2 väittämää). Lisäksi henkilökunta arvioi tiettyjen työsuhteeseen ja henkilökuntaetuihin liittyvien asioiden hoitoa (palkkataso, ostodut, työturvallisuus, sosiaalililat, terveydenhoito, koulutus, työpaikkaruokailu jne.). Tutkimuksen tulokset vaikuttavat esimiesten palkkiopalkkaan.

Kotimaassa työskentelevien tyytyväisyys Keskon toimintaan parani arvossanaan 3,71 oltuaan kolmen vuoden ajan 3,60:n tasolla. Muilta osin muutokset olivat pieniä. Tutkimuksen mukaan henkilöstö tuntee hyvin oman työnsä tavoitteet, on sitoutunut niihin ja pitää työtään itsenäisenä. Myös tyy-

tyväisyys esimiestyöhön yleensä kuuluu parhaimmiksi arvioitujen ominaisuuksien joukkoon. Työviihtyvyyteen vaikuttavista tukitoiminnoista korkean arvosanan saavat mm. työterveyshuolto, työturvallisuus ja sosiaalililat. Myös Keskon ympäristötyötä arvostetaan. Parannusta toivotaan mm. palkkaukseen ja ostoetuihin. Tutkimuksen vastausprosentti oli 67.

Baltian yhtiöissä työtyytyväisyysluvut ovat hieman korkeampia kuin Suomen toiminnoissa. Ruotsissa maayhtiöön ollaan tyytyväisempiä kuin Keskon Suomessa, mutta muilta osin työtyytyväisyys on hieman Suomea alhaisempi. Eri maiden tuloksia ei mm. yrityskulttuurierojen takia voi sellaiseenaan verrata Suomen tutkimuksen absoluuttisiin lukuihin. Kun tutkimus jatkossa tehdään myös ulkomaisissa yhtiöissä vuosittain, saadaan näkyviin tyytyväisyyden kehittyminen kunkin maan sisällä. Painopisteenä tänä vuonna oli yhdenmukaisen tutkimuksen tekeminen ja saattaminen yhdeksi toiminnan, työilmapiirin sekä henkilöstön hyvinvoinnin kehittämisen työkaluksi ulkomaisille yhtiöille. Ensimmäisen tutkimuksen vastausprosentti oli yhtiöstä riippuen 61-77.

Johtamisen laatua arvioidaan säännöllisesti monen muunkin tutkimuksen avulla. Vuosittaisessa asiakastytyväisyystutkimuksessa selvitetään sekä ulkoisten että sisäisten asiakassuhteiden kehittymistä. Konsernin kaikki yksiköt tekevät lisäksi ryhmätyönä vuosittain Suomen laatupalkintokriteeristön mukaisen itsearvioinnin, johon on liitetty myös konsernin sisäinen laatupalkintokilpailu. Johdon toimintatapa-arvioinnit kehityssuunnitelmineen käynnistettiin syksyllä 2002. Toimintatapa-arvioita otetaan käyttöön myös muilla esimiestasoilla.

”Kuuauuden keskolaisen” ja ”Vuoden esimiehen” valintoja jatkettiin kertomusvuonna. Näillä henkilökunnan ehdotuksiin perustuvilla valinnoilla halutaan nostaa esiin henkilöitä, jotka omalla esimerkillään edistävät Keskon arvojen toteutumista. Käytäntöä jatketaan edelleen.

Henkilökunta voi antaa palautetta toiminnasta, paitsi omassa yksikössään, myös suoraan ylimmälle johdolle. Keskon intranetissä Keskonetissä on ”postia pääjohtajalle” -kanava ja ”suora linja”, jossa voi nimellä tai nimettömänä kommentoida Keskoa koskevia asioita ja tehdä ehdotuksia.

Henkilöstön työtyytyväisyys kotimaan yhtiöissä (asteikko 1-5)

	1998	1999	2000	2001	2002
Oma työ	3,68	3,66	3,71	3,73	3,72
Esimiestoiminta	3,64	3,67	3,74	3,82	3,82
Yksikön toiminta	3,52	3,49	3,63	3,73	3,78
Keskon toiminta	3,81	3,61	3,61	3,60	3,71

Henkilöstön työtyytyväisyys ulkomaiden yhtiöissä vuonna 2002 (asteikko 1-5)

	Ruotsi	Baltia
Oma työ	3,65	3,86
Esimiestoiminta	3,72	3,98
Yksikön toiminta	3,71	3,93
Maayhtiön (Keskon) toiminta	3,83	4,04

Terveys ja turvallisuus

Sairauspoissaoloja koskeva raportointi kattaa vuodelta 2002 kotimaan toimintojen lisäksi myös ulkomaan toiminnot. Ulkomaan tilastoissa ei ole kuitenkaan yhtä tarkkaa poissaolosyiden jaottelua kuin kotimaassa.

Poissaolopäiviä kertyi kotimaassa 95 907 eli 7,9 päivää henkeä kohti ja 5 606 päivää miljoonaa työtuntia kohti. Edelliseen vuoteen verrattuna

poissaolojen määrä ja poissaolosyiden jakauma olivat käytännössä ennallaan. Työtaturmien lukumäärä väheni kahdeksalla prosentilla ja korvauspäivien määrä tapausta kohti aleni 9,6 päivästä 8,0:aan päivään. Lukumääriä tilastoitaessa mukana ovat myös ne tapaturmat, joista ei aiheudu poissaoloja.

Ulkomaisissa toimipaikoissa poissaolopäiviä oli 27 968 eli 9,1 päivää henkeä kohti ja 6 364 päivää tehtyä miljoonaa

työtuntia kohti. Laskennassa on työtuntien määränä käytetty samaa kuin Suomessa eli 1 760 tuntia vuodessa. Poissaolojen määrät eri maissa eivät merkittävästi poikkea toisistaan. Tapaturmien osuus oli ulkomailla vain 0,7 prosenttia poissaoloista. Ero Suomeen johtuu siitä, että ulkomaan yhtiöillä on suhteessa vähemmän varastotoimintoja, jotka ovat kaikkein alttiimpia tapaturmille. Ulkomaan yhtiöistä tiedot kerättiin ensimmäistä kertaa, joten vertailua aikaisempiin vuosiin ei ole.

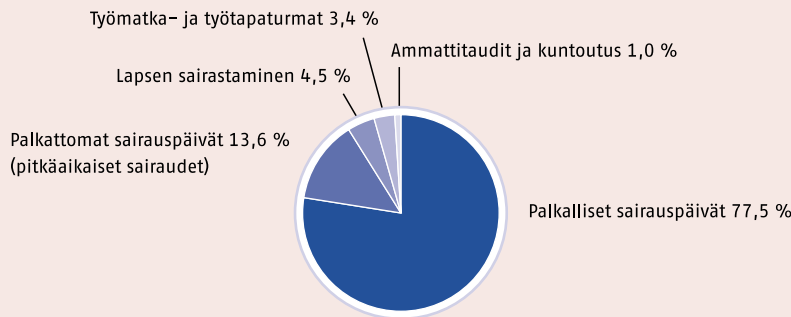
Keskon oman työterveyshuollon piirissä oli 6 000 Kesko-konserniin työsuhhteissa olevaa henkilöä, joista omilla työterveysasemilla hoidettiin 5 200 henkilöä. Vähittäiskaupassa työskentelevien työterveyshuolto hankitaan pääosin Keskon ulkopuolelta. Keskon työterveyshuolto keskittyy työyhteisölliseen hyvinvointiin ja työkykyä ylläpitävään toimintaan, jonka osuus työterveyshuollon kokonaisuudesta on ollut viime vuosina yli 40 prosenttia. Vuonna 2002 Keskon työterveyshuolto käytti varoja henkilöstön työkyvyn ylläpitoon ja sairaudenhoitoon 340 euroa henkilöä kohti.

Työterveyshuolto osallistuu päihdeongelmaisten hoitoon ja hoitoonohjaukseen. ”Päihteet ja Kesko” -ohjelman mukaisesti tehdään yhteistyötä kaikilla tasoilla ja osallistutaan tarvittaessa esimiesten kouluttamiseen päihdeongelmatilanteiden hoitamisvalmiuksien parantamiseksi. Alkoholin suurkuluttajat ja muiden päihteiden käyttäjät pyritään löytämään sairauskäyntien ja terveystarkastusten yhteydessä jo ennen varsinaisen päihdeongelman kehittymistä. HIV-testejä tehdään vain sairaanhoidon yhteydessä, normaalin työhöntulo- ja terveystarkastuksen yhteydessä niitä ei tehdä.

Palkat ja muut edut

Keskolaisten keskimääräinen vuosipalkka vuonna 2002 oli 23 009 euroa. Henkilömääränä on laskennassa käytetty keskimääräistä henkilökuntaa. Kotimaassa vuosipalkan keskiarvo oli

Sairauspoissaolot 2002 (kotimaan toiminnot)

Kotimaassa sairauspäiviä yhteensä 95 907

Tunnuslukuja tuottamassa

Nimeni

Pirjo Talvela-Blomqvist

Tehtäväni

Työskentelen työfysioterapeuttina Hakkilan yksiköissä.

Vastuuni

Arvioin työhön ja ympäristöön liittyvää kuormitusta ja riskejä työntekijöiden terveydelle ja kehitän ratkaisuja yhdessä eri osapuolten kanssa. Haasteena on saada ergonomianäkemys mukaan toimintaketjujen kaikkiin vaiheisiin. Opastan työntekijöitä terveyttä ja työkykyä tukevilla työ- ja elämäntavoilla.

26 280 euroa ja ulkomailla 10 275 euroa. Koska Kesko-konsernin toiminta on erittäin monimuotoista ja esimerkiksi erilaisia työtehtävämikkejä arvioidaan olevan noin 650, keskimääräinen palkka ei ole hyvä tunnusluku kuvaamaan palkkauksen tasoa ja rakennetta. Vuodelta 2001 ei maksettu palkkiopalkkoja, vuodelta 2002 niitä oli tiedossa runsaat 8,5 miljoonaa euroa eli noin kolme prosenttia palkkasummasta. Konsernin palkkiopalkkajärjestelmä koskee Kesko Oyj:n ja sen kotimaisen tytäryhtiöiden koko henkilökuntaa lukuunottamatta vähittäiskauppoja, joissa se on ulotettu Anttiloiden ja K-citymarketien esimiestehtäviin. Konsernin palkkiopalkkajärjestelmän lisäksi tytäryhtiöillä on omia palkkiopalkkajärjestelmiä.

Luontaisetujen määrässä ei vuonna 2002 tapahtunut merkittäviä muutoksia. Työsuhdeauto oli 576 henkilöllä, työsuhdeasunto 809 henkilöllä ja työsuhdepuhelin 1 989 henkilöllä. Henkilökunnan lomantietoon oli tarjolla seitsemän lomamökkiä, joiden käyttöaste oli lähellä 100 prosenttia. Ulkomaan yhtiöiden luontaiseduista ei ole vielä tilastoja.

Työyhteisöllistä hyvinvointia edistetään muun muassa tukemalla henkilökunnan oma-aloitteista harrastus- ja virkistystoimintaa järjestävää Keskon kerhoa. Sen vuosibudjetti oli noin 0,5 miljoonaa euroa eli sama kuin edellisellä vuonna. Ulkomaan yhtiöistä vastaavaa tietoa ei ole käytettävissä.

Eläkkeet

Kesko-konsernista siirtyi vuoden 2002 aikana eläkkeelle 254 henkilöä, joista oli Keskon Eläkekassan jäseniä 122 ja Varma-Sammossa vakuutettuja 132. Lukuun sisältyvät osa-aika-eläkkeelle ja osatyökyvyttömyyseläkkeelle jääneet, joiden työsuhde jatkuu edelleen. Uudelleen koulutukseen sijoitettiin 18 sellaista henkilöä, joilla ei sairauden vuoksi ollut työkykyä entiseen työhönsä tai työkyky oli vaarantumassa.

Eläkekassan A-osastoon kuulumi-

Naisten ja miesten osuus henkilöryhmittäin Suomessa 31.12.2002

	Naiset		Miehet		Yhteensä	
	lkm	%	lkm	%	lkm	%
Ylin johto	5	10,4	43	89,6	48	0,4
Keskijohto	110	22,2	385	77,8	495	4,1
Esimiehet ja asiantuntijat	550	56,8	419	43,2	969	8,0
Työntekijät ja toimihenkilöt	6965	65,5	3673	34,5	10638	87,5
Yhteensä	7630	62,8	4520	37,2	12150	100,0

Naisten %-osuus henkilöryhmittäin 2000-2002

	2000	2001	2002
Ylin johto	8,3	10,2	10,4
Keskijohto	18,1	19,1	22,2
Esimiehet ja asiantuntijat	54,6	55,8	56,8
Työntekijät ja toimihenkilöt	63,4	64,8	65,5
Yhteensä	60,5	62,1	62,8

nen mahdollistaa tietyn ehdoin varhaiseläkejärjestelyjä, mikä vaikuttaa eläkkeelle siirtymisen keskimääräiseen ikään. Eläkkeellejäänti-ikä on Keskosssa ollut valtakunnallista keskitasoa alempi, mutta viime vuosina se on ollut nousussa. Vuonna 2002 se kuitenkin laski sekä Eläkekassan että Varma-Sammossa eläkepäätokeissä 56,1 vuoteen (vuonna 2001 Eläkekassassa 57,5 ja Varma-Sammossa 56,4 vuotta). Syynä oli varhaiseläkepäätokesten normaalia suurempi määrä sekä muutamalle varsin nuorelle työntekijälle myönnetty työkyvyttömyyseläke.

Työkyvyttömyyseläkkeiden osuus Keskon Eläkekassan myöntämistä eläkkeistä nousi edellisen vuoden 14,9 prosentin tasosta 23,1 prosenttiin, mikä oli edelleen selvästi alhaisempi kuin valtakunnan keskiarvo 33,2 prosenttia. Vähittäiskaupassa työskentelevien, Keskon ulkopuolisen työterveyshuollon piirissä olevien työntekijöiden eläkepäätokeistä työkyvyttömyyseläkkeitä oli 38,0 prosenttia.

Keskon Eläkekassa maksoi vuonna

2002 eläkkeitä 43,3 miljoonaa euroa yhteensä 3 076 henkilölle. Keskimääräinen eläke oli 1 172 euroa kuukaudessa.

Eläkekassa on ollut rahoittajana mukana asuntotuotannossa vuodesta 1965 alkaen. Eläkekassan omistamien asuntojen määrä oli vuoden 2002 lopussa 828 kappaletta, joista vajaa puolet on kesko-laisten työsuhdeasuntoina. Vuonna 2002 käynnistettiin uuden, 100 asuntoa käsittävän kerrostalon rakentaminen.

Tasa-arvo

Kesko Oyj:ssä ja sen kaikissa kotimaisissa yli 30 hengen tytäryhtiöissä on ollut vuodesta 1996 lähtien voimassa tasa-arvosuunnitelma, jonka toteutumista arvioidaan vuosittain. Suunnitelmaan voi tutustua Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi).

Vuoden 2002 lopussa tehdyn tilaston mukaan Kesko-konsernin kotimaan yhtiöiden kaikista työntekijöistä on naisia 62,8 prosenttia ja miehiä 37,2 prosenttia.

Ylimmässä johdossa naisia on viisi eli 10,4 prosenttia. Hallituksen kahdeksasta jäsenestä yksi on nainen, samoin

kuin yksi konsernijohtoryhmän seitsemästä jäsenestä.

Konsernin keskijohdossa naisten osuus on 22,2 prosenttia ja esimies/asiantuntija-ryhmässä 56,8 prosenttia. Kummassakin ryhmässä osuus on koko ajan noussut vuodesta 2000 alkaen, jolloin tilastot ensimmäistä kertaa julkaisiin. Vähittäiskauppaa harjoittavissa tytäryhtiöissä naisten osuus esimiestehtävissä on merkittävä. K-citymarketien osastopäälliköistä 86 prosenttia ja Anttila-tavaratalojen osastopäälliköistä 79 prosenttia on naisia.

Työtyytyväisyystutkimuksessa kysytään keskolaisten käsitystä miesten ja naisten välisestä tasa-arvosta Keskoissa. Vuoden 2002 tutkimuksessa tasa-arvon toteutumiseksi annettiin arvosana 3,6 (asteikko 1-5), kun se vuonna 2001 oli 3,5. Arvosana on parantunut joka vuosi vuodesta 1996 lähtien. Vähittäiskaupassa työskentelevät ovat tasa-arvoon kaikkein tyytyväisimpiä (arvosana 3,7).

Ulkomaisten yhtiöissä työntekijöistä on naisia 58,1 prosenttia ja miehiä 41,9 prosenttia. Kaukomarkkinat Oy:n ulkomaan toimipisteistä erittelyä ei ole käytettävissä. Ylimmässä johdossa ei naisia ulkomaan yhtiöissä ole. Keski johdossa naisten osuus on 42 prosenttia ja esimies/asiantuntijaryhmässä 32 prosenttia. Ruokakaupassa naisten osuus keskijohdossa ja esimiestehtävissä on keskiarvoa korkeampi, rautaja maatalouskauppa ovat ruokakauppa miesvoittoisempia. Kotimaan yhtiöissä sovellettava tehtäväjärjestelmä ei ole vielä käytössä ulkomaisten yhtiöissä, joten tehtäväryhmitus ei ole täysin vertailukelpoinen.

Koulutus

Keskolaisten peruskoulutus on kotimaassa kartoitettu muiden kuin vähittäiskauppayhtiöiden osalta. Tilaston piiriin kuuluvista 4 702 henkilöstä 58 prosentilla on keskiasteen tai alemman korkean asteen ammatillinen koulutus ja 16 prosentilla korkeakoulutasoinen koulutus. Ulkomaan yhtiöissä vastaavat

luvut ovat 50 prosenttia ja 11 prosenttia.

Koulutukseen käytettiin kotimaan yhtiöissä 14 474 työpäivää eli 1,5 päivää työntekijää kohti. Vuonna 2002 käytössä oli uusi koulutuksen tilastointimenetelmä. Noin 80 prosenttia koulutuksesta toteutettiin konsernin sisäisenä, johon luettaan koulutus K-instituutissa. Ulkomaan yhtiöissä koulutuspäiviä oli 3 708 eli noin 1,2 päivää henkilöä kohti. Sisäisen koulutuksen osuus oli 31 prosenttia.

Koulutukseen sijoitettiin 5,4 miljoonaa euroa eli henkeä kohti 445 euroa. Summa oli henkeä kohti selvästi alhaisempi kuin edellisenä vuonna. Keskiarvoa laskivat Baltian maiden alhaisemmat koulutuskustannukset.

K-instituutissa opiskeli vuoden aikana 6 147 opiskelijaa. Tarjolla oli 45 koulutusohjelmaa myyjille, vähittäiskaupan ja Keskon esimiehille ja yrittäjille. Opiskelutyöpäivien määrä oli 19 096. Vuonna 2002 merkittäviä hankkeita olivat mm. johtamisen erikoisammattitutkinnon K-JET:in käynnistäminen, verkko-opiskelun laajentaminen kauppiasvalmennuksiin ja koko maan kattavan hygieniaoasamiskoulutuksen käynnistäminen.

K-kauppiasliiton järjestämään, pääosin etäopetuksena toteutettavaan Mestariomyyjä-koulutukseen osallistui 8 783 K-ryhmäläistä, joista keskolaisia oli 378. Koulutusmateriaalina jaettiin 15 300 oppikirjaa.

Järjestäytyminen ja työsuojelu

Kesko-konsernin kotimaassa työskentelevästä henkilökunnasta 39,6 prosenttia oli järjestäytynyt ammattijärjestöihin, pääasiassa Palvelualan Ammattiliittoon. Vähittäiskaupassa työskentelevien järjestäytymisaste oli 43,6 prosenttia. Luvussa ovat mukana ne työntekijät, joiden ay-jäsenmaksu pidetään palkasta. Ruotsin maayhtiön työntekijöistä ammattijärjestöön kuuluu 17,3 prosenttia. Baltiassa työntekijöitä on järjestäytynyt vasta Virossa, ja sielläkin vain kaksi prosenttia.

Kesko on työnantajana järjestäyty-

nyt Suomessa Kaupan Työnantajaliittoon ja Ruotsissa Handels Arbetsgivarorganisation'iin (HAO).

Keskossa on yhtiökohtainen luottamusmiesjärjestelmä, joka on käytössä kaikissa suurimmissa tytäryhtiöissä. Ruokakesko Oy:ssä on edelleen myös toimipaikkakohtaisia luottamusmiehiä, ja alueilla toimivat Ruokakesko Oy:n luottamusmiehet edustavat myös muiden toimialayhtiöiden henkilöstöä ao. paikkakunnilla. Pääluottamusmiehiä on Ruokakesko Oy:ssä kaksi, muissa yhtiöissä yksi. Työsuojeluorganisaatio kattaa kaikki konsernin yhtiöt Suomessa. Toimikunnat ja valtuutetut toimivat yhtiöittäin, alueittain tai kiinteistöittäin. Erityisesti varastoissa on onnistuttu alentamaan tapaturmien määrää (katso Terveys ja turvallisuus, sivu 38).

Kesko-konsernin kotimaisia yhtiöitä koskevia työsuheriitoja oli vuoden 2002 lopussa vireillä käräjäoikeudessa kaksi (vuonna 2001 kaksi) ja hovioikeudessa yksi. Kaikki riidat koskevat työsuhteen päättämistä. Ulkomaisista yhtiöistä ei vastaavaa tietoa ole kerätty.

Tavarantoimittajien sosiaalisen laadun valvonta

Kesko on välillisesti vastuussa ostamiensa tuotteiden valmistuksessa työskentelevien ihmisten työoloista ja -ehdoista. Tämä sosiaalinen vastuu kohdistuu ensisijaisesti kaupankäyntiin kehitysmaissa toimivien yritysten kanssa, koska näissä maissa lainsäädäntö ja viranomaisvalvonta eivät aina takaa työntekijöille riittävää turvaa. Keskon tavoitteena on varmistaa, että sen tavarantoimittajat noudattavat vähintään kansallista lainsäädäntöä tai työelämän kansainvälisiä sopimuksia, sen mukaan kumpi vaihtoehto takaa työntekijöille paremman aseman. Tavoite on kunnianhimoinen, eikä sitä voi saavuttaa lyhyessä ajassa. Jokainen pienikin parannus on kuitenkin tärkeä askel kohti sosiaalisesti kestävästä kehitystä.

Kesko ei voi pienenä ostajana saada yksin aikaan suuria muutoksia kehitysmaiden vientiteollisuudessa. Osuutemme valmistajan vuosimyyntistä vastaa yleensä päivän tai kahden tuotantoa, mikä on liian vähän vaatimusten esittämiseen. Muutoksen tahti kiihtyy vasta sitten, kun kaikki merkittävät ostajat haluavat varmistaa ostamiensa tuotteiden taustan ja kaupalliset paineet sosiaalisen laadun parantamiseen sen myötä kasvavat. Edelläkävijänä pienikin yritys voi kuitenkin näyttää tarvittavaa suuntaa. Kesko on halunnut omalla esimerkillään herättää keskustelua sosiaalisen laadunvalvonnan tavoitteista ja keinoista ja edistää puolueettoman tarkastustoiminnan yleistymistä valvonnan työkaluna niin kansallisella kuin kansainvälisellä tasolla.

Ostotoiminnan periaatteet

Kesko on julkaissut ostotoimintansa eettiset periaatteet keväällä 2000 (katso www.kesko.fi/Ymparisto ja yhteiskunta/sosiaalinen vastuu). Ne pohjautuvat Kansainvälisen Työjärjestön ILO:n keskeisiin työelämää sääteleviin sopimuksiin sekä YK:n ihmisoikeuksien julistukseen ja lapsen oikeuksien sopimukseen. Samoista säännöksistä on laadittu kansainvälinen Social Account-ability SA 8000 -standardi (katso www.sa-intl.org), jonka käyttöä Kesko suosittelee tavarantoimittajilleen. Standardin on kehittänyt amerikkalainen yleishyödyllinen järjestö Social Accountability International (SAI) yhteistyössä kansalais- ja ammattijärjestöjen, yritysten, yliopistojen ja sertifiointilaitosten kanssa. SAI myöntää sertifiointilaitoksille oikeudet tarkastaa ja sertifioida yrityksiä ja valvoo sertifiointien toimintaa. SA 8000 -sertifiointilaitoksia on tällä hetkellä yhdeksän, joista Suomessa tunnetuimpia ovat BVQI, DNV ja SGS.

Sosiaalinen sertifiointi on rinnastettavissa laatu- ja ympäristösertifiointiin, eli tuotteita valmistava tai ostava yritys ei itse todista toimintansa standardinmukaisuutta, vaan sen tekee puolueeton, sertifiointioikeudet saanut auditori. Sosiaalinen sertifikaatti kertoo työelämän minimivaatimusten täyttymisestä suhteessa kansalliseen lainsäädäntöön ja työelämän kansainvälisiin normeihin. Standardin käyttö ja sertifiointi on vapaaehtoista, eli työelämän normit voivat toteutua, vaikkei sertifikaattia olisikaan.

Sosiaalinen standardi tuskin leviää maihin, joissa lainsäädännön taso on selvästi kansainvälisten normien yläpuolella ja valvonta toimii. Kehitysmaissa standardin sisällyttäminen yritysten välisten kauppasopimusten ehtoihin paikkaa lainsäädännön puutteita ja vähentää kauppasuhteen sosiaalisia riskejä. Sosiaalisen standardin tulee kuitenkin olla vain väliaikainen ratkaisu työolojen kehittämiseksi. Siinä vaiheessa kun perusasiat ovat tulleet

kuntoon lainsäädännön kautta, standardi on tehnyt itsensä tarpeettomaksi.

Valvontatyö osa riskienhallintaa

Keskossa sosiaalisen laadun valvonta on osa tuontiestojen riskienhallintaa. Valvonnan piiriin on otettu sellaisia maita ja tuoteryhmiä, joissa on havaittu työoloihin ja -ehtoihin liittyviä epäkohtia. Lähteinä riskianalyyseissa on käytetty mm. UNICEF:in, Amnesty Internationalin ja Global March Against Child Labour -organisaation selvityksiä. Riskiryhmään on luettu 35 maata, joissa valvottavia tuoteryhmiä ovat mm. kahvi, hedelmät, vaatteet, kodin tekstiilit, matot, kengät ja nahkatavara, lelut ja huonekalut. Vuonna 2002 Kesko osti kyseisistä maista näitä tuotteita 81 miljoonalla eurolla (63 miljoonaa euroa vuonna 2001). Tämä tuonti oli 1,4 prosenttia Keskon kaikista ostoista, 7,1 prosenttia Keskon kokonaistuonnista ja 17,7 prosenttia Keskon tuonnista EU:n ulkopuolelta.

Oman tuontinsa lisäksi Kesko ostaa riskimaissa valmistettuja tuotteita myös muilta Suomessa toimivilta maahantuojilta sekä kansainvälisten osto-ryhmittymien välityksellä. Pääosa näistä tuotteista on kansainvälisiä merkkituotteita, joiden tuotannossa on viime vuosina monin tavoin paneuduttu sosiaalisen laadun varmistamiseen. Keskossa arvioidaan näiden ostojen olevan samaa suuruusluokkaa kuin edellä kuvatun oman riskituonnin. Luotettavia tilastoja ei tältä osin ole toistaiseksi käytettävissä. Kyseisten yritysten saamia sertifikaatteja seurataan vastavalla tavalla kuin oman tuonnin.

Sosiaalisen laadun valvonta kuuluu ostajan tehtäväkuvaan samalla tavoin kuin ympäristölaadun tai tuotteen fyysisen laadun valvonta. Keskossa noin 100 ostajaa on saanut koulutuksen SA 8000 -standardin perusteisiin vuosina 1999–2001. Koulutuksen toteutuksesta vastasivat vuonna 1999 Social Accountability International ja vuosina 2000–2001 Bureau Veritas -ryhmän Lontoossa sijait-

seva SA 8000 -yksikkö. Vuonna 2002 ei tällaista koulutusta järjestetty, mutta vuonna 2003 se on jälleen ohjelmassa uusille ostajille. Ostajien käytössä on Keskon sisäinen ”Sosiaalisen laadunvalvonnan käsikirja”, joka sisältää yksityiskohtaiset ohjeet Keskon ja tavarantoimittajien väliseen yhteistyöhön työolojen kehittämisessä. Sertifiointin edistämiseksi Kesko on tehnyt kansainvälisen yhteistyösopimuksen Bureau Veritas Quality Internationalin (BVQI) kanssa.

Ostaja tavarantoimittajan kumppanina

Käytännössä valvonta etenee siten, että ostaja kerää tavarantoimittajiltaan kirjallisella lomakkeella yritystä kuvaavat perustiedot: mm. liikevaihdon, työntekijöiden ja alihankkijoiden määrän, työajat, lomtat ja palkkatason. Lomake sisältää myös lapsi- ja pakkotyövoimaa, syrjintää sekä työterveyttä ja -turvallisuutta koskevia kysymyksiä. Kyselyn tarkoituksena on kiinnittää tavarantoimittajien huomiota Keskon sosiaalisiin laatuvaatimuksiin. Vastauksia ei - allekirjoituksista huolimatta - voi vielä pitää sitoumuksina noudattaa Keskon periaatteita.

Vieraillessaan tavarantoimittajayrityksessä ostaja esittelee henkilökohtaisesti Keskon periaatteet ja SA 8000 -standardin. BVQI:n edustaja voi olla

Keskon suora tuonti * EU:n ulkopuolelta 2000–2002

Maa	Tuonti (milj. €)		
	2000	2001	2002
Kiina	34	32	47
Costa Rica	2	2	18
Japani	14	13	14
USA	11	9	8
Viro	11	13	8
Vietnam	6	5	7
Intia	9	6	7
Brasilia	11	5	6
Turkki	4	4	6
Taiwan	7	5	4

* ei sisällä sellaista tuontia, jolla on Suomessa muu maahantuojana kuin Kesko

Tunnuslukuja tuottamassa

Nimeni

Tuomo Mykkänen

TEHTÄVÄNI

Toimin lelujen tuotepäällikkönä K-citymarket -ketjun käyttötavaran hankinnassa.

Vastuuni

Edistän eettisten periaatteidemme tuntemista ja noudattamista Kauko-idän lelutoimittajiemme piirissä. Opiskeluuni liittyvänä opinnäytetyönä olen tekemässä ostajien käyttöön tarkoitettua toimintamallia, jolla SA 8000 -standardin ja ympäristönormiston käyttöä voidaan tehostaa.

mukana tässä tapaamisessa tai käydä yrityksessä erikseen. Ostajan tehtävänä on toimia tavarantoimittajiensa yhteistyökumppaneina sosiaalisen laadun kehitystyössä. Tavoitteena on saada tavarantoimittajat aluksi kiinnostumaan standardin mukaisesta esiauditoinnista, jossa arvioidaan, kuinka hyvin yritys täyttäisi standardin vaatimukset ja mitä pitäisi korjata, jotta sertifiointi olisi mahdollista. Ensiesittelyn jälkeen ostaja pitää jatkuvasti asiaa vireillä. Tavarantoimittajat päättävät itse standardin noudattamisesta ja sertifiointiin hakeutumisesta ja vastaavat sertifiointin kustannuksista. Kesko ei yhtenä pieneä asiakkaana monen joukossa voi ryhtyä kustantamaan tavarantoimittajansa sertifiointia, jota tämä voi käyttää kaikille muillekin asiakkailleen todisteeksi sosiaalisesta luotettavuudesta. Joissakin tapauksissa Kesko on kuitenkin osallistunut kustannuksiin, jotta sertifiointi saataisiin käyntiin ja tieto sen merkityksestä kilpailukeinona leviäisi alan muihin yrityksiin.

Työntekijähaastattelut sertifiointin perustana

SA 8000 -sertifiointi perustuu johdon ja henkilökunnan haastatteluihin sekä työsuhteisiin ja -oloihin liittyvien dokumenttien tarkastamiseen. Pääpaino on työntekijähaastatteluissa, joita täydennetään muun muassa ammattiyhdistys- ja kansalaisjärjestöjen lausunnoilla. Työ on mahdollista vain työntekijöiden puhumaa kieltä osaavalle auditoijalle. Myös kansallisen lainsäädännön tuntemus on välttämätöntä, koska sen vaatimukset saattavat ylittää SA 8000:n sisältämät kansainväliset vähimmäisnormit.

Sertifiointi sisältää kontrollitarakastuksia puolen vuoden välein sekä sertifiokaatin uusimisveloitteen kolmen vuoden kuluttua.

Hidasta etenemistä

SA 8000 -sertifiointi on edennyt hitaasti sekä maailmalla yleensä että Keskon tavarantoimittajien piirissä. Hitaaseen liikkeellelähdtöön on monta syytä. Stan-

dardi on edelleen tuntematon varsinkin pienissä ja keskisuurissa yrityksissä, sen käyttöönottoa pidetään kalliina, eikä pienillä yrityksillä ole ennestään kokemusta muiden standardien käytöstä. Standardin edellyttämää johtamisjärjestelmää ja dokumentointia ei ole ennestään olemassa, eikä yrityksessä ole osaamista tällaiseen työhön. Jos sertifiointitasoon yltäminen vaatii merkittäviä muutoksia, niitä ei pystytä toteuttamaan yhdellä kertaa vaan vähitellen.

Suurin syy hitaaseen etenemiseen on kuitenkin se, että vain harvat suuret kaupan yritykset ja merkkitarvaiden valmistuttajat vaativat tavarantoimittajiltaan puolueetonta sertifiointia. Valtaosa ilmoittaa kyllä noudattavansa ositoissaan vastaavia periaatteita kuin esimerkiksi Kesko, mutta tukeutuvansa valvonnassaan omaan henkilökuntaansa tai jopa tavarantoimittajiensa vakuutuksiin. Valmistajayritykset kokevat näin ollen puolueettoman sertifiokaatin kysynnän vähäiseksi eivätkä sitä hanki, vaikka toiminta täyttäisikin standardin vaatimukset. Myös kuluttajien taholta tulevat paineet ovat vielä vähäiset. Jos kuluttajat vaatisivat puolueetonta tietoa tuotteiden valmistusolosuhteista, halukkuus sertifiointiin kasvaisi nopeasti. Toisaalta ”sosiaalisen laatutakuun” sisällyttäminen tuoteinformaatioon on vielä lähes mahdotonta, koska luotettavasta tuotemerkinäytävästä ei ole kansainvälistä yksimielisyyttä.

Kiinassa eniten sertifiokatteja

Vuoden 2003 helmikuun loppuun mennessä SAI:n ylläpitämään maailmanlaajuiseen rekisteriin (katso www.saintl.org) oli kirjattu 203 SA 8000 -sertifioitua yritystä 32 eri toimialalla 32 maassa. Toimialoista eniten edustettuihin olivat vaatteet ja tekstiilit, maista Kiina (38 sertifiointia). Sertifioituissa yrityksissä on 125 700 työntekijää. Keskon omien kokemusten mukaan kaikkia sertifiointeja ei ole heti ilmoitettu SAI:n tietoon, eli todellinen määrä on jonkin verran suurempi.

Keskon tavarantoimittajien SA 8000 -sertifikaatit tuoteryhmittäin

Tuoteryhmä	Sertifikaatit	Työntekijöitä
Vaatteet	6	6 150
Lelut	5	6 600
Kodin tuotteet	3	5 186
Elintarvikkeet	3	12 750

Keskon tavarantoimittajien SA 8000 -sertifikaatit maittain

Maa	Sertifiointeja	Työntekijöitä yhteensä
Kiina	7	9 400
Intia	3	250
Bangladesh	1	3 100
Etelä-Afrikka	1	250
Indonesia	1	10 000
Italia	1	36
Pakistan	1	5 000
Suomi	1	250
Costa Rica	1	2 400

Keskon ostajilla oli vuoden 2002 lopussa käytössään työoloja ja -ehtoja koskevat kirjalliset vastaukset 31 maasta 236 yritykseltä, joiden yhteinen työntekijämäärä on 221 500. Tiedot on nyt saatu käytännöllisesti katsoen kaikilta sellaisilta tavarantoimittajilta, joiden kanssa kauppa tehdään säännöllisesti. Peruskartoitus on kesken vielä noin 100 yrityksen osalta, joiden kanssa yhteistyö on ollut pienimuotoisempaa ja epäsäännöllisempää. Nämä mukaan lukien Keskon sosiaalisen laadunvalvonnan piirissä olevat yritykset työllistävät arviolta noin 350 000 henkeä.

Keskon ostajat selvittävät säännöllisin väliajoin, mitkä tavarantoimittajat valmistelevat standardin käyttöönottoa ja missä ja milloin sertifiointeja on odotettavissa. Vaikka välivaiheetkin ovat tärkeitä, sosiaalisen laadunvalvonnan tulosten mittariksi on kuitenkin otettu pelkästään sertifioitujen yritysten ja niiden palveluksessa olevan henkilökunnan määrä. Jälkimmäinen tieto on hieman epätarkka, koska yritykset ovat ilmoittaneet työntekijämääränsä Kes-

kon kyselyyn vastatessaan, eikä kyselyä ole uusittu vuosittain.

Vuoden 2003 maaliskuussa Keskolle oli 17 SA 8000 -sertifioitua tavarantoimittajaa, joiden palveluksessa on yhteensä 30 700 työntekijää. Vuotta aikaisemmin sertifikaatteja oli 11 ja työntekijöitä 19 000. Työtä SA 8000:n hyväksi on nyt tehty noin kaksi ja puoli vuotta. Pitkän tähtäimen tavoitteesta – noin 350 000 työntekijän työolojen varmistaminen – on saavutettu vasta vajaa yhdeksän prosenttia.

Ainakin sukupolven työ edessä

Sertifikaatin puuttumista ei voi yksioikoisesti pitää merkinä huonoista työoloista. Vielä toistaiseksi on epärealistista uskoa, että kaikki kehitysmaissa toimivat Keskon tavarantoimittajat haakeutuvat lähivuosina SA 8000 -sertifiointiin. Näin pitkälle pääseminen edellyttää voimakkaita paineita myös muilta asiakasyrityksiltä sekä valtioiden panostusta kansallisen lainsäädännön ja sen valvonnan kehittämiseen. Ostotoimintansa periaatteita keväällä

2000 julkistaessaan Kesko ennusti edessä olevan vähintään sukupolven mittaisen työn. Tuo aikataulu on edelleen voimassa, eli yhdessä vuodessa ei ole odotettavissa suuria hyppäyksiä. Vuoden 2003 lopussa Kesko arvioi sertifikaatteja olevan noin 30 tavarantoimittajalla, joilla on työntekijöitä yhteensä noin 40 000.

Kesko on viime vuosina vähentänyt ulkomaisten tavarantoimittajiensa määrää. Ostojen keskittäminen helpottaa myös sosiaalisten riskien hallintaa. Yhtään kauppasuhdetta ei ole vielä jouduttu lopettamaan ilmitulleiden sosiaalisten epäkohtien takia, mutta karsintaa tehtäessä luovutaan ensimmäiseksi niistä toimittajista, jotka eivät ole mitenkään reagoineet Keskon selvityspyyntöihin.

Suomen tuontikaupan keskinäinen yhteistyö

Keskuskauppakamariin perustettiin Keskon aloitteesta ja puheenjohtolla marraskuussa 2001 ”Vastuullisen tuontikaupan verkosto”, joka edistää yhteis-

ten sosiaalisten laatuvaatimusten käyttöä suomalaisten maahantuojien piirissä. Verkoston toimintaa, periaatteita ja jäseniä esitellään Keskuskauppakamarin www-sivuilla (katso www.keskuskauppakamari.fi). Verkoston noudattamista periaatteista on saatavissa myös englanninkielinen painotuote.

Verkostoon kuului vuoden 2002 lopussa 13 yritystä - merkittävimmät ruokakaupan ryhmittymät sekä vaate- ja kenkävalmistajia ja -maahantuojia. Verkosto järjesti vuoden aikana kaksi koulutustilaisuutta, välitti aiheeseen liittyvää tietoa jäsenille ja piti yhteyttä julkiseen sanaan tuontikaupan eettisiin pelisääntöihin liittyvissä kysymyksissä.

Reilun kaupan tuotteet

Reilun kaupan tuotteiden myynti kehittyi vuonna 2002 odotusten mukaisesti. Tarjolla oli kahvia, teetä, suklaata, kakaota, hunajaa, sokeria, banaaneja ja mangoja. Muiden tuotteiden markkinaosuudet pysyivät vielä pieninä, mutta banaanin arvioitiin saavuttaneen parhaimpansa sesonkina noin viiden prosentin osuuden. Banaanikauppaa jarrutti hieman toisen Suomelle merkittävän Reilun kaupan banaanituottajan julkitulleet poikkeamat sovitusta toimintasäännöistä. Tuottaja korjasi kuitenkin virheensä nopeasti.

Kaikki Reilun kaupan tuoteryhmät kuuluvat Keskon valikoimiin. Keskon myymä kahvi, tee ja banaani ovat samalla myös luomutuotteita.

UNICEF-projekti Intiassa

Kesko on vuosina 2000–2002 rahoittanut Suomen UNICEFin välittämänä Intian UNICEFin Mumbain aluetuomiston toteuttamaa lapsityövoiman käyttöä ehkäisevää projektia Bhiwandin kaupungissa yhteensä 60 000 Yhdysvaltain dollarilla. Vuoden 2003 alussa rahoitusta päätettiin jatkaa vielä kahden vuoden ajan.

Bhiwandiin on sijoittunut runsaasti kutomoteollisuutta, jonka 250 000 työntekijästä noin 12 000 on lapsia. Määrä on pienempi kuin aikaisemmin

oli arvioitu. UNICEF tekee yhdessä kansalaisjärjestöjen kanssa työtä bhiwandilaisten lapsiperheiden parissa, tavoitteena ennaltaehkäistä lasten työhönmenoa. Projektissa kartoitetaan perheiden taloutta, ruokavaliota, veden saantia, sairastamista, lasten koulunkäyntimahdollisuuksia jne.

Projektijohdon mukaan koulun on nyt jossain muodossa (esikoulu, kouluun menoon valmentava opetus, koulunsa keskeyttäneiden opetus, ammat- tiopetus) aloittanut 1 014 lasta. Lukutaidon opettaminen on tärkeä osa koulutusta. Osa lapsista käy koulua iltaisin töiden jälkeen, osa on töissä käyvien pienempiä sisaruksia, osan vanhemmat työskentelevät kutomoissa. Kouluun valmentavasta opetuksesta on varsinaiseen peruskouluun siirtynyt 213 lasta. Kutomot ovat helpottaneet lasten työtehtäviä ja lyhentäneet heidän työaikaansa. Ammattikoulutusta saaneista tytöistä 35 on aloittanut itsenäisen käsityöläisen uran. Projektin käynnistämiin pienryhmiin (self-help groups) on liittynyt 204 perheenäitiä.

Keskolla ei ollut aikaisemmin kokemusta tämänkaltaisesta kehitysmaaprojektista, joten sille ei oltu asetettu täsmällisiä tavoitteita. Sekä oman että Suomen ja Intian UNICEF-toimistojen käsityksen mukaan projekti on onnistunut hyvin, ja Intiassa on tarkoitus soveltaa samaa toimintamallia myös muussa vastaavantyyppisessä kenttätöissä. Projektin englanninkieliseen vuosiraporttiin voi tutustua tämän raportin Internet-version vastaavassa kohdassa.

Kesko osallistuu Suomen UNICEFin kautta myös Global Movement for Children -hankkeeseen, jonka Suomesa keräämät varat käytetään tyttöjen koulunkäynnin edistämiseen Nepalissa. Kesko korvasi vuoden 2002 joulutervehdyksensä tekemällä lahjoituksen tähän rahastoon.

Muita vastuullisuuden osa-alueita

46

Kaikkea yhteiskuntavastuun hyväksi tehtävää työtä ei voi luokitella taloudellisen, sosiaalisen tai ympäristövastuun piiriin. Global Reporting Initiativen suosituksessa tällaisia asioita ovat mm. tuoteturvallisuus, markkinointi- ja kilpailusäännösten noudattaminen, yksityisyydensuoja, suhteet politiikkaan sekä suhtautuminen lahjontaan.

Tuoteturvallisuus

Tuoteturvallisuudesta huolehtiminen koskee kaikkia toimialoja, mutta erityisen suurta huomiota se vaatii ruoka-kaupassa. Kesko on vuosikymmenien ajan panostanut tuoteturvallisuuteen tarkastamalla tuotteita valmistavien yritysten toimintaa, analysoimalla

tuotteiden koostumusta ja laatuominaisuuksia ja esittämällä valmistajille parannusehdotuksiaan. Ruokakesko Oy:ssä päävastuu on tuotetutkimusyksiköllä, joka elintarvikkeiden lisäksi tutkii ja valvoo tietyiltä osin myös kodintarvikkeiden ja käyttötavaroiden laatua. Keskon valmistuttaessa omia tuotemerkkejään kuten Pirkka-tuotteita tuotetutkimusyksikkö toimii tuotekehittäjänä ja sen yhteistyö valmistajan kanssa on hyvin tiivistä. Tuotetutkimusyksikössä ja siihen kuuluvassa K-koekeittiössä työskentelee yhteensä 20 henkeä.

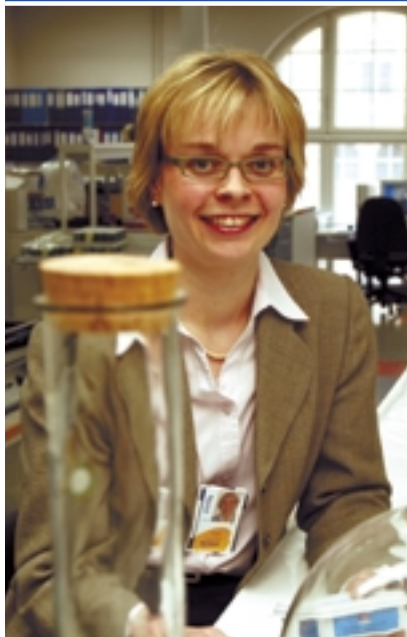
Vuonna 2002 tuotetutkimus auditoi 39 tavarantoimittajaa (edellisenä vuonna 60), joista kotimaisia oli 29 (18). Au-

ditoitavat yritykset - pääsääntöisesti Keskon omien merkkien tavarantoimittajia - valitaan Ruokakeskon omaavontasuunnitelman mukaisesti. Auditointi tapahtuu Ruokakeskon oman ns. audit-protokollan mukaisesti. Yleisimmät parannusehdotukset koskevat tuotantotilojen suunnittelua ja hygieniää.

Tuotenäytteitä tutkittiin 8 820 kappaletta (8 317), joista elintarvikkeita oli 7 622, kodintarvikkeita 617, käyttötavaroita 566 ja kukkia 7. Noin kaksi kolmasosaa näytteistä oli ulkomaisia ja yksi kolmasosa kotimaisia. Vajaa 20 prosenttia näytteistä liittyi suurkeittiökauppaan, loput olivat vähittäiskauppatuotteita. Pääosa näytteistä oli ehdotuksia Keskon omiksi merkkituotteiksi, muita uutuustuotteita sekä tuotteiden vertailemista. Erävalvonta- ja muita omavontanäytteitä tutkittiin noin 1 500 kappaletta. Kuluttajavalitusten takia tutkittiin 671 näytettä. Analyysijä tehtiin yhteensä 17 216 (edellisenä vuonna 12 977). Laboratoriossa tehtiin neljä ns. interkalibrointitutkimusta (usean laboratorion välistä tulosten oikeellisuusvertailua), joiden tulokset olivat moitteettomia.

Tuotteiden takaisinveotoja K-kaupoista oli vuoden aikana 26, joista suurin osa johtui laatu-, maku- tai valmistusvirheestä. Tapauksista 10 koski Ruokakeskon omia merkkituotteita, muiden osalta tuotetutkimusyksikkö avusti valmistavaa teollisuutta takaisinvedon suorittamisessa. Yksikään tapauksista ei ollut ns. vakava tuotevirhe. Tällaisista tapauksista tehdään aina ilmoitus valtakunnallisille valvontaviranomaisille.

Tunnuslukuja tuottamassa

Nimeni

Tarja Vanninen

Tehtäväni

Toimin tutkimuskemistinä Ruokakeskon tuotetutkimusyksikössä.

Vastuuni

Osallistun omien merkkituotteiden ja Keskon itse maahan tuomien tuotteiden lainmukaisuuden, turvallisuuden ja laadun varmistamiseen ja uusien omien merkkituotteiden kehittämiseen.

Tuotetutkimuksen ylläpitämään kuluttajapalveluun tuli 13 642 palautetta. Vuonna 2001 määrä oli 7 786. Näin suuri kasvu johtui pääosin Pirkka-pakkaus-uudistuksesta, jonka yhteydessä kuluttajien yhteydenottoa helpotettiin merkitsemällä kaikkiin pakkauksiin alkuvuodesta 2002 kuluttajapalvelun yhteystiedot. Valtaosa palautteista oli tuotteisiin kohdistuvia valituksia tai kysymyksiä. Yleisin yhteydenottotapa - kaksi kolmasosaa kaikista - oli puhelinsoitto. Kaikkiin palautteisiin vastattiin.

Itse tuotteiden lisäksi tuotetutkimus valvoo myös tuotteiden pakkausmerkintöjä. Omia merkkituotteita ja omia maahantuontituotteita varten Ruokakeskolla on pakkausmerkintäohjeistus, jonka lähtökohtana ovat EU:n ja Suomen lainsäädännön määräykset ja viranomaissuosituksukset. Omien merkkituotteiden pakkausmerkintöihin pyritään aina - pakkauksen koon ja merkintätilan salliessa - lisäämään ravintoarvomerkinnät, vaikka lainsäädäntö ei näitä merkintöjä kaikille tuotteille edellytäkään. Allergiaa aiheuttavista ainesosista ilmoitetaan omilla merkkituotteissa pakollisten merkintöjen lisäksi myös silloin, kun niiden tahaton päätyminen tuotteeseen on tuotannon aikana mahdollista. Ulkomaisiin omiin merkkituotteisiin merkitään alkuperämaa, kotimaisiin valmistajan nimi ja kotipaikkakunta.

Pakkausmerkintäohjeistuksessa määritellään myös Hyvää Suomesta -joutsenlipun, Puhtaasti kotimainen -sirkkalehtilipun, Avainlipun, Pohjoismaisen ympäristömerkin, Pese Oikein -merkin ja Luomu -merkin sekä pak-

kausmateriaalien kierrätyksestä kertovien kierrätysymbolitunnusten käyttö. Ohjeistukseen voi tutustua Keskon Internet-sivuilla (www.kesko.fi / Ympäristö ja yhteiskunta / tuoteturvallisuus).

Markkinointi- ja kilpailusäännökset

Keskon tehtävänä on suunnitella ja toteuttaa K-kauppiasketjujen markkinointiohjelmat. Kesko ja K-kauppiat toimivat ns. vertikaalisessa sopimus-suhteessa, joten markkinointi toteutetaan Kilpailuviraston myöntämien, kilpailunedistämislakiin perustuvien poikkeuslupien puitteissa. Ulkomailla Keskon tytäryhtiöt toimivat itse vähittäiskauppiaina, joten vastaavia lupia ei tarvita. Markkinoinnissa ja mainonnassa noudatetaan kunkin maan markkinointi-, kuluttajansuoja- ja hintamerkintäsäännöksiä.

Suomessa lainsäädäntöä täydentävät kuluttaja-asiamiehen ohjeet, jotka perustuvat markkinaoikeuden ja kuluttaja-asiamiehen ratkaisuihin ja/tai Kaupan Keskusliiton kanssa käytyihin neuvotteluihin. Ohjeita on annettu mm. seuraavista aiheista:

- alennus- ja loppuunmyynti
- erikoistarjousmarkkinointi
- hintailmaisut markkinoinnissa
- kanta-asiakasmarkkinointi
- kulutusluotto tavaroiden ja palvelujen markkinoinnissa
- virhevastuu ja takuu kulutustavaran kaupassa
- lapset ja markkinointi
- markkinointiarpaajaiset
- talopakettien hintailmoittelu
- ympäristömarkkinointi

Kuluttaja-asiamies pitää ohjeita valvontansa lähtökohtana ja edellyttää niiden noudattamista. Viime kädessä markkinoinnin lainmukaisuuden ratkaisee markkinaoikeus.

Kuluttaja-asiamies ratkaisee markkinointisäännöksiin kohdistuvia rikkomuksia joko oma-aloitteisesti tai ilmoitusten pohjalta ja vie rikkomuksen tarvittaessa markkinaoikeuden käsittelyyn. Keskoa ja K-kauppiasketjuja koskevia markkinointi- tai kilpailusäännösten rikkomuksia ei ole vuonna 2002 ollut kuluttaja-asiamiehen käsittelyssä eikä markkinaoikeudessa.

Yksityisyydensuoja

Keskon tytäryhtiö K-Plus Oy ylläpitää ja hallinnoi K-ketjujen Plussa-kanta-asiakasjärjestelmää. Plussa-kortteja oli vuoden 2002 lopussa yli 1,5 miljoonassa taloudessa. Rinnakkaiskortit mukaan lukien Plussa-kortteja oli yli 2,8 miljoonaa. Järjestelmä rajoittuu Suomen toimintoihin.

Plussa-kortin haltijoiden asiakastiedoista muodostuu Keskon asiakasrekisteri, jota käytetään asiakkaan suostumuksella Plussa-ohjelman asiakassuhteiden hoitamiseen, asiakasyhteydenpitoon ja markkinointiin. Rekisteriin kerätään kortinhaltijoiden ostokäyttäytymistietoja kauppakuitin loppusummata-solla, ellei asiakas ole tietojen keräämistä kieltänyt. Rekisterin tietoja voidaan käyttää myös Plussa-ohjelmaan kuuluvien yritysten suoramarkkinointiin, ellei asiakas ole kieltänyt tällaisten tietojen luovutusta. Tietoja vastaanottavat yritykset eivät saa luovuttaa näitä tietoja edelleen.

Jokaisella asiakasrekisterin pitäjällä on henkilötietolain nojalla oltava virallinen rekisteriseloste, joka on julkinen asiakirja. K-Plus Oy:n rekisteriseloste näkyy verkkopalvelussa silloin, kun asiakas rekisteröityy palveluun. Se on nähtävissä Plussa-palvelun Internet-sivuilla osoitteessa www.plus-sa.com, kohdassa Plussa-info.

Rekisterinpitäjänä K-Plus Oy huolehtii siitä, että asiakastietoja käytetään vain rekisteriselosteessa ilmoitetulla tavalla. Yksittäistä asiakasta koskevia tietoja suojataan henkilöstölle annetuilla ohjeilla ja teknisesti tehokkaasti. Asiakastietoja ilmoitetaan ulkopuolisille ainoastaan lakiin perustuvan ilmoitusvelvollisuuden johdosta.

Plussa-järjestelmän yksityisyyden suojaa koskevista rikkomuksista ei tehty K-Plus Oy:lle vuonna 2002 yhtään valitusta.

Suhteet politiikkaan

Kesko osallistuu aktiivisesti kaupan toimialaa ja elinkeinoelämää koskevaan lainsäädäntötyöhön kotimaassa ja Euroopan unionissa. Vaikuttaminen tapahtuu Keskuskauppakamarin, Kaupan Keskusliiton ja sen toimialajärjestöjen sekä Palvelutyönantajat ry:n ja Kaupan Työnantajaliitto ry:n välityksellä. Kaupan Keskusliitto kuuluu kaupan EU-kesküsjärjestöön EuroCommercen, joka hoitaa kaupan edunvalvonta-asioissa keskitetysti yhteyksiä Euroopan Unionin komission ja Euroopan parlamenttiin. Kesko kuuluu lisäksi kauppiasryhmittymien omaan EU-järjestöön UGALiin, joka asiasta riippuen valvoo jäsentensä int-

ressejä joko suoraan tai EuroCommercen kautta.

Keskon taloudellinen tuki poliittisille puolueille oli vuonna 2002 noin 20 000 euroa. Taulukossa ”Keskon tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin” (sivu 21) poliittinen tuki sisältyy ryhmään ”Kansalais- ja ympäristöjärjestöt”.

Suhtautuminen lahjontaan

Keskossa on aina suhtauduttu kielteisesti lahjontaan - niin lahjusten antamiseen kuin vastaanottamiseen. Selkeät periaatteet asiasta on viestitty henkilökunnalle muun muassa ”Tappamme toimia - henkilöstön eettiset periaatteet” -ohjeistuksessa, jonka ensimmäinen versio valmistui vuonna 1999 ja toinen vuonna 2002. Koska Keskon toiminta on viime vuosina laajentunut voimakkaasti ulkomaille, uusittu ohjeistus on julkaistu myös ruotsin, englannin ja kaikkien Baltian maiden kielillä. Ohjeistus on jaettu kirjallisena konsernin koko henkilökunnalle sekä esitelty suullisesti yksiköiden omissa henkilökuntatilaisuuksissa. Siihen voi tutustua Keskon Internet-sivuilla osoitteessa www.kesko.fi (Kesko lyhyesti / yrityskansalaisuus).

Keskon ostotoiminnan eettiset periaatteet, jotka on jaettu lähinnä kehitysmaiden tavarantoimittajille, sisältävät Keskon kielteisen kannanoton lahjontaan kaikissa olosuhteissa. Periaatteissa korostetaan myös, että Keskon ja tavarantoimittajien yhteistyön on oltava avointa ja oikeudenmukaista, tasa-puolista ja sopimuksia kunnioittavaa.

Raportin vertailu Global Reporting Initiatiiven suositukseen

Taulukossa esitetään arvio GRI:n suosituksen (katso www.globalreporting.org) ja sen ns. pakollisten mittarien sisällyttämisestä Keskon raporttiin. Ns. vapaaehtoisista mittareista (merkintä x) käsitellään vain raporttiin sisältyvät.

GRI:n suositus		Keskon raportti			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivulla	Raportin otsikko	Puutteet/poikkeamat
Visio ja strategia					
1.1	Kestävän kehityksen visio	Kyllä	8	Yhteiskuntavastuun visio ja strategia	
1.2	Toimitusjohtajan lausunto	Kyllä	3	Käytännön tekoja huomisen hyväksi	
Organisaation kuvaus					
2.1–2.8	Perustiedot yrityksestä	Kyllä	5	Perustiedot Kesko-konsernista	
2.9	Sidosryhmälista	Kyllä	12	Sidosryhmäanalyysi	
Raportin kattavuus					
2.10	Raportoijan yhteystiedot	Kyllä	53		
2.11	Raportointijakso	Kyllä	2	Raportin sisällön esittely	
2.12	Edellinen raportti	Kyllä	2	Raportin sisällön esittely	
2.13–2.16	Raportin sisällön rajaukset	Osittain	2	Raportin sisällön esittely	Jaottelu kotimaa/ulkomaat, toimintoja ei ole eritelty maittain. Energia- ja päästöindikaattoreissa laskentatavan muutokset vaikeuttavat vertailua.
Raportin profiili					
2.17	GRI:n noudattamatta jättäminen	Ei			Päätetty noudattaa GRI-suositusta.
2.18	Kustannus/hyötylaskennan kriteerit	Ei			Kustannus/hyötyanalyyseja ei ole tehty.
2.19	Merkittävät muutokset laskentatavoissa	Kyllä		Ympäristötulokset	Selostus kunkin mittarin yhteydessä.
2.20.–2.21	Ulkoisen ja sisäisen varmennuksen periaatteet	Osittain	2	Raportin sisällön esittely	Sisäistä auditointia ei ole kuvattu.
2.22	Lisätietojen saaminen	Kyllä		(Internet-versio)	Linkit myös painetun raportin ao. kohdissa.
Hallintotapa ja -rakenne					
3.1.–3.2	Organisaation/hallituksen rakenne	Kyllä		(Internet-versio)	Linkit myös painetun raportin ao. kohdissa.
3.3.–3.4	Hallituksen toimintaprosessit yhteiskuntavastuun johtamisessa	Ei			Prosesseja ei ole erikseen määritelty, yhteiskuntavastuu integroitu kaikkien johtamiseen.
3.5	Yhteiskuntavastuun vaikutus johdon tulospalkkaukseen	Ei			Tulospalkkaukseen ei sisälly ko. mittareita.
3.6	Vastuuhenkilöt	Osittain	53	Yhteystietoja	Luettelo ei ole kattava, sisältää raportoinnin kannalta keskeiset henkilöt.
3.7	Missio, arvot, toimintaperiaatteet	Kyllä	10	Yhteiskuntavastuuta ohjaavat periaatteet ja johtamisjärjestelmät	
3.8	Osakkaiden aloitejärjestelmä	Ei			Menettelytapaa ei ole kuvattu raportissa – normaali julkisen osakeyhtiön menettely.

GRI:n suositus		Keskon raportti			
Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivulla	Raportin otsikko	Puutteet/poikkeamat
Sidosryhmäyhteistyö					
3.9.–3.12	Sidosryhmäanalyysi, vuorovaikutus sidosryhmien kanssa	Kyllä	12	Sidosryhmäanalyysi	Sidosryhmäyhteistyön aiheuttamista muutoksista ei ole raportoitu.
Periaatteet ja johtamisjärjestelmät					
3.13	Varovaisuusperiaatteen soveltaminen	Ei			Riskienhallintaa ja varovaisuusperiaatteen soveltamista ei käsitellä tässä raportissa.
3.14	Sitoutuminen ulkoisiin aloitteisiin, peruskirjoihin ym. periaatteisiin	Kyllä	11	Yhteiskuntavastuuta ohjaavat periaatteet ja johtamisjärjestelmät	
3.15	Jäsenyydet järjestöissä	Kyllä	11	Osallistuminen elinkeinoelämän ja toimialan kehitystyöhön	
3.16–3.17	Tuoteketjun hallinta, epäsuorat vaikutukset	Osittain	25,31,41	Energiaostot, kehitys tuotekaupassa, sosiaalinen laatu	Epäsuorien taloudellisten vaikutusten analyysi puutteellinen
3.18	Muutokset toiminnassa	Kyllä	17	Investoinnit ja kauppaverkosto	
3.19–3.20	Johtamisjärjestelmät, sertifiointit	Kyllä	10	Ympäristöjärjestelmä ja -laskenta Tavarantoimittajien sosiaalisen laadun valvonta	Toimintaohjelmia kuvattu puutteellisesti.
GRI:n sisältövertailu					
4.1	Vertailu GRI-suositukseen	Kyllä	49		
Taloudellisen vastuun tunnusluvut					
EC1	Liikevaihto	Kyllä	5	Kesko yrityksenä	
EC2	Markkinoiden maantieteellinen jaottelu	Ei			Ei ole eritelty GRI:n suosittelemalla tavalla.
EC3	Tavara- ja palveluostot	Kyllä	5, 20	Tavaroiden ja palvelujen toimittajat	
EC4	Maksuaikojen noudattaminen	Kyllä	20	Tavaroiden ja palvelujen toimittajat	
EC5	Maksetut palkat, eläkkeet yms.	Kyllä	19	Maksetut palkat, henkilösivukulut... Eläke- ja sairausvakuutusjärjestelmät	
EC6	Maksetut korot ja osingot	Osittain	15	Talouden kehitys osakkeenomistajien kannalta	Maksettuja korkoja ei ole eritelty. Tiedot tulosraportissa.
EC7	Varausten muutokset	Ei			Ei ole eritelty, tiedot tulosraportissa.
EC8	Maksetut verot	Kyllä	19	Maksetut palkat, henkilösivukulut ja verot	
EC9	Saadut taloudelliset tuet	Ei			Ei ole GRI:n tarkoittamia tukia.
EC10	Tuki yleishyödyllisiin tarkoituksiin	Kyllä	20	Taloudellinen tukeminen	
Ympäristövastuun tunnusluvut					
EN1	Materiaalien käyttö	Kyllä	29	Materiaalien käyttö	Huom! Kyseessä pakkausmateriaalit.
EN2	Ulkoisen jätteen hyödyntäminen	Ei			Kauppayrityksessä ei hyödynnetä kierrätysjätettä GRI:n tarkoittamalla tavalla.
EN3+EN4	Energian käyttö (välitön/välillinen)	Kyllä	25	Energian ja veden kulutus	Vain kotimaasta. Mittayksikkönä kWh ja sen kerrannaiset MWh ja GWh.
EN5	Veden käyttö	Kyllä	25	Energian ja veden kulutus	Vain kotimaasta.
EN6+EN7	Biodiversiteettiin liittyvät vaikutukset	Ei			Maa-alueista ei ole tehty analyysia biodiversiteetin kannalta.

Tunnus	GRI:n sisältö	Sisältyy	Sivulla	Raportin otsikko	Puutteet/poikkeamat
EN8	Kasvihuonekaasupäästöt	Kyllä	25, 28	Energian ympäristöprofiili Kuljetusten päästöt Konsernin hiilidioksiditase	Vain kotimaasta.
EN9	Otsoni	Kyllä	25	Energian ympäristöprofiili	=Alailmakehän otsoni C ₂ H ₄ - ekvivalentteina. Vain kotimaasta.
EN10	Happamoituminen	Kyllä	25	Energian ympäristöprofiili	Vain kotimaasta.
EN11	Jätteet	Osittain	29	Jätehuolto ja kierrätys	Vain kotimaasta. Jätteiden loppu- käyttöä ei ole eritelty.
EN12	Päästöt veteen	Kyllä	28	Syntyneet päästöt	Ei relevantti Keskon toiminnassa.
EN13	Kemikaali-, öljy- yms. vuodot	Ei			Vähäinen yhteys Keskon toimintaan.
EN14	Tuotteiden ympäristövaikutuksia	Ei			Kauppayrityksenä Kesko ei tuota tuotteita.
EN15	Tuotteiden hyötykäyttö	Ei			Kesko osallistuu hyötykäyttöjärjes- telmiin, mutta GRI:n tarkoittamat tiedot koskevat valmistajia.
EN16	Ympäristövahingot	Kyllä	33	Ympäristöriskit, -vahingot ja onnettomuudet	Vain kotimaasta.
EN34x	Kuljetusten ympäristövaikutukset	Kyllä	26	Kuljetukset/Syntyneet päästöt	Vain kotimaasta.
Sosiaalisen vastuun tunnusluvut					
LA1+LA2	Työpaikkoja koskevat tilastot	Kyllä	19, 35, 36	Työpaikkojen kehitys, Työntekijöiden määrä, Työsuhteen päättymissyöt	
LA3+LA4	Järjestäytyminen, neuvottelu- mekanismi	Kyllä	40	Järjestäytyminen	
LA5-LA8	Terveys ja turvallisuus	Osittain	38	Terveys ja turvallisuus	Arvio ILO:n menettelytapaohjeiden noudattamisesta puuttuu. Tiedot alihankkijoiden (esim.rakennutta- minen) tapaturmista puuttuvat.
LA9	Koulutus	Osittain	40	Koulutus	Ei ole eritelty henkilöstöryhmittäin.
LA10+LA11	Tasa-arvo	Kyllä	39	Tasa-arvo	
LA12x	Vapaaehtoiset työsuhte-edut	Kyllä	38, 39	Palkat ja muut edut, eläkkeet	
HR1-HR7	Ihmisoikeuskysymykset	Osittain	42	Tavarantoimittajien sosiaalisen laadun valvonta	Ihmisoikeuskysymykset eivät ole relevantteja Keskon omassa toimin- nassa, vaan niitä käsitellään kehityksmaissa toimivien tavarantoimittajien osalta.
S01	Toiminta lähiyhteisössä	Ei			Sidosryhmäyhteistyöstä ei ole prosessikuvausta.
S02	Suhtautuminen lahjontaan	Osittain	48	Suhtautuminen lahjontaan	Vertailu OECD:n dokumenttiin puuttuu.
S03,S05x	Suhteet politiikkaan	Kyllä	48	Suhteet politiikkaan	
S04x	Saadut tunnustukset	Kyllä	31, 33	K-ympäristökaupat, sidosryhmä- yhteistyö ja viestintä	
PR1+PR2	Tuoteturvallisuus	Kyllä	46	Tuoteturvallisuus	
PR3	Yksityisyydensuoja	Kyllä	47	Yksityisyydensuoja	
Lisäksi:			37	Johtamisen laatu	

Termien selitykset

52

Tekstissä ja taulukoissa esiintyy termejä, tunnuslukuja ja lyhenteitä, joiden sisältöä on tarpeen selvittää tässä tarkemmin.

Sijoitetun pääoman tuotto-% (ROI) =

$$\frac{\text{voitto ennen satunnaisia eriä + korko- ja muut rahoituskulut}}{\text{taseen loppusumma } \cdot \text{ korottomat velat (keskimäärin vuoden aikana)}} \times 100$$

$$\text{Omavaraisuusaste, \%} = \frac{\text{oma pääoma + vähemmistöosuus}}{\text{taseen loppusumma } \cdot \text{ saadut ennakot}} \times 100$$

$$\text{Velkaantumisaste, \%} = \frac{\text{vieras pääoma + pakolliset varaukset}}{\text{taseen loppusumma } \cdot \text{ saadut ennakot}} \times 100$$

Nettovelkaantumisaste, \% =

$$\frac{\text{korollinen vieras pääoma } \cdot \text{ rahoitusarvopaperit } \cdot \text{ rahat ja pankkisaamiset}}{\text{oma pääoma + vähemmistöosuus}} \times 100$$

Osakekannan markkina-arvo = osakkeen kurssi x osakkeiden lukumäärä

GWh = gigawattitunti = miljoona kilowattituntia (kWh)

1 kWh = 3,6 MJ= 3 600 J (GRI:n suosituksessa energian mittayksikkö on joule eli J)

PJ = petajoule = biljoona joulea

CO₂ = hiilidioksidi = aiheuttaa ilmaston muutosta ("kasvihuoneilmiö")

CO₂-ekv = hiilidioksidiekvivalentti, se määrä erilaisia kaasuja, joiden yhteisvaikutus kasvihuoneilmiöön vastaa mainittua hiilidioksidimäärää

SO₂ = rikkidioksidi (vaikuttaa happamoitumiseen)

C₂H₄ = eteeni (vaikuttaa alailmakehän otsonipitoisuuteen)

CO = hiilimonoksidi eli häkä

HC = hiilivedyt

NO_x = typen oksidit

Transbox-laatikko = muovista valmistettu, uudelleen käytettävä kuljetuslaatikko

Yhteiskuntavastuun yhteyshenkilöitä

Luettelossa on yhteystiedot henkilöistä, joilta voi ensisijaisesti saada lisätietoja raporttiin sisältyviltä osa-alueilta. Luettelo ei kata kaikkia raportin toimitustyöhön osallistuneita keskolaisia.

Keskon puhelinnumero on kaikkialta Suomesta soitettuna 010 5311.

Sähköpostiosoite = etunimi.sukunimi@kesko.fi

Nimi	Tehtävä	Yksikkö
Raportin toimitusvastuu		
Jouko Kuisma	kehitysjohtaja, yhteiskuntavastuu	Konserniviestintä ja yhteiskuntasuhteet
Taloudellisen vastuun tunnusluvut		
Pauli Alajoki	talouspäällikkö	Konsernitalous
Pekka Niva	kauppapaikkajohtaja	Ruokakesko Oy/kenttä
Antti Mansikka	paikkatietosuunnittelija	Ruokakesko Oy/kenttä
Jukka Pokki	sijoittajasuhdepäällikkö	Konserniviestintä ja yhteiskuntasuhteet
Ympäristövastuun tunnusluvut		
Johanna Saarivuo	kiinteistökehityspäällikkö	Kiinteistökesko
Timo Jäske	kehityspäällikkö	Ruokakesko Oy/logistiikka
Marja-Riitta Jarva	ympäristöpäällikkö	Ruokakesko Oy/markkinointi
Saila Grav	ympäristösuunnittelija, K-ympäristökaupat	Ruokakesko Oy/markkinointi
Juha Kortesalmi	ympäristöpäällikkö	Anttila Oy
Marja Ola	ympäristösuunnittelija	Rautakesko Oy/kehitys
Kirsi Kytö	projektipäällikkö	Maatalouskesko Oy/kehitys
Toni Tynkkynen	ympäristösuunnittelija	Kesped Oy
Sosiaalisen vastuun tunnusluvut		
Lea Heikkinen	kehityspäällikkö	Henkilöstöresurssit
Mikko Myyryläinen	HR-controller	Henkilöstöresurssit
Saara Halko	toimistoesimies	Eläkevakuutus ja työterveys
Sosiaalisen laadun valvontajärjestelmä		
Jouko Kuisma	kehitysjohtaja, yhteiskuntavastuu	Konserniviestintä ja yhteiskuntasuhteet
Tuoteturvallisuus		
Matti Kalervo	tuotetutkimuspäällikkö	Ruokakesko Oy/tuotetutkimus
Yksityisyydensuoja		
Tapio Pesonen	luottopäällikkö, tietosuojaja	Verkkokauppa/K-Luotto Oy
Konserniviestintä		
Erkki Heikkinen	viestintäjohtaja	Konserniviestintä ja yhteiskuntasuhteet

Varmennuslausunto

54

Lausunto

Olemme Kesko Oyj:n johdon pyynnöstä varmentaneet Kesko Oyj:n Yhteiskuntavastuun raportin 2002. Varmennusprosessimme kohteena oli raportin tietosisällön arviointi. Yhtenä arviointikriteerinä on käytetty Global Reporting Initiative (GRI) 2002 -ohjeistoa. Konsernijohto vastaa raportin laatimisesta ja sen perustana olevista tiedoista.

Toimeksiantomme on käsittänyt seuraavat varmennusalueet:

- Arvioida Keskon yhteiskuntavastuun strategian, vision ja johtamisperiaatteiden jalkauttamisen aste ja toiminnanmukaisuus organisaatiossa
- Arvioida menettelytavat, joita on käytetty raportissa esitettyjen kvantitatiivisten tietojen tuottamiseen ja raportointiin yhteiskuntavastuun alueelta Kesko-konsernissa
- Arvioida esitettyjen tietojen oikeellisuutta, kattavuutta ja tasapainoisuutta

Työmme käsitti konsernijohtoon, mukaan lukien pääjohtaja Matti Honkalan, sekä yksiköiden vastuuhenkilöiden haastatteluja Suomessa eri yhteiskuntavastuun osa-alueista, käytetyistä menettelytavoista ja tietojen tuottamisprosesseista. Raportin kvantitatiivisen tietosisällön varmentaminen perustui meille toimitettuihin numeerisiin lähtötietoihin sekä kyseisten tietojen tuottamisesta vastuullisten henkilöiden haastatteluihin. Varmennuksemme ei sisältänyt haastatteluja tai vierailuja Keskon ulkomaisissa kohteissa.

Tämä on järjestyksessään kolmas Keskon yhteiskuntavastuun raportti ja se noudattaa määrämutoisesti aikaisempien vuosien raportointitapaa. Käsityksemme mukaan Keskon pyrkimyksenä on noudattaa raportoinnissaan Global Reporting Initiativen vuoden 2002 ohjeistusta ja raportointivuoden aikana konserni on systemaattisesti edelleen kehittänyt sekä tietojärjestelmiään että tuotetun tiedon kattavuutta vastaamaan GRI:n ohjeistuksia. Havaintojemme mukaan tuotetun tiedon kattavuus ja numeerinen tarkkuus kotimaan toiminto-

jen osalta on parantunut raportointivuonna ja mahdolliset epätarkkuudet on esitetty raportissa asianmukaisesti. Suosittelemme ulkomaisten toimintojen liittämistä kaikilta osin samojen tunnuslukujen alle, jolloin yhteiskuntavastuun raportointi käsittäisi yhteismitallisesti koko Kesko-konsernin toiminnot.

Havaintojemme mukaan yhteiskuntavastuu on oleellinen osa Keskon toimintakulttuuria. Eri organisaation tasolla vallitsi yhtenäinen ymmärrys siitä, mitä vastuullisuus konsernissa tarkoittaa ja mitkä ovat sen vaikutukset liiketoiminnalle. Yhteiskuntavastuun raportoinnin ja suorituskyvyn parantamisen osalta Keskon kehittämiskohteenä on kuitenkin tavoiteasetannan ja niihin liittyvien toimintasuunnitelmien kattavuuden lisääminen käsittämään yhdenmukaisesti koko konserni.

Käsityksemme mukaan Kesko Oyj:n yhteiskuntavastuun raportissa 2002 esitetyt tiedot antavat yrityksen yhteiskuntavastuusta olennaisilta osiltaan tasapainoisen kuvan ja ne on esitetty raportissa asianmukaisella tavalla.

Helsingissä, toukokuun 12. päivänä 2003

PricewaterhouseCoopers Oy,
KHT-yhteisö

Pekka Nikula
KHT

Ulla Rehell
Global Risk Management Solutions

Keskon yhteiskuntavastuun raportti on julkaistu suomen- ja englanninkielisenä ja sitä voi tilata postiosoitteesta Kesko Oyj, Konserniviestintä, Satamakatu 3, 00016 Kesko, sähköpostiosoitteesta viestinta@kesko.fi tai puhelimitse numerosta 01053 22404. Raportti on tilattavissa ja luettavissa myös Keskon Internet-sivuilta osoitteessa www.kesko.fi.

Raportin on toimittanut Keskon konserniviestintä/Jouko Kuisma yhteistyössä Mainostoimisto Raudan ympäristötiimin (Tapio Heickell ja Anne Soikkeli) kanssa. Kuvat: Jari Härkönen, paitsi s.20 Kirill Lorech, s.21 Heikki Tuuli ja s.22 sekä 34 Petri Artturi Asikainen.

Painopaikka: Libris, Helsingissä 2003
Paperi: Cyclus (100 % kierrätyspaperia)
Paperille ja kirjapainolle on myönnetty
Pohjoismaisen Joutsen-ympäristömerkin käyttöoikeus.

KESKO
Kaupan tekijä